

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSIOSIOS RINKIMŲ KOMISIJOS VEIKLOS ATASKAITA

2019 m., Vilnius

3	Įžanginis žodis
4	Pagrindinių veiklų apžvalga
9	Savivaldybių tarybų rinkimai
19	Respublikos Prezidento rinkimai
23	Referendumai
24	Rinkimai į Europos Parlamentą
28	2019 m. gegužės mėn. rinkimai
31	Politinių kampanijų finansavimas ir finansavimo kontrolė
44	Informacinė sistema
54	Švietimas ir informavimas apie rinkimus
60	Teisėkūra
64	Teisme nagrinėjamų bylų statistika
73	Tarptautinis ir tarpinstitucinis bendradarbiavimas
76	Asmens duomenų tvarkymas
77	Nuorodos

SANTRAUKOS

VRK arba Komisija – Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija

VRKIS – Vyriausiosios rinkimų komisijos informacinė sistema

VKM – visuomeninis rinkimų komitetas

LVAT – Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas

NKSC – Nacionalinis kibernetinio saugumo centras

PKFFK – Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymas

STRĮ – Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymas

PRĮ – Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų įstatymas

EPRI – Lietuvos Respublikos rinkimų į Europos Parlamentą įstatymas

ABTĮ – Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas

BDAR – Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas

Politinės partijos:

LVŽS – Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga

LŽP – Lietuvos žaliųjų partija

LSDP – Lietuvos socialdemokratų partija

TS-LKD – Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai

LCP – Lietuvos centro partija

DP – Darbo partija

LSDDP – Lietuvos socialdemokratų darbo partija

LLS – Lietuvos laisvės sąjunga (liberalai)

LRLS – Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis

PTT – Partija Tvarka ir teisingumas

PPRA – Politinė partija Rusų aljansas

LKDP – Lietuvos krikščioniškosios demokratijos partija

LLRA – Lietuvos lenkų rinkimų akcija-Krikščioniškų šeimų sąjunga

PJL – Partija „Jaunoji Lietuva“

LTRS – Lietuvių tautininkų ir respublikonų sąjunga

Koalicijos:

KKŠS – „Valdemaro Tomaševskio blokas“ – Krikščioniškų šeimų sąjungos ir Rusų aljanso koalicija

KVB – VYTO JARECKO koalicija „VIENINGI BIRŽAI“ (Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga, Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis)

KPP – Koalicija „Pokyčių pavasaris“

KMVDZKŽ – Koalicija „Mūsų vienybė ir darbas Zarasų krašto Žmonėms“

CDK – Centro dešinės koalicija

TSK – Tėvynės sąjungos koalicija

ZVKLM – A. Zuoko ir vilniečių koalicija „Laimingas Vilnius“

KKULA – Valiaus Kazlausko koalicija „UŽ LAISVĘ AUGTI“

KPPVIK – Koalicija „Petys į petį vardan Ignalinos krašto!“

Visuomeniniai rinkimų komitetai:

VKM-PRPJ – visuomeninis rinkimų komitetas „Prezidento Rolando Pakso judėjimas“

LŠ – visuomeninis rinkimų komitetas „Lemiamas šuolis“

VKM-SLVE – visuomeninis rinkimų komitetas „Stipri Lietuva vieningoje Europoje“

VKM-VRSV – visuomeninis rinkimų komitetas „Vytautas Radžvilas: susigrąžinkime valstybę!“

VKM-AMT – visuomeninis rinkimų komitetas „Aušros Maldeikienės traukinys“

ĮŽANGINIS ŽODIS

Dalyvauti rinkimuose ir balsuoti juose – kiekvieno mūsų pasirinkimas. Tai mūsų galimybė paremti kandidatus, kurie, mūsų nuomone, gali įgyvendinti mums svarbius pokyčius ir paveikti mūsų visų gyvenimą ateityje.

2019-ieji Lietuvos istorijoje bus prisiminti kaip demokratijos egzaminas tiek Lietuvos Respublikos vyriausiajai rinkimų komisijai, tiek ir visai visuomenei, neaplenkiant nei kandidatų, nei juos rinkusių rinkėjų. Tai pirmas kartas nepriklausomoje Lietuvoje, kai vos per keletą mėnesių buvo surengti ne tik visuotiniai savivaldybių tarybų ir tiesioginiai merų rinkimai, kurių metu buvo išrinkti 1 502 savivaldybių tarybų nariai ir merai, išrinktas Lietuvos Respublikos Prezidentas bei 11 Europos Parlamento narių, bet ir vyko du, daug atgarsių ir vertinimų sulaukę referendumai dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos 12 ir 55 straipsnių pakeitimo.

Vyriausiosios rinkimų komisijos, nevyriausybinų organizacijų ir visuomenės informavimo priemonių pateikta reikšminga informacija apie vykstančius rinkimus (referendumus), juose dalyvaujančius kandidatus buvo laiku paskleista visomis įmanomomis formomis, būdais ir priemonėmis. Tai paskatino piliečių sąmoningumo ir pilietiškumo didėjimą, turėjusį tiesioginės įtakos rinkėjų aktyviam dalyvavimui rinkimuose (referendumuose). Tai didžiulis laimėjimas ne tik Vyriausiajai rinkimų komisijai, bet ir visai Valstybei.

Intensyvus bendradarbiavimas su Lietuvos savivaldybių asociacija, atskirų savivaldybių administracijomis, įvairiomis negalią turinčių žmonių organizacijomis sudarė palankesnes sąlygas rinkėjams su negalia balsuoti rinkimų apylinkėse ir gauti nepalyginamai daugiau informacijos apie rinkimus (referendumus), jų metu vykstančius procesus jiems suprantama kalba. Prieš šiuos rinkimus (referendumus) savivaldybių sutelktas dėmesys ir geranoriškas požiūris į tokių problemų, kaip balsavimo patalpų pritaikomumas asmenims, turintiems specialių poreikių, davė taip pat gerų rezultatų – 68 proc. visų rinkimų apylinkių buvo pritaikytos rinkėjams su fizine negalia.

Siekiant sklandaus rinkimų (referendumų) organizavimo, šiais metais išbandyta užsienio valstybių gerą patirtimi paremta glaudaus

bendradarbiavimo ir informacijos keitimosi su įvairiomis valstybės institucijomis praktika sudarė daugiau galimybių iš anksto užkirsti kelią galimoms grėsmėms bei kibernetinėms atakoms prieš rinkimų informacinę sistemą ir prisidėjo prie sklandaus rinkimų (referendumų) organizavimo užtikrinimo.

Neabejotinai prie sklandaus rinkimų organizavimo prisidėjo ir beveik 14 tūkstančių rinkimų komisijų narių, atsakingai dalyvavusių visuose Vyriausiosios rinkimų komisijos organizuose mokymuose ir kruopščiai atlikusių jiems pavestas pareigas tiek ruošiantis rinkimams (referendumams), tiek ir rinkimų (referendumų) dieną.

Vyriausiosios rinkimų komisijos vardu nuoširdžiai dėkojame visiems, įvairiomis formomis prisidėjusiems prie 2019 m. vykusių demokratiškų rinkimų (referendumų) organizavimo ir juose dalyvavusiems. Tik Jūsų visų dėka, remiantis visuotine, lygia, tiesiogine rinkimų teise ir slaptu balsavimu, įvyko demokratiški rinkimai, kuriuose dėl mandatų buvo varžomasi laisvai ir sąžiningai, rinkėjai turėjo realią galimybę pasirinkti iš kelių kandidatų ir nekontroliuojamai pareikšti savo valią.

Laura Matjošaitytė

Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos
pirmininkė

PAGRINDINIŲ VEIKLŲ APŽVALGA

2019 m. kovo 3 d. savivaldybių tarybų rinkimus, 2019 m. gegužės 12 d. Respublikos Prezidento rinkimus, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimus į Europos Parlamentą ir 2019 m. gegužės 12 d. privalomąjį referendumą dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos 12 straipsnio pakeitimo bei 2019 m. gegužės 12 d. privalomąjį referendumą dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos 55 straipsnio pakeitimo organizavo ir vykdė:

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSIOJI RINKIMŲ KOMISIJA

SAVIVALDYBIŲ RINKIMŲ KOMISIJOS

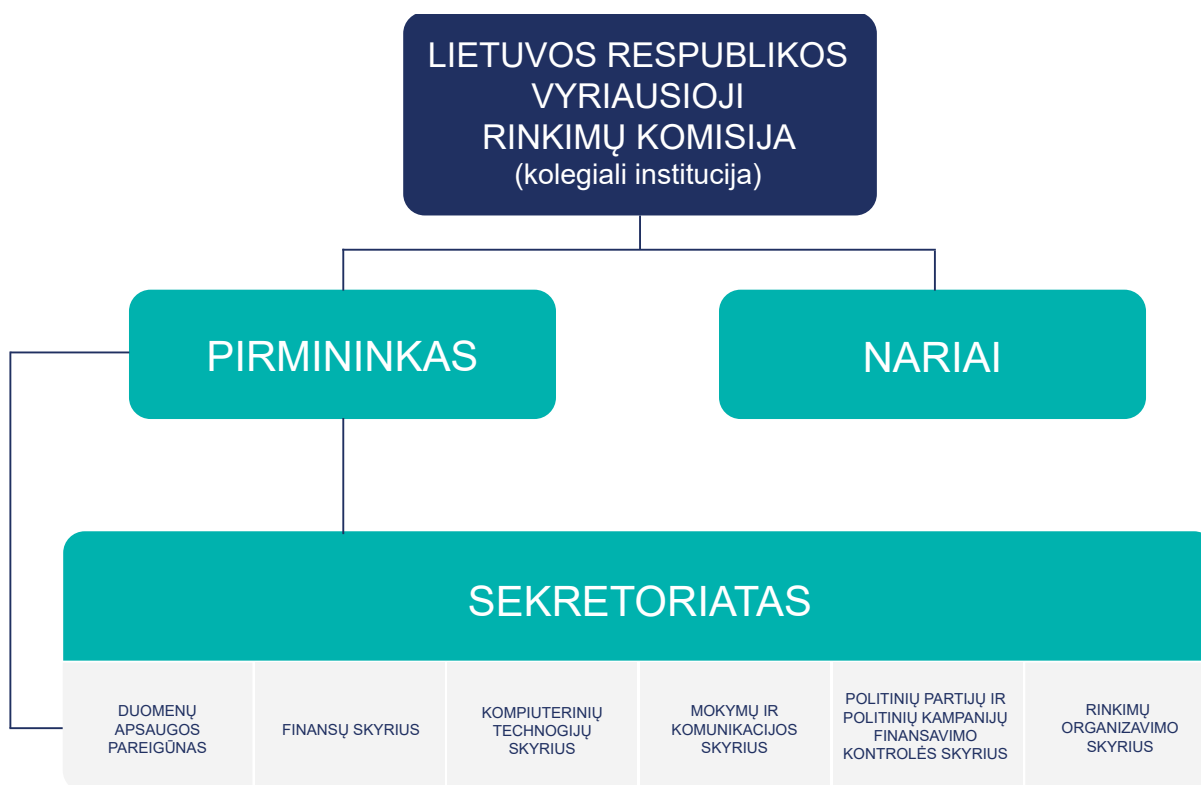
APYLINKIŲ RINKIMŲ KOMISIJOS

VYRIAUSIOJI RINKIMŲ KOMISIJA

Vyriausioji rinkimų komisija – nepriklausoma, nuolatinė aukščiausioji rinkimų ir referendumų organizavimo ir vykdymo valstybės institucija. Vyriausiosios rinkimų komisijos teisinę padėtį, uždavinius, funkcijas, veiklos principus, taip pat jos sudarymo tvarką, darbo organizavimo tvarką ir finansavimą nustato Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos įstatymas.

2019 m. rinkimus ir referendumus organizavo ir vykdė šios sudėties Vyriausioji rinkimų komisija:

Pareigos	Vardas ir pavardė	Teikė/pasiūlė
Pirmininkė	Laura Matjošaitytė	Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkas
Pavadootojas	Andrius Puksas	Lietuvos teisininkų draugija
Pavadootoja – sekretorė	Svetlana Misevičienė	Lietuvos Respublikos teisingumo ministras
Narė	Olga Kilkinova	Lietuvos teisininkų draugija
Narė	Jūratė Lebedevienė	Lietuvos socialdemokratų partija
Narys	Maksimas Reznikovas	Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis
Narys	Tauras Rutkūnas	Lietuvos Respublikos teisingumo ministras
Narys	Vilius Semeška	Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai
Narys	Valdemar Urban	Lietuvos lenkų rinkimų akcija-Krikščioniškų šeimų sąjunga
Narė	Jonė Valčiukienė	Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga
Narys	Egidijus Viskontas	Partija Tvarka ir teisingumas
Narys	Vincentas Vobolevičius	Lietuvos Respublikos Prezidentas
Narė	Aistė Žilinskienė	Lietuvos Respublikos Prezidentas

Vyriausiosios rinkimų komisijos sekretoriatą sudaro 5 skyriai:

1. Finansų skyrius tvarko Vyriausiosios rinkimų komisijos buhalterinę apskaitą, organizuoja savivaldybių rinkimų komisijų buhalterinės apskaitos tvarkymą, rengia išlaidų sąmatas savivaldybių rinkimų komisijoms, tvarko rinkimų užstatų apskaitą.

2. Kompiuterinių technologijų skyrius užtikrina Vyriausiosios rinkimų komisijos informacinės sistemos funkcionavimą, rengia sprendimų projektus dėl rinkimų apygardų sudarymo, dėl rinkimų apylinkių ribų nustatymo, organizuoja rinkėjų sąrašų sudarymo ir tikslinimo darbus, tvarko, kaupia ir viešina rinkimų duomenis.

3. Mokymų ir komunikacijos skyrius. Šio skyriaus pagrindinės funkcijos: organizuoti ir vesti mokymus komisijų nariams, sekretoriato darbuotojams, rengti metodinę medžiagą, rūpintis rinkėjų švietimu ir informavimu apie rinkimus, vykdyti Vyriausiosios rinkimų komisijos viešuosius ryšius.

4. Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyrius rengia sprendimų projektus dėl valstybės biudžeto asignavimų, maksimalių politinės kampanijos išlaidų nustatymo, registruoja politinės kampanijos dalyvius, vykdo politinės kampanijos stebėseną, tikrina politinės kampanijos dalyvių finansines ataskaitas.

5. Rinkimų organizavimo skyrius. Šio skyriaus pagrindiniai uždaviniai: rengti sprendimų projektus dėl savivaldybių rinkimų komisijų sudarymo, jų sudėčių keitimo, išankstinio balsavimo organizavimo, kandidatų registravimo, Seimo narių, savivaldybių tarybų narių, Europos Parlamento narių įgaliojimų nutraukimo ir įgaliojimų naujiems pripažinimo. Šis skyrius aprūpina savivaldybių rinkimų komisijas rinkimų dokumentais, antspaudais, metodine medžiaga. Be to, šis skyrius atlieka su personalu susijusias funkcijas, atsakingas už dokumentų valdymą, viešuosius pirkimus.

Vyriausiosios rinkimų komisijos sekretoriatoje dirba 24 valstybės tarnautojai. Vyriausiosios rinkimų komisijos įstatymas numato galimybę prireikus samdyti darbuotojus, dirbančius pagal darbo sutartį. 2019 metais vykusių rinkimų metu talkino 37 darbuotojai, dirbę pagal terminuotas darbo sutartis.

SAVIVALDYBIŲ RINKIMŲ KOMISIJOS

Vyriausioji rinkimų komisija 2018 m. lapkričio 27 d. sudarė savivaldybių rinkimų komisijas, kurioms taip pat buvo pavesta organizuoti ir vykdyti Respublikos Prezidento rinkimus, rinkimus į Europos Parlamentą ir du referendumus.

Kandidatūras į savivaldybių rinkimų komisijų narius turėjo teisę teikti Lietuvos Respublikos teisingumo ministras, Lietuvos teisininkų draugija, savivaldybių administracijų direktoriai, partijos, turinčios frakcijas Seime, partijos, kurioms skiriami valstybės biudžeto asignavimai, partijos, kurios per paskutinius visuotinius savivaldybių tarybų rinkimus gavo ne mažiau kaip 2 šios savivaldybės tarybos nario mandatus, rinkimų komitetas, kurio pavadinimas yra tapatus buvusiam rinkimų komiteto pavadinimui ir kurio daugiau kaip pusė narių yra tie patys kaip ir rinkimų komiteto, per paskutinius savivaldybės tarybos rinkimus gavusio ne mažiau kaip 2 šios savivaldybės tarybos narių mandatus ir registruoto Vyriausiojoje rinkimų komisijoje iki savivaldybių rinkimų komisijų sudarymo dienos.

Savivaldybių rinkimų komisijų nariais buvo paskirti 603 asmenys.

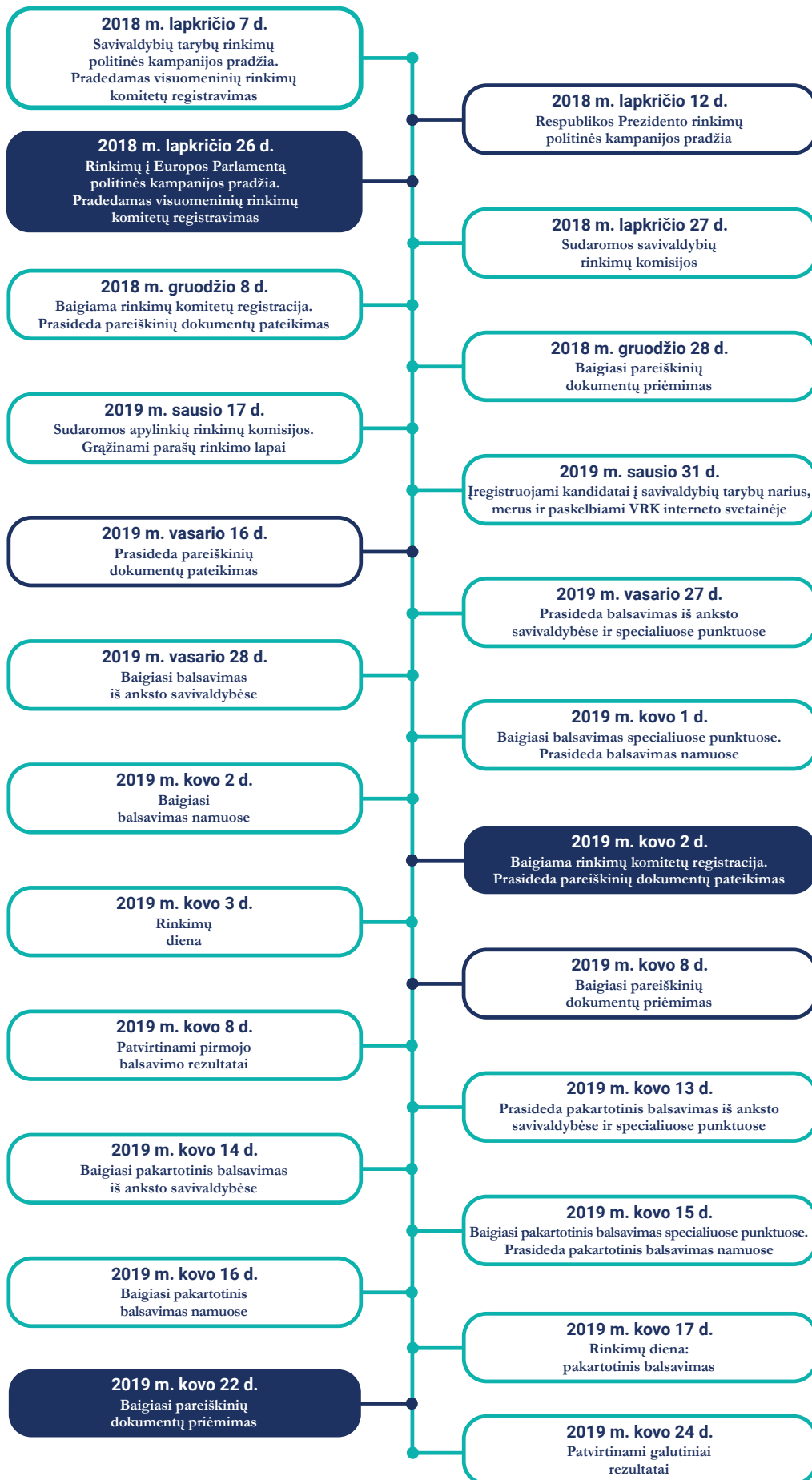
APYLINKIŲ RINKIMŲ KOMISIJOS

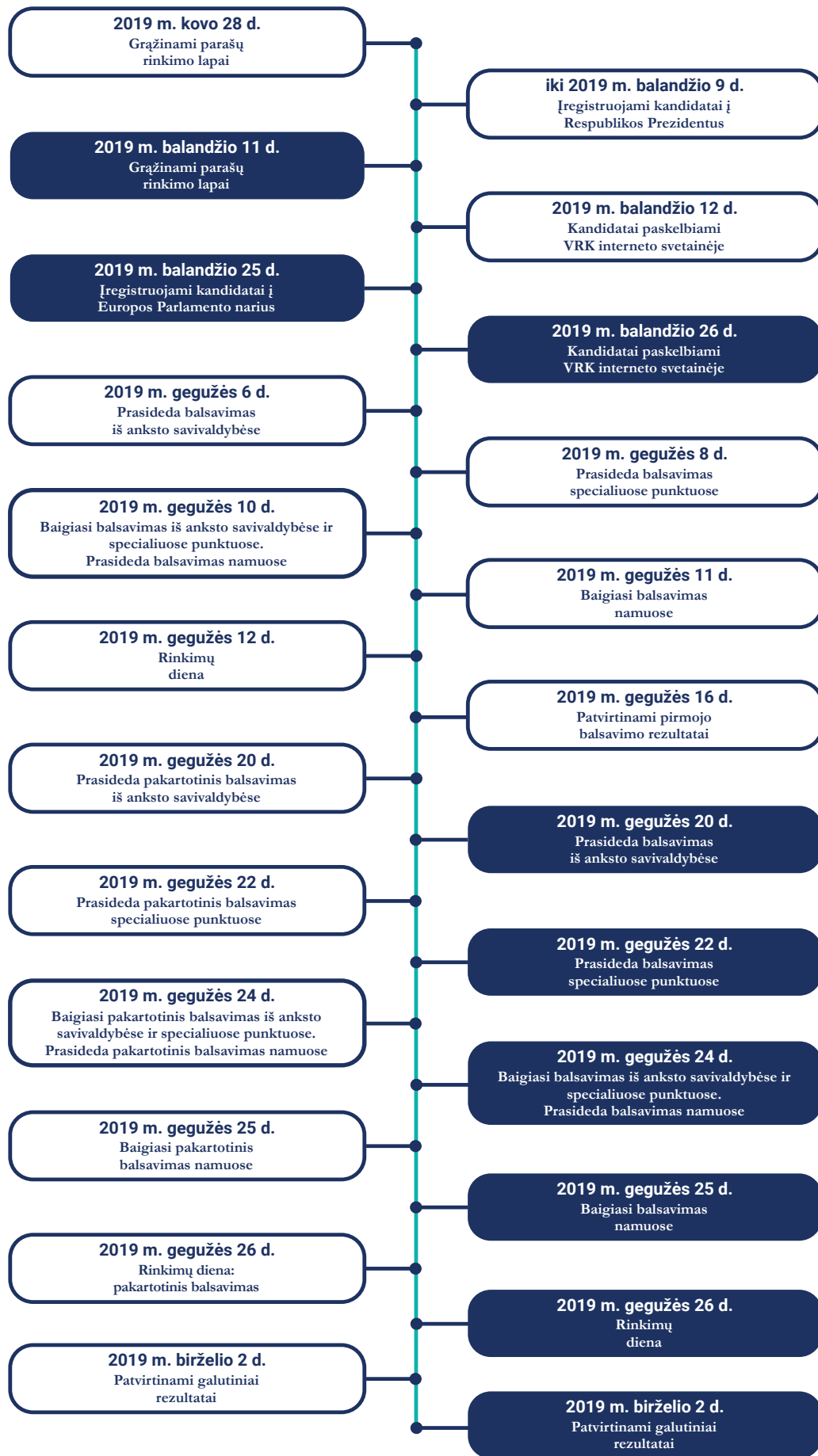
Apylinkių rinkimų komisijas sudaro savivaldybių rinkimų komisijos ne vėliau kaip likus 45 dienoms iki rinkimų. Kandidatūras į apylinkių rinkimų komisijų narius turėjo teisę siūlyti: parlamentinės partijos ir (arba) partijos, kurioms skiriami valstybės biudžeto asignavimai, partijos, per paskutinius visuotinius savivaldybės tarybos rinkimus gavusios ne mažiau kaip 2 šios savivaldybės tarybos narių mandatus, rinkimų komitetas, kurio pavadinimas yra tapatus buvusiam rinkimų komiteto pavadinimui ir kurio daugiau kaip pusė narių yra tie patys kaip rinkimų komiteto, kuris per paskutinius savivaldybės tarybos rinkimus gavo ne mažiau kaip 2 šios savivaldybės tarybos narių mandatus.

Jeigu kandidatūrų nebuvo pasiūlyta arba pasiūlytosios neatitiko įstatymo reikalavimų, arba kandidatūros buvo pasiūlytos po nustatyto termino, savivaldybės rinkimų komisija galėjo sumažinti nustatytą rinkimų apylinkės komisijos narių skaičių arba kreiptis į teisingumo ministrą, kad šis pasiūlytų į apylinkės rinkimų komisiją trūkstamas kandidatūras.

Iš viso buvo sudaryta 1 970 (Respublikos Prezidento rinkimuose – 1972) rinkimų apylinkių, kuriose dirbo apie 14 tūkst. narių.

2019 METAIS VYKUSIŲ RINKIMŲ LAIKO JUOSTA

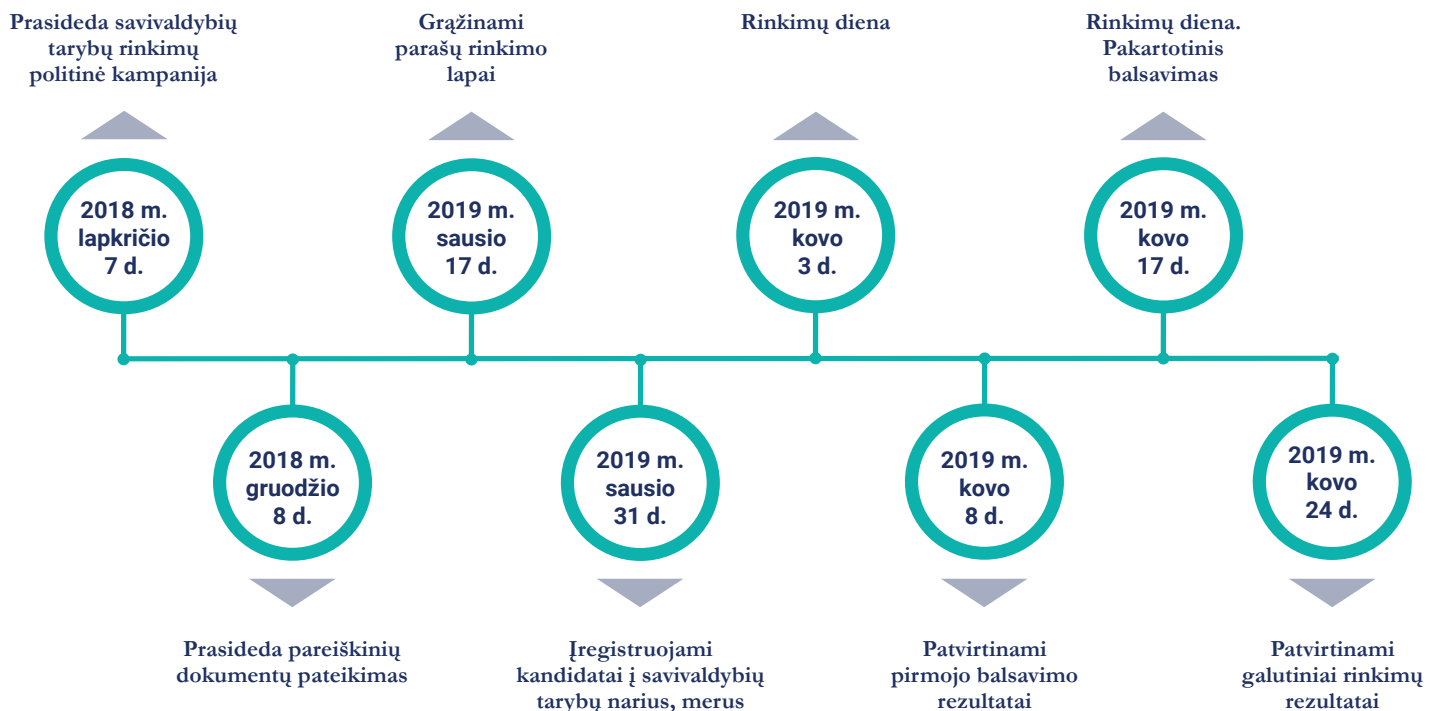

Paaiškinimai: Savivaldybių tarybų rinkimai Respublikos Prezidento rinkimai Rinkimai į Europos Parlamentą

SAVIVALDYBIŲ TARYBŲ RINKIMAI

SAVIVALDYBIŲ TARYBŲ RINKIMŲ LAIKO JUOSTA

Savivaldybių tarybų rinkimų politinė kampanija prasidėjo 2018 m. lapkričio 7 d. Nuo šios dienos Vyriausioji rinkimų komisija pradėjo visuomeninių rinkimų komitetų registraciją. Rinkimų komitetas yra steigiamas turint tikslą dalyvauti rinkimuose į savivaldybės tarybą ir kelti kandidatų sąrašą ir (arba) kandidatą į merus, sudarant rinkimų komiteto veiklos sutartį. Rinkimų komitetą sudaro tos savivaldybės, kurioje keliami kandidatai, rinkėjai, kurių turi būti ne mažiau kaip dvigubas savivaldybėje renkamų tarybos narių skaičius.

Rinkimų komitetai buvo registruojami iki 2018 m. gruodžio 8 d. Vyriausioji rinkimų komisija iš viso registravo 97 rinkimų komitetus. Rinkimuose dalyvavo ne visi užsiregistravę rinkimų komitetai. 4 komitetai nepateikė pareiškinių dokumentų, 6 komitetų registraciją buvo panaikinusi Vyriausioji rinkimų komisija. Registracija buvo panaikinta todėl, kad rinkimų komitetų narių liko mažiau, negu numatyta įstatyme.

2019 m. kovo 3 d. savivaldybių tarybų rinkimų politinės kampanijos dalyviai

Eil. Nr.	Savivaldybė	Renkamų tarybos narių skaičius	Partijų kandidatų sąrašai	Koalicijos	Visuomeniniai rinkimų komitetai	Kandidatai į savivaldybės tarybos narius – merus
1.	Akmenės r.	25	5			4
2.	Alytaus m.	27	7		3	10
3.	Alytaus r.	25	8			7
4.	Anykščių r.	25	5		1	6
5.	Birštono	15	6		1	5
6.	Biržų r.	25	8	1	1	5
7.	Druskininkų	25	6	1	2	4
8.	Elektrėnų	25	6		2	6
9.	Ignalinos r.	21	7	1		5
10.	Jonavos r.	25	8		1	7
11.	Joniškio r.	25	6			4
12.	Jurbarko r.	25	7		2	7
13.	Kaišiadorių r.	25	8		1	8
14.	Kalvarijos	21	7			7
15.	Kauno m.	41	9		1	7
16.	Kauno r.	27	8			6
17.	Kazlų Rūdos	21	5		1	6
18.	Kelmės r.	25	9		2	8
19.	Kėdainių r.	27	5		2	7
20.	Klaipėdos m.	31	10		5	12
21.	Klaipėdos r.	27	7		3	9
22.	Kretingos r.	25	6		2	7
23.	Kupiškio r.	21	3		2	5
24.	Lazdijų r.	25	7		1	8
25.	Marijampolės	27	7		2	8
26.	Mažeikių r.	27	7		1	6
27.	Molėtų r.	21	6		1	6
28.	Neringos	15	4		1	4
29.	Pagėgių	17	5		3	8
30.	Pakruojo r.	25	8			8
31.	Palangos m.	21	6		2	4
32.	Panevėžio m.	27	10		2	11

Eil. Nr.	Savivaldybė	Renkamų tarybos narių skaičius	Partijų kandidatų sąrašai	Koalicijos	Visuomeniniai rinkimų komitetai	Kandidatai į savivaldybės tarybos narius – merus
33.	Panevėžio r.	25	6			5
34.	Pasvalio r.	25	6		1	6
35.	Plungės r.	25	7		1	7
36.	Prienų r.	25	8		1	9
37.	Radviliškio r.	25	6		3	7
38.	Raseinių r.	25	6		2	8
39.	Rietavo	17	5			3
40.	Rokiškio r.	25	7	1	2	7
41.	Skuodo r.	21	5		1	6
42.	Šakių r.	25	5		2	6
43.	Šalčininkų r.	25	6	1		3
44.	Šiaulių m.	31	7		3	9
45.	Šiaulių r.	25	6			5
46.	Šilalės r.	25	7		2	8
47.	Šilutės r.	25	7		1	9
48.	Širvintų r.	21	9		1	7
49.	Švenčionių r.	25	8	1		8
50.	Tauragės r.	25	6		1	8
51.	Telšių r.	25	7		2	9
52.	Trakų r.	25	7	1	3	6
53.	Ukmergės r.	25	9		1	9
54.	Utenos r.	25	7		1	5
55.	Varėnos r.	25	8		1	7
56.	Vilkaviškio r.	25	5		1	4
57.	Vilniaus m.	51	14	2	7	17
58.	Vilniaus r.	31	8	3		5
59.	Visagino	25	7	1	1	5
60.	Zarasų r.	21	6	1	4	7
	Iš viso	1 502	398	14	87	410

Savivaldybės tarybos nariu, nariu – meru gali būti renkamas nuolatinis šios savivaldybės gyventojas, kuriam rinkimų dieną yra sukakę 18 metų ir kuris savo gyvenamąją vietą deklaravo šios savivaldybės teritorijoje likus ne mažiau kaip 90 dienų iki rinkimų dienos. Kandidatus į savivaldybių tarybų narius, merus galėjo kelti partijos, rinkimų komitetai. Taip pat kandidatais galėjo tapti išsikėlę asmenys (į merus). Kandidatų sąrašė kandidatų negali būti mažiau negu pusė ir du kartus daugiau negu iš viso renkama tos savivaldybės tarybos narių.

Pareiškinius dokumentus buvo galima teikti rinkimų komisijoms nuo 2018 m. gruodžio 8 d. iki 28 d. Pateikus pareiškinis dokumentus, buvo išduodami rinkėjų parašų rinkimų lapai. Kandidatų sąrašus, kandidatus į merus turėjo paremti ne mažiau kaip 20 proc. tos savivaldybės rinkėjų skaičiuojant vienam savivaldybės tarybos nario mandatui, bet ne mažiau kaip 100 tos savivaldybės rinkėjų. Mažiausiai rinkėjų parašų (100) reikėjo rinkti kandidatams, norintiems dalyvauti rinkimuose Birštono, Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Neringos, Pagėgių, Rietavo savivaldybėse, daugiausia – Vilniaus miesto savivaldybėje (1 720). Ne visiems dalyviams pavyko surinkti rinkėjų parašus. Jų nesurinko ir todėl Vyriausioji rinkimų komisija neregistravo jų kandidatais: Eligijaus Masiulio Klaipėdos miesto savivaldybėje, Gyčio Baranausko Šiaulių miesto savivaldybėje ir Lietuvos socialdemokratų darbo partijos keliamo kandidatų sąrašo Šiaulių rajono savivaldybėje.

Vyriausioji rinkimų komisija taip pat neregistravo kandidatais tų asmenų, kurie neatitiko Savivaldybių tarybų rinkimų įstatyme nustatytų reikalavimų:

1. Dėl nedeklaruotos gyvenamosios vietos toje savivaldybėje, kurioje keliamas ar keliasi kandidatu, ar ne laiku deklaruotos likus mažiau kaip 90 dienų iki rinkimų – 93 asmenų.
2. Dėl pavėluotai pateiktų pareiškinis dokumentų – 10 asmenų.
3. Dėl kandidato anketoje nenurodyto teistumo – 289 asmenų.
4. Dėl neatliktos baudmės likus 65 dienoms iki rinkimų – 2 asmenų.

Vyriausioji rinkimų komisija registravo 13 666 kandidatus, iš kurių 410 kandidatų į merus, dalyvavusius 2019 m. kovo 3 d. savivaldybių tarybų rinkimuose.

Šiuose rinkimuose buvo sudaryta 14 koalicijų:

Eil. Nr.	Savivaldybė	Koalicijos pavadinimas	Partijos, sudarančios koaliciją
1.	Biržų r.	Vyto Jarecko koalicija „Vieningi Biržai“	LVŽS ir LRLS
2.	Druskininkų	Tėvynės sąjungos koalicija	TS-LKD ir LRLS
3.	Ignalinos r.	Koalicija „Petys į petį vardan Ignalinos krašto“	TS-LKD ir LRLS
4.	Rokiškio r.	Valiaus Kazlausko koalicija „UŽ LAISVĘ AUGTI“	LLS (liberalai) ir LRLS
5.	Šalčininkų r.	Lenkų rinkimų akcijos ir Rusų aljanso koalicija „Krikščioniškų šeimų sąjunga“	LLRA-KŠS ir Politinė partija Rusų aljansas
6.	Švenčionių r.	Lenkų rinkimų akcijos ir Rusų aljanso koalicija „Krikščioniškų šeimų sąjunga“	LLRA-KŠS ir Politinė partija Rusų aljansas
7.	Trakų r.	Lenkų rinkimų akcijos ir Rusų aljanso koalicija „Krikščioniškų šeimų sąjunga“	LLRA-KŠS ir Politinė partija Rusų aljansas
8.	Vilniaus m.	Lenkų rinkimų akcijos ir Rusų aljanso koalicija „Krikščioniškų šeimų sąjunga“	LLRA-KŠS ir Politinė partija Rusų aljansas
9.	Vilniaus m.	A. Zuoko ir vilniečių koalicija „Laimingas Vilnius“	LLS (liberalai) ir Partija „Jaunoji Lietuva“
10.	Vilniaus r.	Centro dešinės koalicija	TS-LKD ir LRLS
11.	Vilniaus r.	Koalicija „Pokyčių pavasaris“	LVŽS ir LSDDP
12.	Vilniaus r.	Lenkų rinkimų akcijos ir Rusų aljanso koalicija „Krikščioniškų šeimų sąjunga“	LLRA-KŠS ir Politinė partija Rusų aljansas
13.	Visagino	Lenkų rinkimų akcijos ir Rusų aljanso koalicija „Krikščioniškų šeimų sąjunga“	LLRA-KŠS ir Politinė partija Rusų aljansas
14.	Zarasų r.	Koalicija „Mūsų vienybė ir darbas Zarasų krašto žmonėms“	LSDDP ir LSDP

PAGRINDINIAI SKAIČIAI IR FAKTAI

Kandidatai

Sąrašų
465

Politinės partijos: 364
Politinių partijų koalicijos: 14
Visuomeniniai rinkimų komitetai: 87

Kandidatų į merus
410

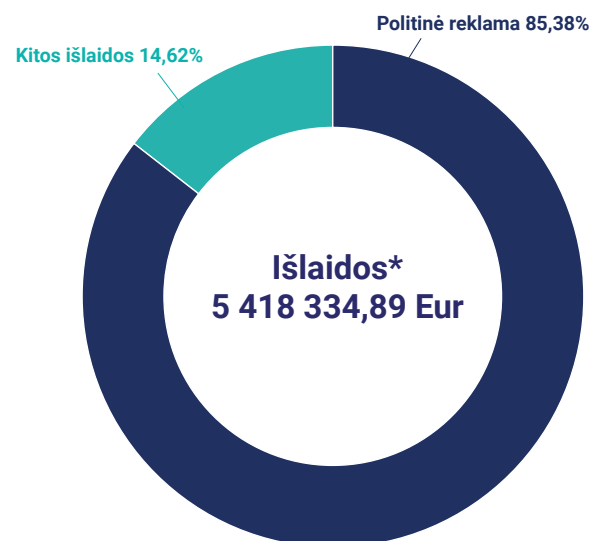
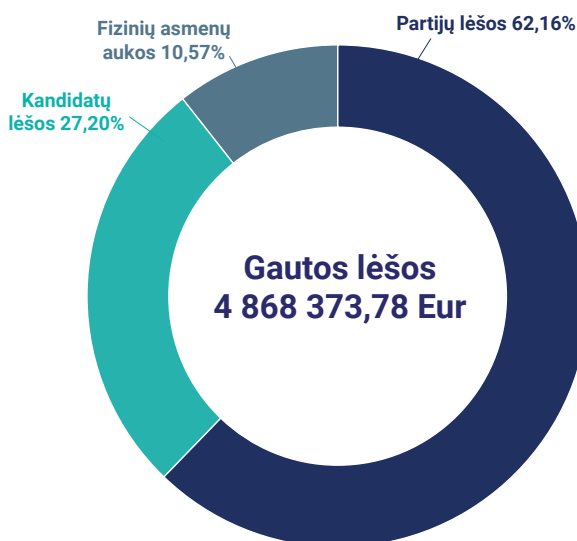
Išsikėlę patys: 12
Iškelti politinių partijų: 330
Iškelti visuomeninių rinkimų komitetų: 71

Kandidatų
amžiaus vidurkis

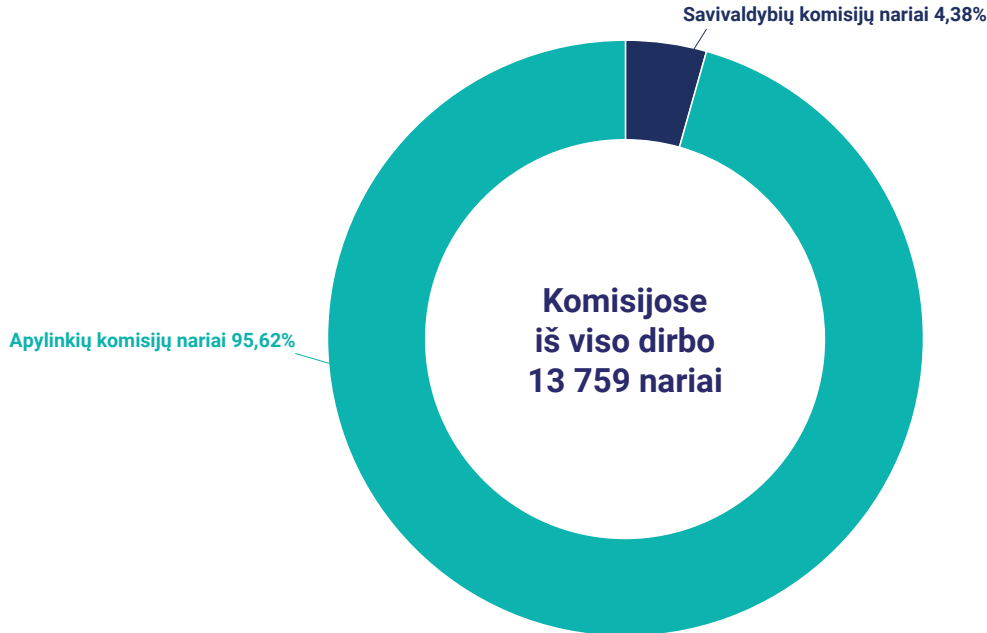
**48 metai ir
1 mėnuo**

Politinės kampanijos finansavimas

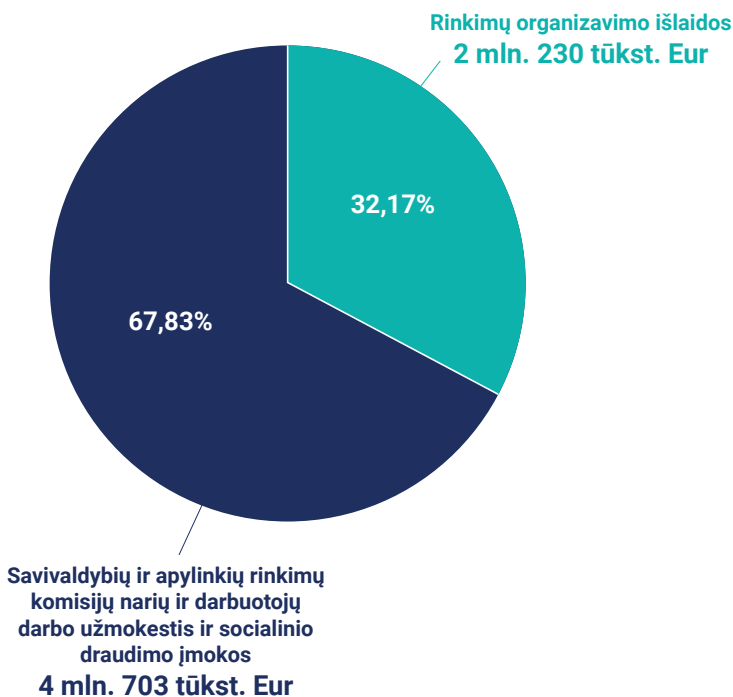
*Politinės kampanijos finansavimo ataskaitoje nurodyti skolos įsipareigojimai sudaro 558 132,85 Eur

Komisijų nariai

Biudžetas

(Bendra rinkimų organizavimo išlaidų suma – 6 mln. 933 tūkst. Eur)

Rinkimų kaina vienam rinkėjui

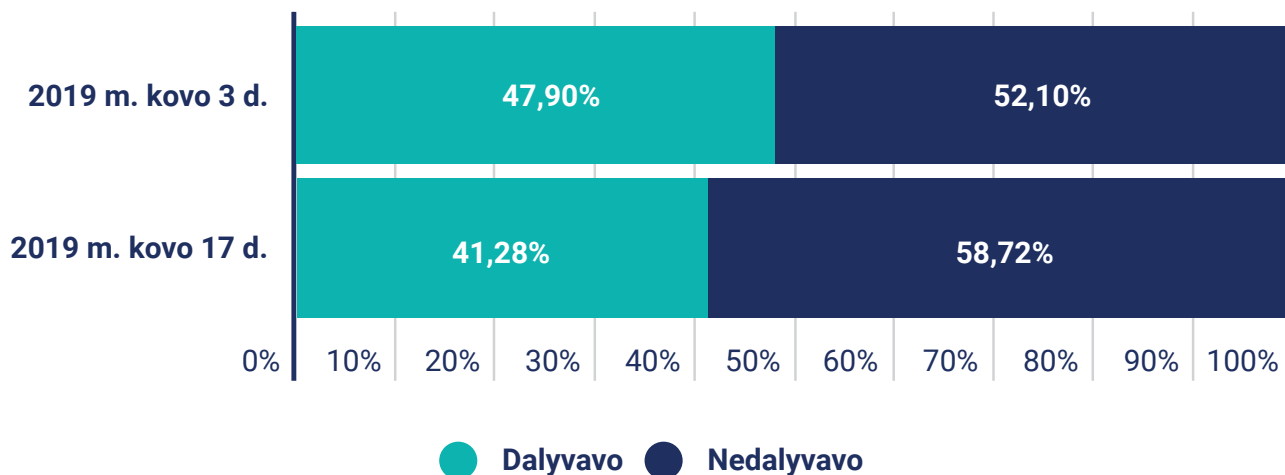
Kiekvienam rinkėjų sąraše įrašytam rinkėjui
2,82 Eur

Kiekvienam rinkimuose dalyvavusiam rinkėjui
5,88 Eur

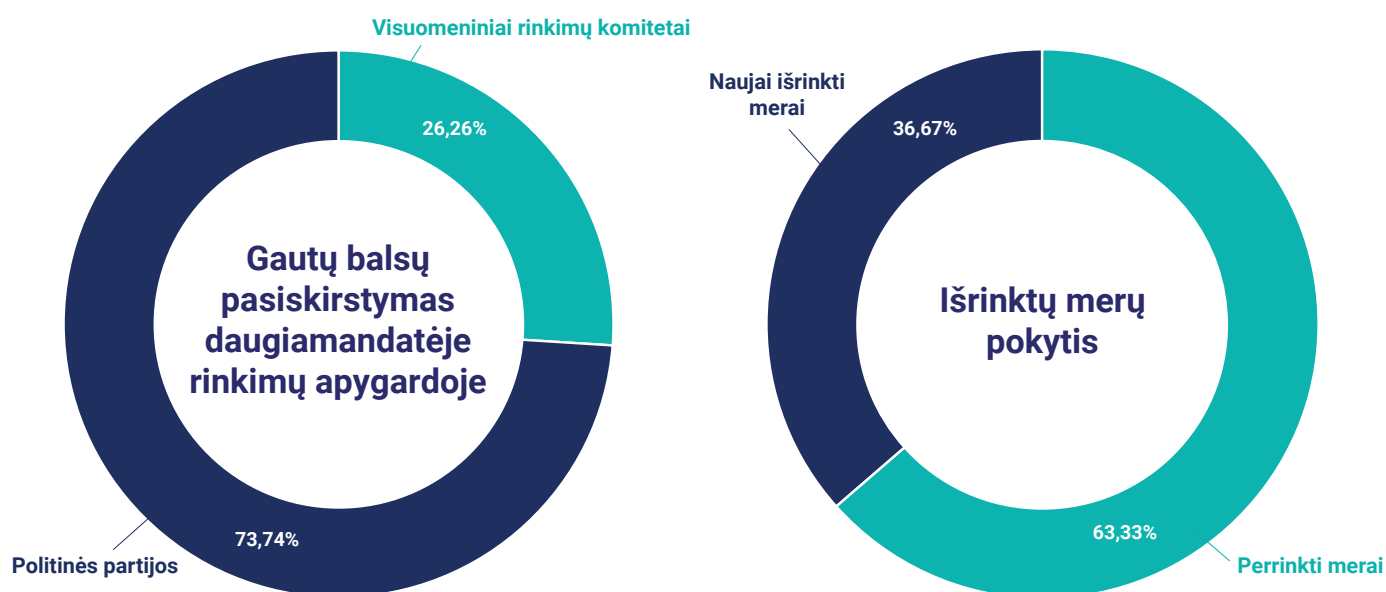
Rinkėjai

Į rinkėjų sąrašus 2019 m. kovo 3 d. balsavimui įrašyti 2 461 056 rinkėjai
 Į rinkėjų sąrašus 2019 m. kovo 17 d. balsavimui įrašyti 1 671 905 rinkėjai
 (19 savivaldybių merus išsirinko 2019 m. kovo 3 d., todėl pakartotinis balsavimas nebuvo organizuojamas)

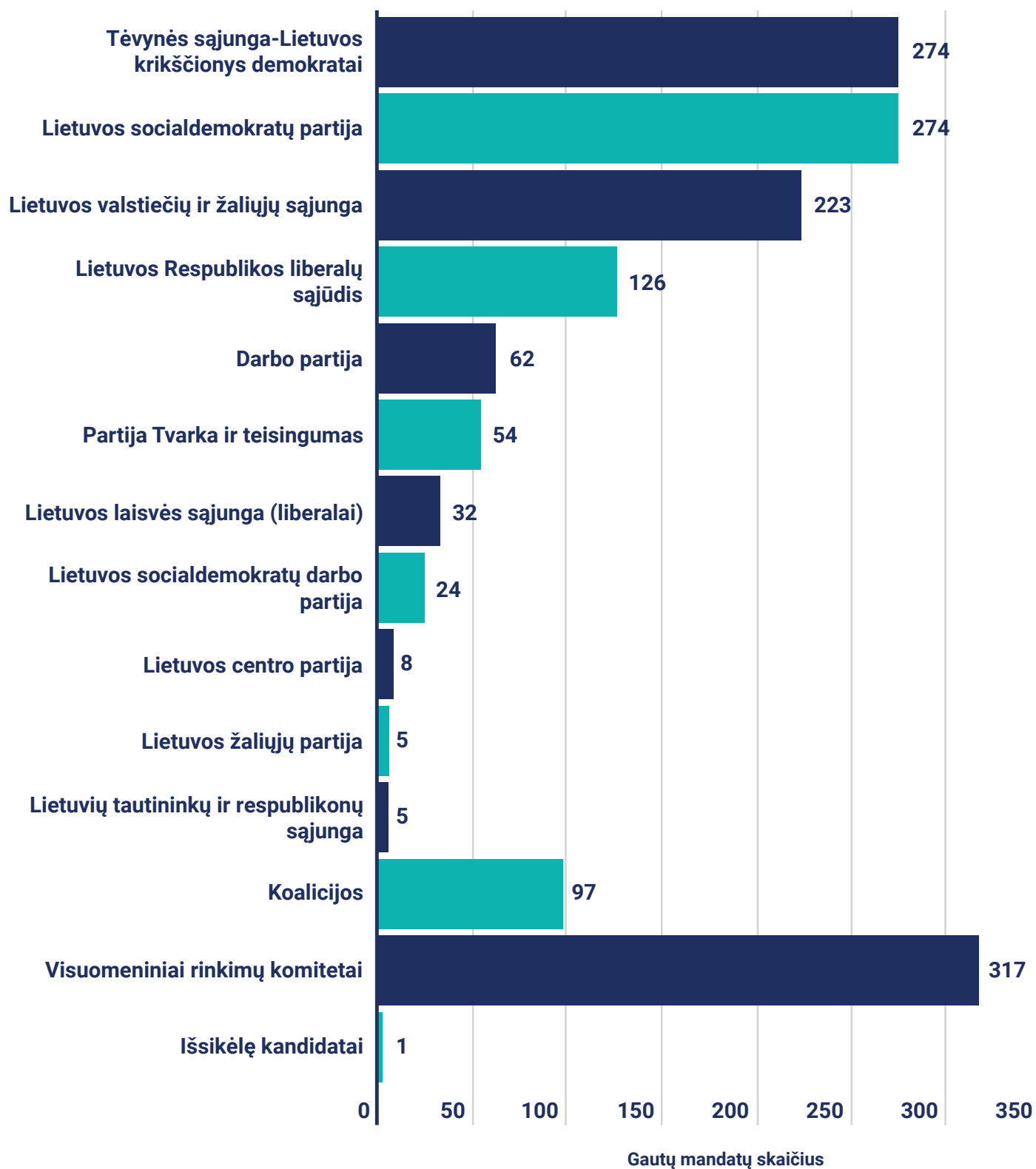

Balsavimo rezultatai

Mandatų skaičius: 1 502 (iš jų – 60 merų ir 1 442 tarybos nariai)

Gauti mandatai

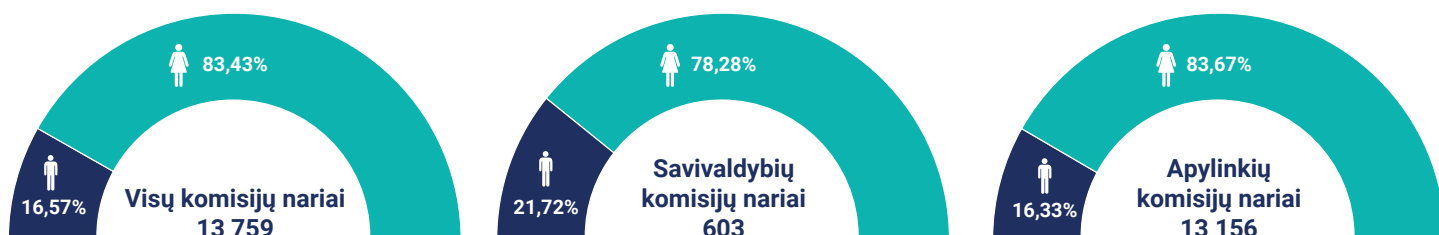

BIUDŽETAS

Vyriausioji rinkimų komisija 2018 m. gruodžio 4 d. sprendimu Nr. Sp-158 „Dėl 2019 m. kovo 3 d. Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų išlaidų savivaldybių ir apylinkių rinkimų komisijose“ patvirtino 2019 m. kovo 3 d. savivaldybių tarybų rinkimams organizuoti ir vykdyti savivaldybių ir apylinkių rinkimų komisijose išlaidų sąmatą ir jiems panaudojo 6 933 000 Eur valstybės biudžeto asignavimų. Didžiausią išlaidų dalį, tai yra 4 703 000 Eur, sudaro savivaldybių ir apylinkių rinkimų komisijų narių ir darbuotojų darbo užmokestis bei socialinio draudimo įmokos.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad iki 2018 m. gruodžio 31 d. buvo taikomas 24 proc. mokesčių tarifas, tai yra gyventojų pajamų mokesčio – 15 proc. ir valstybinio socialinio draudimo – 9 proc. tarifas. 2019 m. sausio 1 d. įsigaliojus Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo pakeitimui taikoma 39,5 proc. mokesčių įmokos, tai yra gyventojų pajamų mokesčio – 20 proc. ir socialinio draudimo – 19,5 proc. įmokos.

Komisijų narių pasiskirstymas pagal lytį

Nuo 2018 m. gruodžio mėn. iki 2019 m. kovo mėn. savivaldybių rinkimų komisijų pirmininkai vidutiniškai ir neatskaičius mokesčių uždirbo po 593,52 Eur, savivaldybių rinkimų komisijų nariai – 247,12 Eur, apylinkių rinkimų komisijų pirmininkai – 286,97 Eur ir apylinkių rinkimų komisijų nariai – 121,85 Eur.

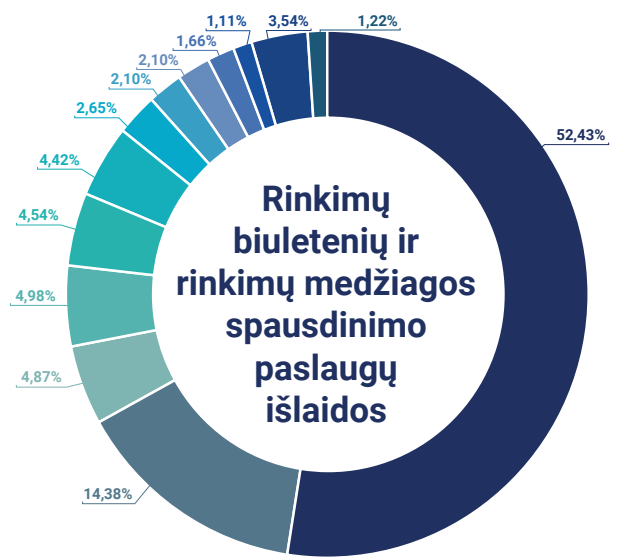
2019 m. kovo 3 d. savivaldybių tarybų rinkimų komisijų darbo užmokesčio vidurkis

Pareigų pavadinimas	Narių skaičius	Priskaitytas vidutinis darbo užmokestis per rinkimų laikotarpį neatskaičius mokesčių (2018-12 / 2019-03)	Priskaitytas vidutinis mėnesinis darbo užmokestis neatskaičius mokesčių
Savivaldybės komisijos pirmininkas	60	2 077,31	593,52
Savivaldybės komisijos narys	520	864,91	247,12
Apylinkės komisijos pirmininkas	1 970	573,95	286,97
Apylinkės komisijos narys	10 699	243,70	121,85

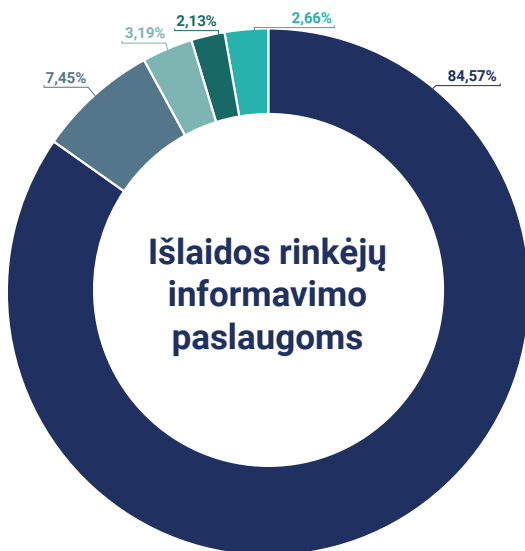
Rinkimų organizavimo išlaidoms panaudota 2 230 000 Eur.

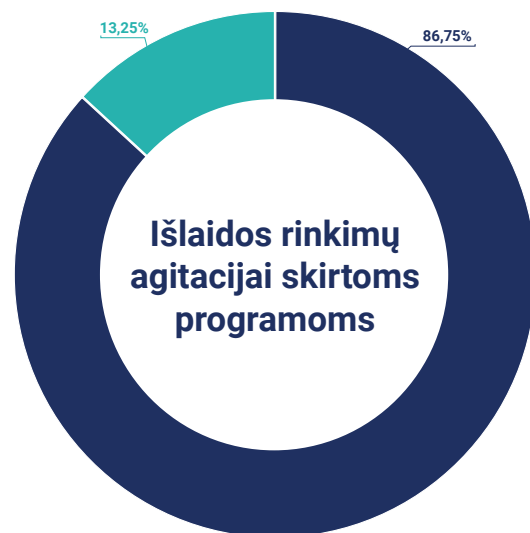
- Rinkimų biuletenių ir rinkimų medžiagos spausdinimo paslaugos (905 tūkst. Eur)
- Informacinės sistemos palaikymo paslaugos (425 tūkst. Eur)
- Rinkėjų informavimo paslaugos (375 tūkst. Eur)
- Rinkimų komisijų transporto išlaidos (193 tūkst. Eur)
- Politinės kampanijos dalyvių patikrinimo paslaugos (50 tūkst. Eur)
- Politinės kampanijos dalyvių stebėsenos paslaugos (20 tūkst. Eur)
- Kandidatų ir jų sąrašų programų leidinio maketavimo paslaugos (15 tūkst. Eur)
- Ryšių paslaugos (18 tūkst. Eur)
- Kanceliarinės prekės (131 tūkst. Eur)
- Kitos išlaidos (145 tūkst. Eur)

- Privalomų pagal įstatymą plakatų su kandidatais ir jų sąrašų rinkimų programų spausdinimas (474 tūkst. Eur)
- Rinkimų biuletenių spausdinimas (130 tūkst. Eur)
- Lietuvos Respublikos Konstitucijų pirmąjį kartą balsuojantiems spausdinimas (44 tūkst. Eur)
- Rinkėjų kortelių spausdinimas (45 tūkst. Eur)
- Vokų, skirtų išankstiniam balsavimui, spausdinimas (41 tūkst. Eur)
- Teisės aktų rinkinių spausdinimas (40 tūkst. Eur)
- Atvykimo lapelių spausdinimas (24 tūkst. Eur)
- Rinkėjų sąrašų spausdinimas (19 tūkst. Eur)
- Lipdukų „Aš balsavau“ spausdinimas (19 tūkst. Eur)
- Informacinių plakatų spausdinimas (15 tūkst. Eur)
- Informacinių lipdukų spausdinimas (10 tūkst. Eur)
- Blankų spausdinimas (32 tūkst. Eur)
- Kitos išlaidos (11 tūkst. Eur)

- Rinkimų agitacijai skirtoms programoms* (318 tūkst. Eur)
- Rinkėjų informavimas apie rinkimus internete (28 tūkst. Eur)
- Rinkimų rezultatų atvaizdavimas žemėlapiuose (12 tūkst. Eur)
- Trumpasis numeris 1855 (8 tūkst. Eur)
- Kitos viešinio priemonės (10 tūkst. Eur)

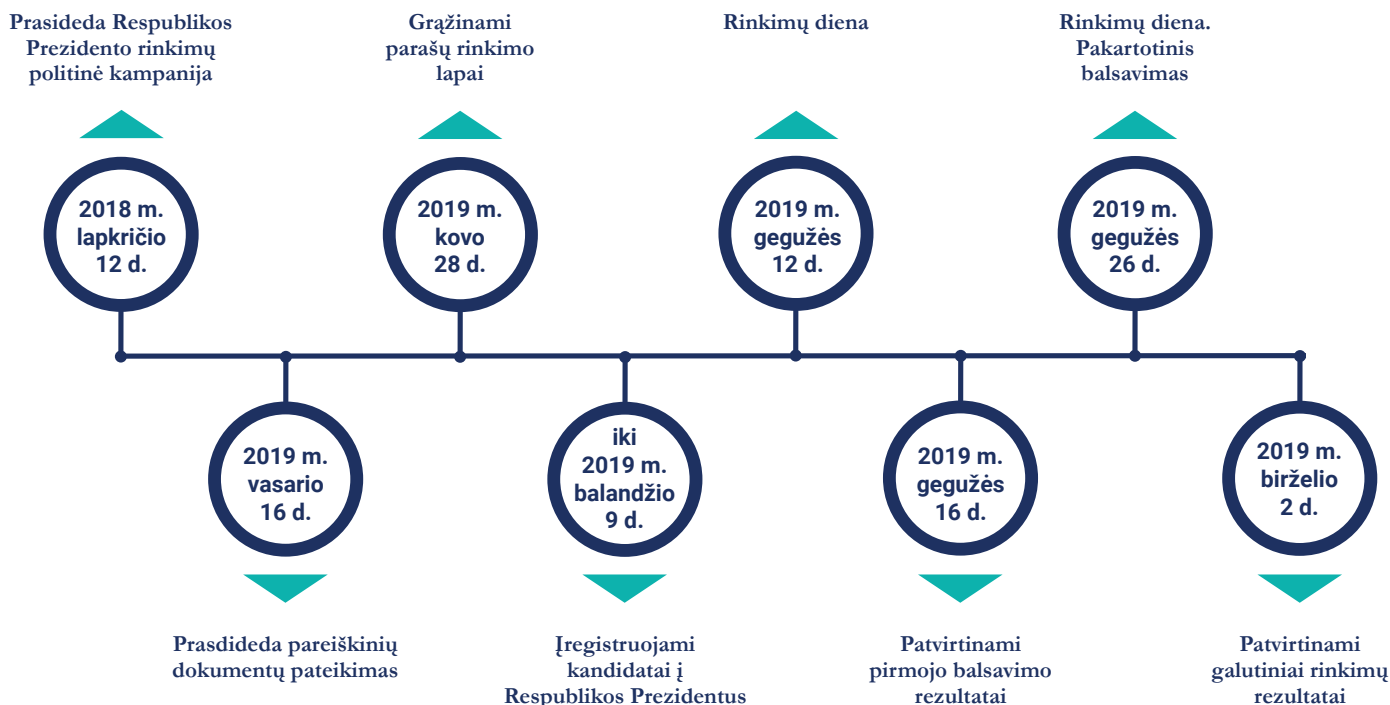

- Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka atrinkti paslaugos tiekėjai (275 tūkst. Eur)
- Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija (LRT) (42 tūkst. Eur)

*Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija (LRT) ir Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka atrinkti paslaugos tiekėjai

RESPUBLIKOS PREZIDENTO RINKIMAI

RESPUBLIKOS PREZIDENTO RINKIMŲ LAIKO JUOSTA

Respublikos Prezidentu gali būti renkamas Lietuvos Respublikos pilietis pagal kilmę, ne mažiau kaip trejus pastaruosius metus gyvenęs Lietuvoje, jeigu jam iki rinkimų dienos yra suėję ne mažiau kaip 40 metų. Respublikos Prezidento rinkimų politinė kampanija prasidėjo 2018 m. lapkričio 12 d. Nuo 2019 m. vasario 16 d. iki kovo 8 d. vyko pareiškinių dokumentų pateikimas. Pretendentais būti kandidatais į Respublikos Prezidentus galėjo išsikelti pavieniai asmenys, taip pat juos galėjo kelti partijos. Vyriausiajai rinkimų komisijai pareiškinius dokumentus pateikė 13 asmenų: 7 išsikėlė asmenys ir 6 asmenys, kuriuos iškėlė partijos. Tam, kad jie būtų įregistruoti kandidatais, reikėjo surinkti ne mažiau kaip 20 tūkstančių rinkėjų parašų. Įstatyme nustatyto parašų skaičiaus nesurinko 4 – Petras Auštrevičius, Alfonsas Butė, Petras Gražulis ir Kazimieras Juraitis, tad Vyriausioji rinkimų komisija įregistravo ir paskelbė kandidatais į Respublikos Prezidentus 9 asmenis.

Vadovaujantis teisės aktais, Respublikos Prezidento rinkimuose turi teisę dalyvauti Lietuvos Respublikos piliečiai, rinkimų dieną sukakę 18 metų, gyvenantys Lietuvoje ir užsienyje. Užsienyje balsuojantys rinkėjai registruotis balsavimui galėjo nuo 2019 m. vasario 14 d. Prezidento rinkimuose užsiregistravo, tai yra buvo įtraukti į užsienyje balsuojančių rinkėjų sąrašus, 60 640 rinkėjų, iš kurių dalyvavo – 52 812 rinkėjų, pakartotiniame balsavime (gegužės 26 d.) užsiregistravo 63 030 rinkėjų, iš kurių dalyvavo – 44 142. Balsavimas paštu didžiojoje dalyje valstybių pradėtas vykdyti nuo 2019 m. balandžio 16–19 d., pakartotiniame balsavime – nuo gegužės 15 d.

PAGRINDINIAI SKAIČIAI IR FAKTAI

Kandidatai į Lietuvos Respublikos Prezidentus

Pretendentai būti kandidatais į Respublikos Prezidentus

Iš viso: 13
iš jų įregistruota kandidatais
į Respublikos Prezidentus: 9

Kandidatų
amžiaus vidurkis

54 metai ir
10 mėnesių

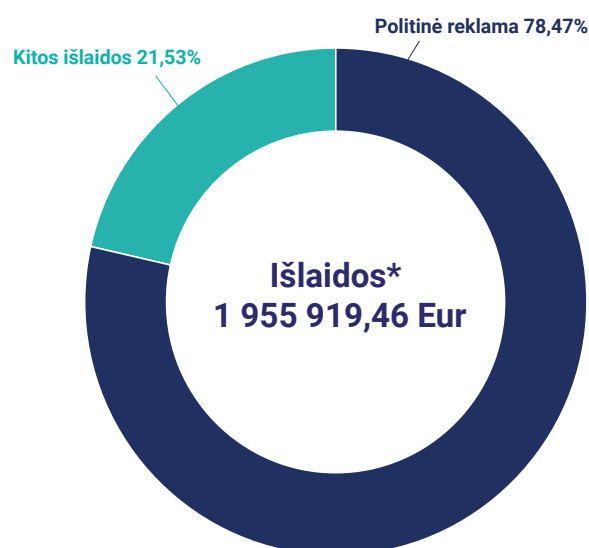
Jauniausias
kandidatas

40 metų ir
1 mėnuo

Vyriausias
kandidatas

67 metai ir
9 mėnesiai

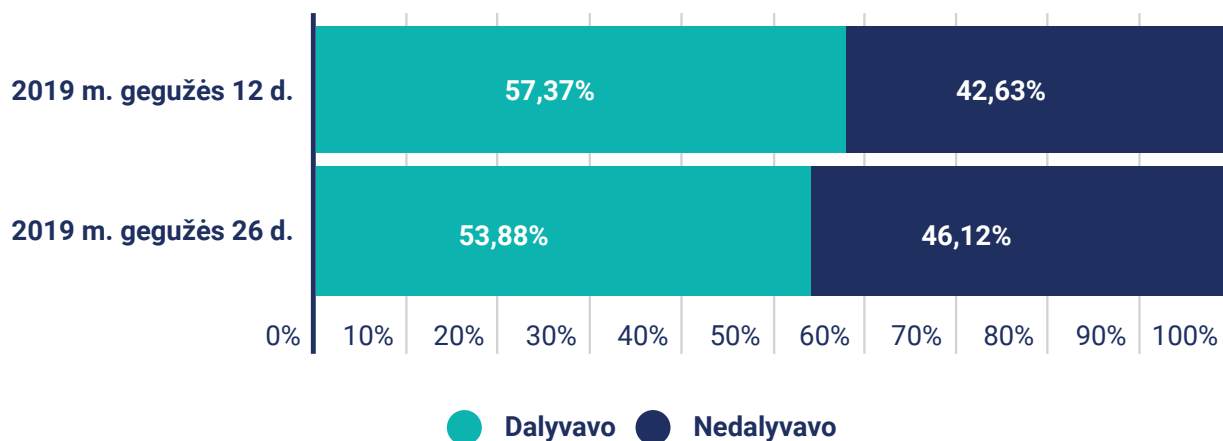
Politinės kampanijos finansavimas

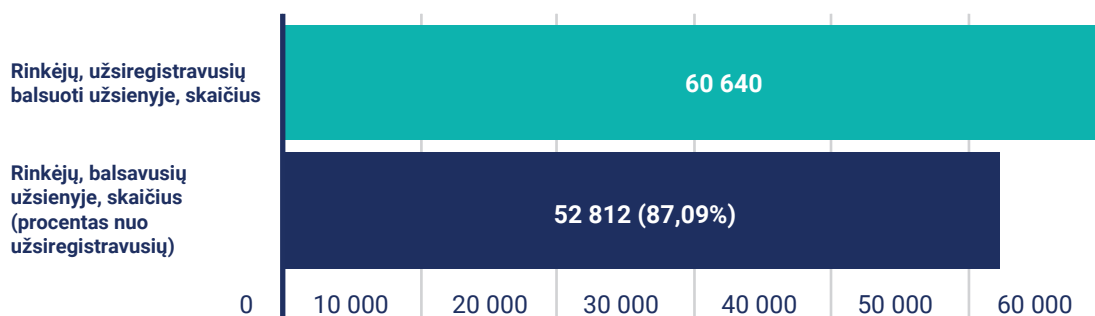
*Politinės kampanijos finansavimo ataskaitoje nurodyti skolos įsipareigojimai sudaro 58 660,98 Eur

Rinkėjai

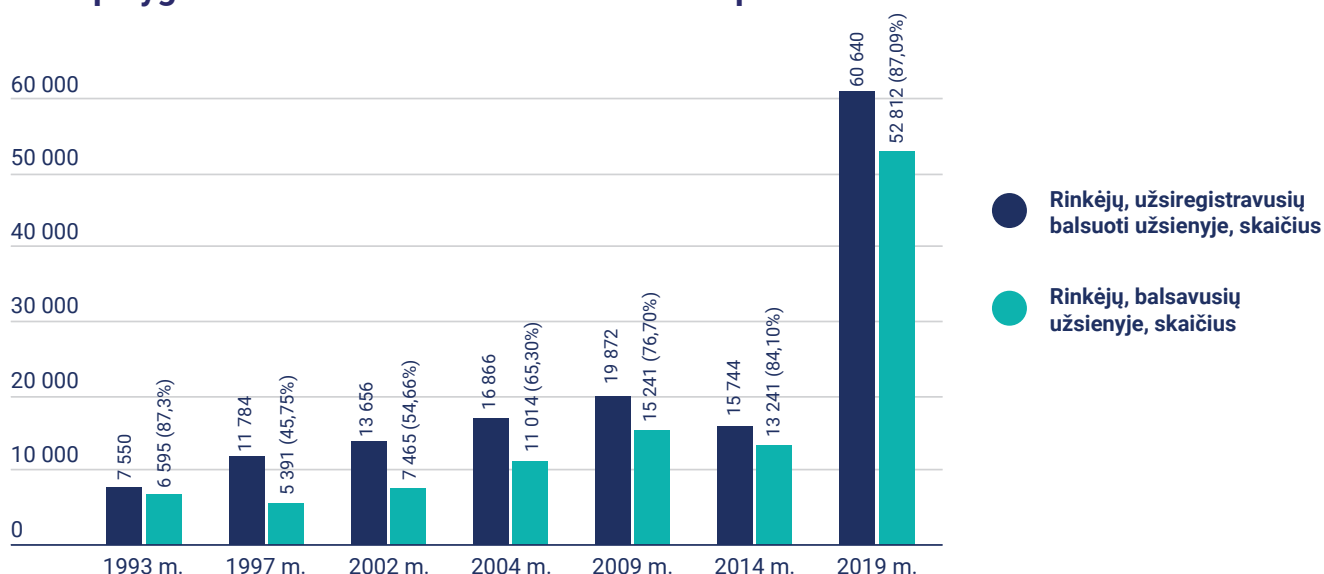
Į rinkėjų sąrašus 2019 m. gegužės 12 d. balsavimui įrašyta 2 486 915 rinkėjų
 Į rinkėjų sąrašus 2019 m. gegužės 26 d. balsavimui įrašyti 2 491 042 rinkėjai

Rinkėjų, balsuojančių Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimuose užsienyje, aktyvumas

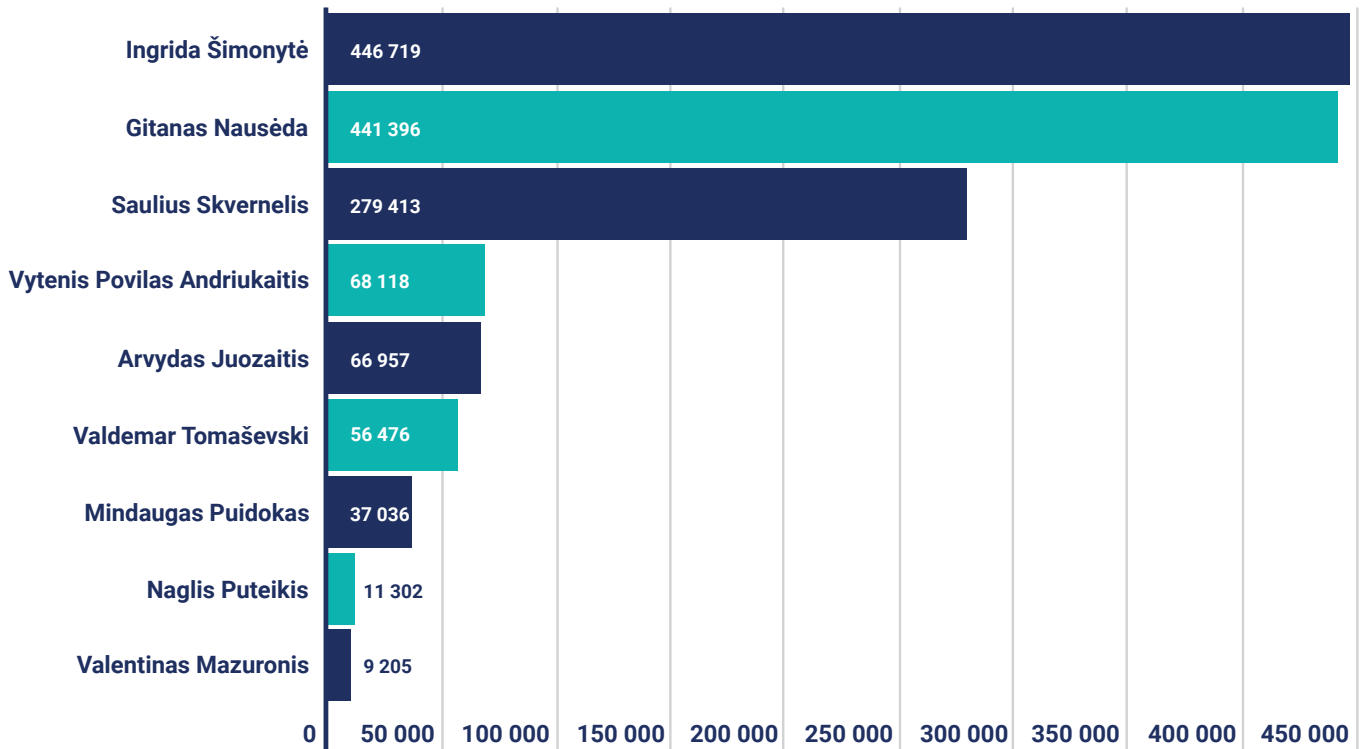

Rinkėjų, balsuojančių Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimuose užsienyje, aktyvumo palyginimas su ankstesniais Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimais

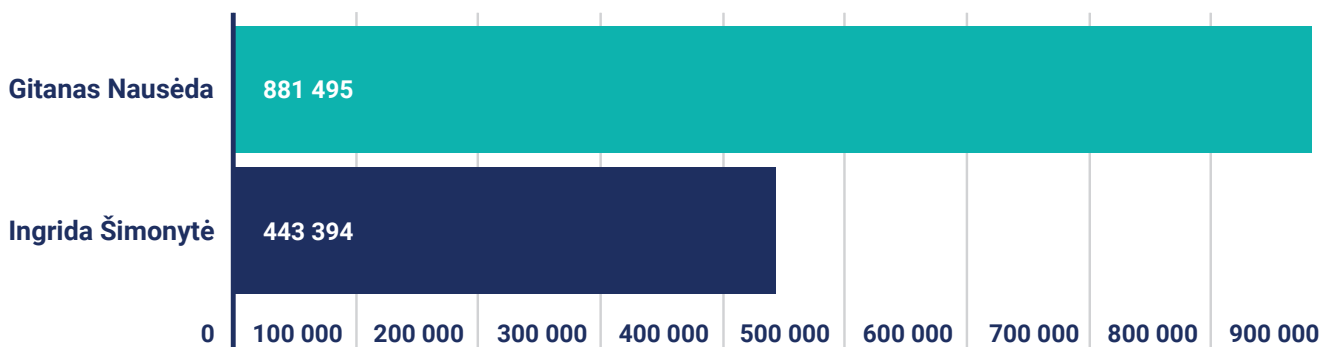

Balsavimo rezultatai

2019 m. gegužės 12 d. balsavimo rezultatai

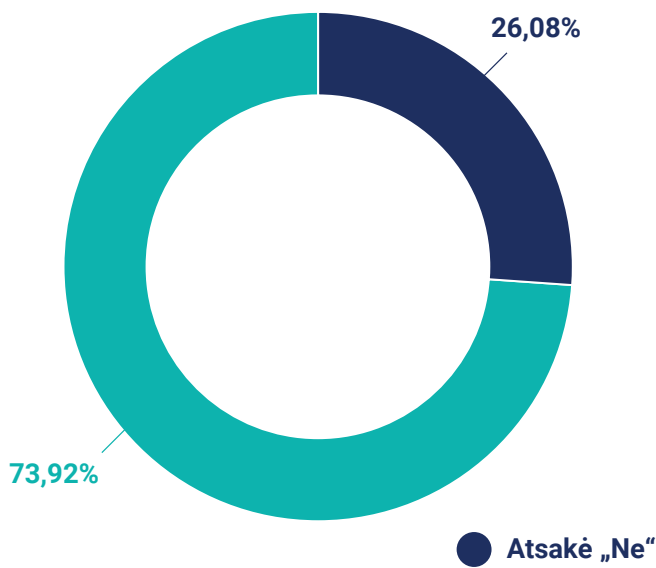
2019 m. gegužės 26 d. balsavimo rezultatai

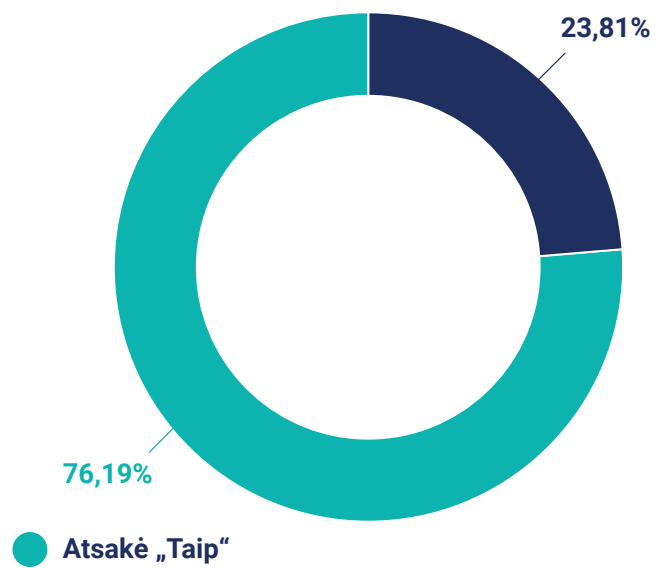
PAGRINDINIAI SKAIČIAI IR FAKTAI

Rinkėjai ir balsavimo rezultatai

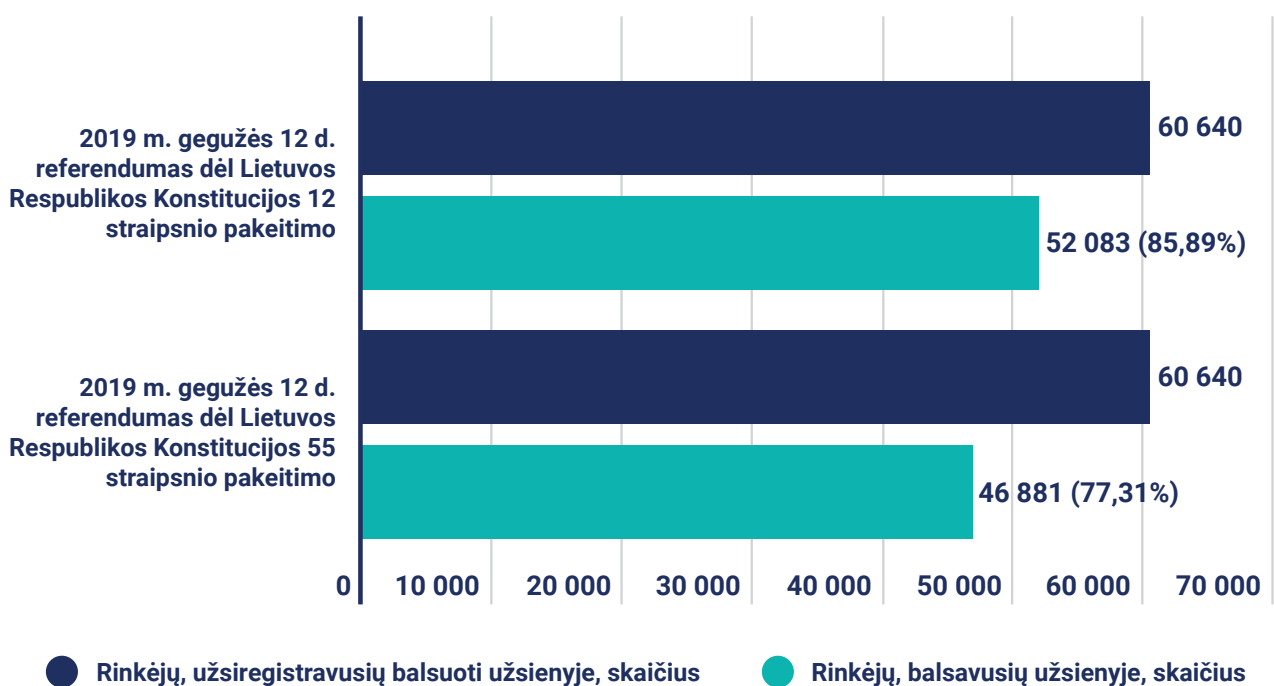
2019 m. gegužės 12 d. referendumo dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos 12 straipsnio pakeitimo balsavimo rezultatai

2019 m. gegužės 12 d. referendumo dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos 55 straipsnio pakeitimo balsavimo rezultatai

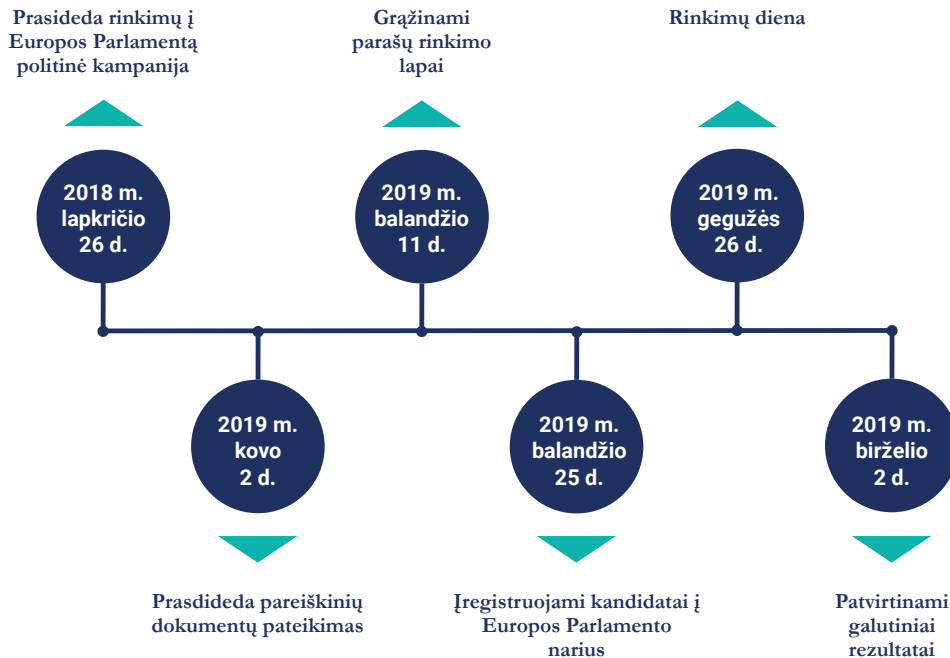

Rinkėjų, balsavusių 2019 m. gegužės 12 d. referendumuose užsienyje, aktyvumas

RINKIMAI Į EUROPOS PARLAMENTĄ

RINKIMŲ Į EUROPOS PARLAMENTĄ LAIKO JUOSTA

Europos Parlamento nariu gali būti renkamas Lietuvos Respublikos pilietis ar kitas nuolat gyvenantis Lietuvos Respublikoje Europos Sąjungos valstybės narės pilietis, kuris rinkimų dieną yra ne jaunesnis kaip 21 metų ir kuris nėra kandidatas į Europos Parlamentą kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje. Nuolat gyvenančiu Lietuvos Respublikoje laikomas Lietuvos Respublikos ar kitos Europos Sąjungos valstybės narės pilietis, kuris deklaravo gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje ir kurio duomenys apie gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje įrašyti į Lietuvos Respublikos gyventojų registrą iki nustatytosios dienos (tai yra 65 dienos iki rinkimų).

Rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija prasidėjo nuo 2018 m. lapkričio 26 d. Nuo šios dienos Vyriausioji rinkimų komisija pradėjo visuomeninių rinkimų komitetų registraciją, kuri tęsėsi iki 2019 m. kovo 2 d. Rinkimų komitetą turėjo sudaryti rinkėjai, kurių turėjo būti ne mažiau kaip dvigubas Lietuvos Respublikoje renkamų Europos Parlamento narių skaičius. Vyriausioji rinkimų komisija registravo 8 rinkimų komitetus.

Nuo 2019 m. kovo 2 d. iki kovo 22 d. partijos ir rinkimų komitetai teikė Vyriausiajai rinkimų komisijai pareiškinius dokumentus su kandidatų sąrašais, kuriuose turėjo būti ne mažiau kaip 5 kandidatai. 2 rinkimų komitetai pareiškinių dokumentų nepateikė. Pateikus pareiškinius dokumentus, Vyriausioji rinkimų komisija išdavė rinkėjų parašų rinkimo lapus. Kandidatų sąrašus turėjo paremti ne mažiau kaip 10 tūkstančių rinkėjų parašų. Rinkimų komitetui „Prof. Dr. Stanislovo Tomo sąrašas“ nepavyko surinkti nustatyto parašų skaičiaus.

Vyriausioji rinkimų komisija 2019 m. balandžio 25 d. sprendimu Nr. Sp-235 įregistravo 301 kandidatą į Europos Parlamento narius (iš viso 16 kandidatų sąrašų: 10 kandidatų sąrašų išskėlė partijos, 5 – rinkimų komitetai ir 1 – partijų koalicija).

Vadovaujantis teisės aktais, rinkimuose į Europos Parlamentą turi teisę dalyvauti Lietuvos Respublikos piliečiai, taip pat kitų Europos Sąjungos valstybių narių piliečiai, rinkimų dieną sukakę 18 metų, gyvenantys Lietuvoje ir užsienyje. Užsienyje balsuojantys rinkėjai registruotis balsavimui galėjo nuo 2019 m. vasario 14 d. Užsiregistravo 62 525 rinkėjai, iš kurių dalyvavo – 40 783 rinkėjai.

PAGRINDINIAI SKAIČIAI IR FAKTAI

Kandidatai į Europos Parlamento narius

Sąrašų

16

Politinės partijos: 10

Politinių partijų koalicijos: 1

Visuomeniniai rinkimų komitetai: 5

Kandidatų

301

Iškelti politinių partijų: 212

Iškelti politinių partijų koalicijų: 22

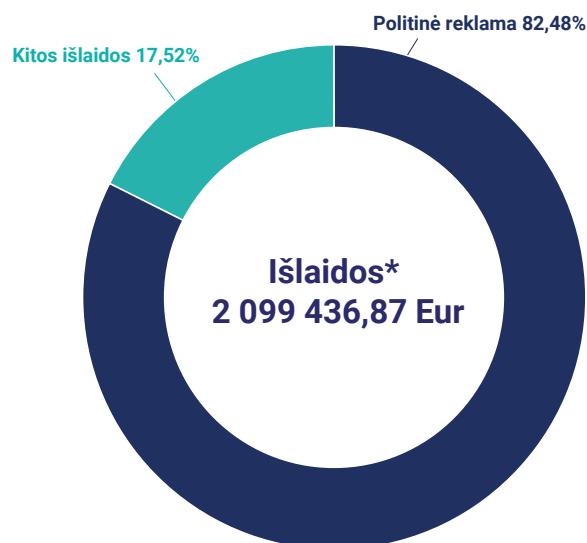
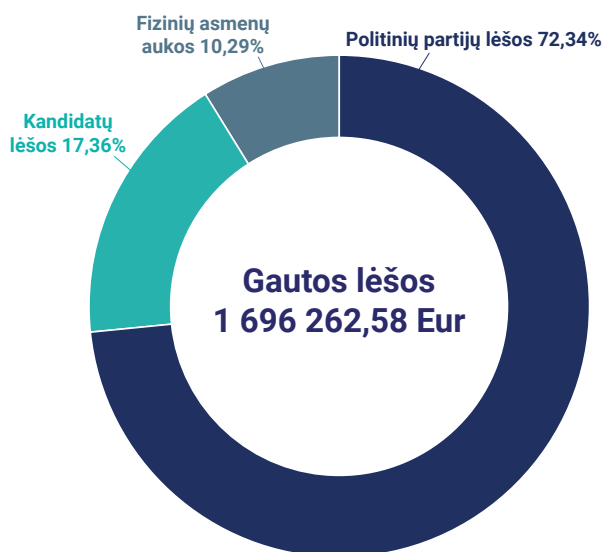
Iškelti visuomeninių rinkimų komitetų: 67

Kandidatų amžiaus vidurkis

51 metai ir 3 mėnesiai

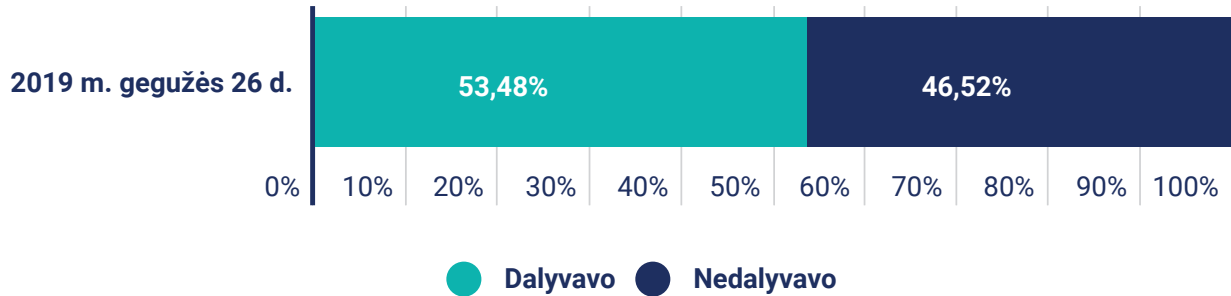
Politinės kampanijos finansavimas

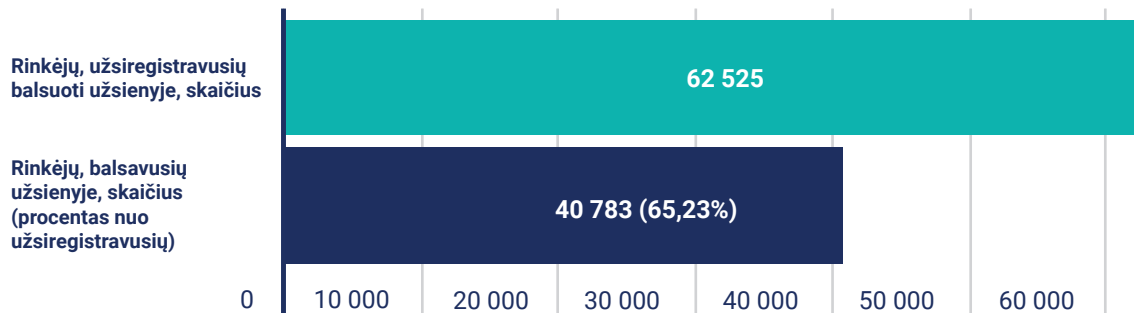
*Politinės kampanijos finansavimo ataskaitoje nurodyti skolos įsipareigojimai sudaro 400 706,15 Eur

Rinkėjai

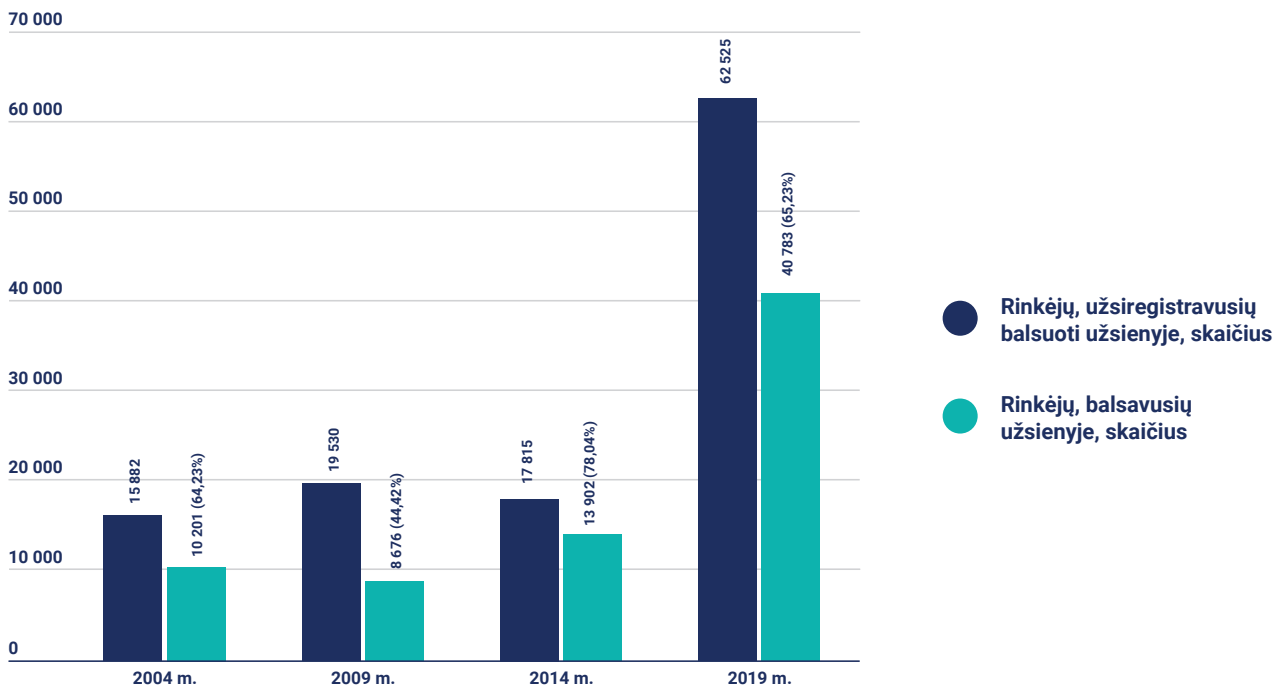
Į rinkėjų sąrašus 2019 m. gegužės 26 d. balsavimui įrašyti 2 490 542 rinkėjai

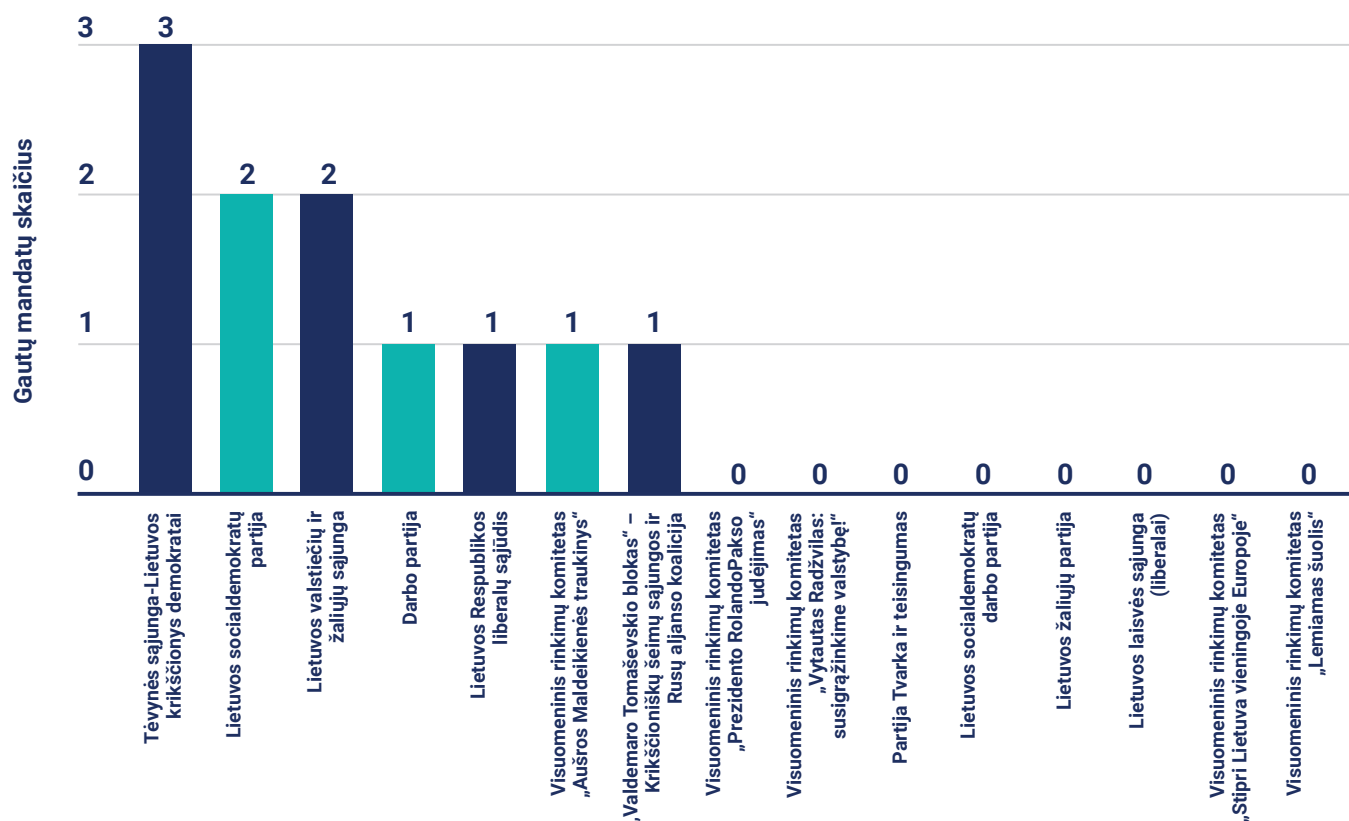
Rinkėjų, balsuojančių rinkimuose į Europos Parlamentą užsienyje, aktyvumas

Rinkėjų, balsuojančių rinkimuose į Europos Parlamentą užsienyje, aktyvumo palyginimas su ankstesniais rinkimais į Europos Parlamentą

Balsavimo rezultatai

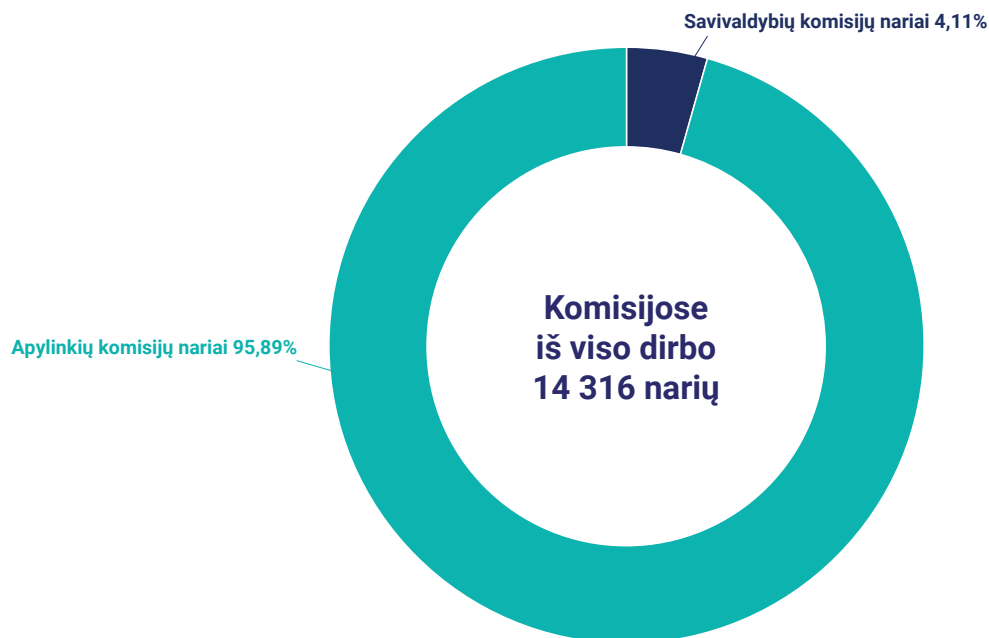
Išrinkti Europos Parlamento nariai Lietuvoje

Kandidatas	Sąrašas
Petras AUŠTREVČIUS	Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis
Vilija BLINKEVIČIŪTĖ	Lietuvos socialdemokratų partija
Rasa JUKNEVIČIENĖ	Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai
Andrius KUBILIUS	Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai
Aušra MALDEIKIENĖ	Visuomeninis rinkimų komitetas „Aušros Maldeikienės traukinys“
Raimondas Šarūnas MARČIULIONIS*	Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga
Liudas MAŽYLIS	Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai
Juozas OLEKAS	Lietuvos socialdemokratų partija
Bronis ROPĖ	Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga
Valdemar TOMAŠEVSKI	„Valdemaro Tomaševskio blokas“ – Krikščioniškų šeimų sąjungos ir Rusų aljanso koalicija
Viktor USPASKICH	Darbo partija

* atsisakė mandato. Vietoj jo EP nariu tapo Stasys Jakeliūnas (2019-06-02 VRK sprendimas Nr. Sp-290)

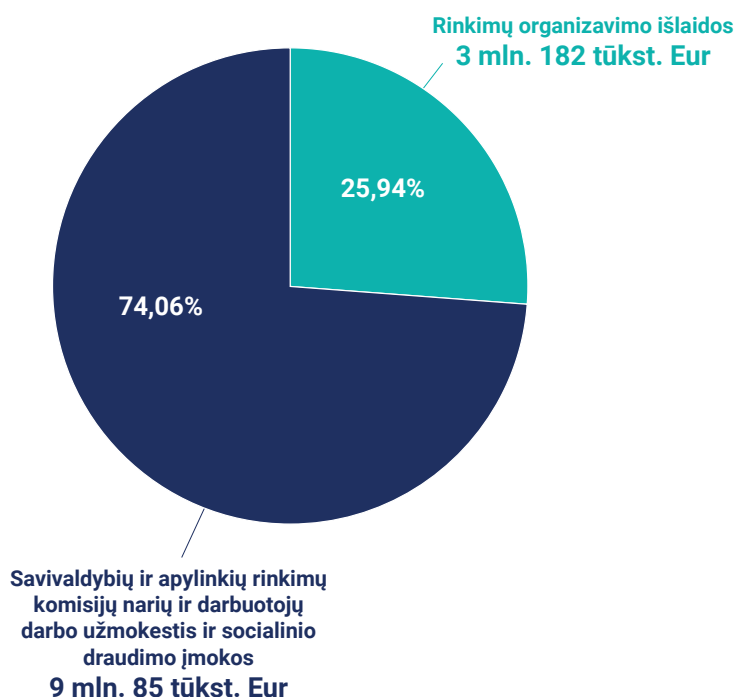
2019 M. GEGUŽĖS MĖN. RINKIMAI*

Komisijų nariai

Biudžetas

(Bendra rinkimų organizavimo išlaidų suma – 12 mln. 267 tūkst. Eur)

Rinkimų kaina vienam rinkėjui

Kiekvienam rinkėjų sąraše įrašytam rinkėjui
4,93 Eur

Kiekvienam rinkimuose dalyvavusiam rinkėjui
8,60 Eur

* 2019 m. gegužės mėnesį vyko Respublikos Prezidento rinkimai, du referendumai ir rinkimai į Europos Parlamentą

BIUDŽETAS

Vyriausioji rinkimų komisija 2019 m. balandžio 18 d. sprendimu Nr. Sp-228 patvirtino 2019 m. gegužės 12 d. Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų, referendumo dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos 12 straipsnio pakeitimo, referendumo dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos 55 straipsnio pakeitimo ir 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą išlaidų sąmatą ir jiems panaudojo 12 267 000 eurų valstybės biudžeto asignavimų. 9 085 000 eurų panaudota rinkimų apygardų ir apylinkių rinkimų komisijų narių ir darbuotojų darbo užmokesčiui bei socialinio draudimo įmokoms. 2019 m. sausio 1 d. įsigaliojus Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo pakeitimui taikomos 39,5 proc. mokesčių įmokos, tai yra gyventojų pajamų mokesčio – 20 proc. ir socialinio draudimo – 19,5 proc. įmokos.

Nuo 2019 m. balandžio mėn. iki 2019 m. birželio mėn. savivaldybių rinkimų komisijų pirmininkai vidutiniškai ir neatskaičius mokesčių uždirbo 1 148,89 euro, savivaldybių rinkimų komisijų nariai – 915,17 euro, apylinkių rinkimų komisijų pirmininkai – 566,64 euro ir apylinkių rinkimų komisijų nariai – 256,42 euro.

2019 m. gegužės 12 d. Prezidento rinkimų, referendumų ir 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą rinkimų komisijų darbo užmokesčio vidurkis

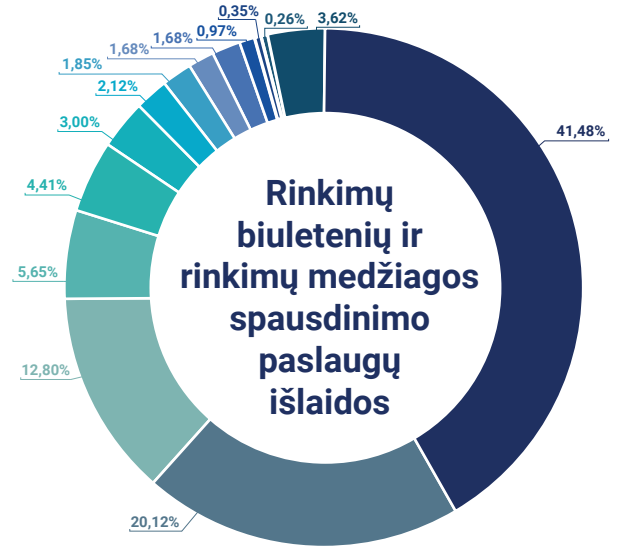
Pareigų pavadinimas	Narių skaičius	Priskaitytas vidutinis darbo užmokestis per rinkimų laikotarpį neatskaičius mokesčių (2019-04 / 2019-06)	Priskaitytas vidutinis mėnesinis darbo užmokestis neatskaičius mokesčių
Savivaldybės komisijos pirmininkas	60	2 872,22	1 148,89
Savivaldybės komisijos narys	514	2 287,92	915,17
Apylinkės komisijos pirmininkas	1 972	1 133,27	566,64
Apylinkės komisijos narys	10 275	512,83	256,42

Lyginant 2019 m. kovo 3 d. savivaldybių tarybų rinkimus su 2019 m. gegužės 12 d. Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimais, referendumu dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos 12 straipsnio pakeitimo, referendumu dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos 55 straipsnio pakeitimo ir 2019 m. gegužės 26 d. rinkimais į Europos Parlamentą, stebimas vidutinio darbo užmokesčio didėjimas, susijęs su vienu metu vykdomų rinkimų skaičiumi. Taip pat atkreiptinas dėmesys į tai, kad 2019 m. kovo 3 d. savivaldybių tarybų rinkimuose išankstinis balsavimas vyko po 2 dienas, o 2019 m. gegužės 12 d. Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimuose, referendume dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos 12 straipsnio pakeitimo, referendume dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos 55 straipsnio pakeitimo ir 2019 m. gegužės 26 d. rinkimuose į Europos Parlamentą – po 5 dienas. Dėl padidėjusio darbo krūvio padidėjo darbo valandų skaičius, tai taip pat turėjo įtakos apygardų ir apylinkių pirmininkų ir narių vidutinio priskaityto darbo užmokesčio padidėjimui.

Rinkimų organizavimo išlaidoms panaudota 3 182 000 eurų, įskaitant rinkimų organizavimo užsienyje išlaidas.

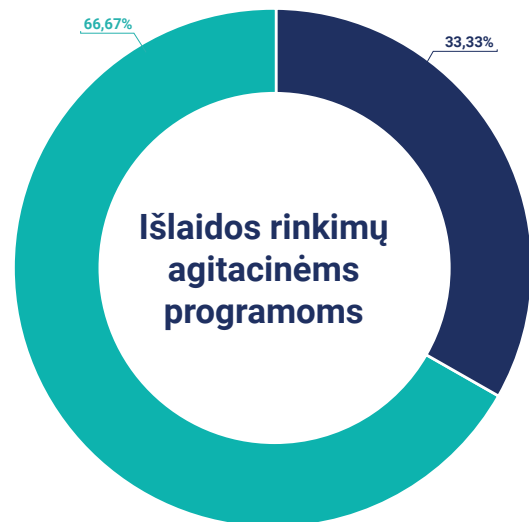
- Rinkimų biuletenių ir rinkimų medžiagos spausdinimo paslaugos (1 133 tūkst. Eur)
- Informacinės sistemos palaikymo paslaugos (565 tūkst. Eur)
- Rinkimų organizavimo užsienyje išlaidos (489 tūkst. Eur)
- Rinkimų komisijų transporto išlaidos (337 tūkst. Eur)
- Rinkėjų informavimo paslaugos (152 tūkst. Eur)
- Politinės kampanijos dalyvių stebėsenos paslaugos (40 tūkst. Eur)
- Politinės kampanijos dalyvių patikrinimo paslaugos (4 tūkst. Eur)
- Kurjerių paslaugos (68 tūkst. Eur)
- Ryšių paslaugos (29 tūkst. Eur)
- Kanceliarinės prekės (131 tūkst. Eur)
- Kitos išlaidos (233 tūkst. Eur)

- Privalomų pagal įstatymą plakatų su kandidatais ir jų sąrašų rinkimų programų spausdinimas (470 tūkst. Eur)
- Rinkimų biuletenių spausdinimas (228 tūkst. Eur)
- Lipdukų „Aš balsavau“ spausdinimas (4 maketai) (145 tūkst. Eur)
- Vokų, skirtų išankstiniam balsavimui, spausdinimas (64 tūkst. Eur)
- Rinkėjų kortelių spausdinimas (50 tūkst. Eur)
- Brailio raštu spausdinimo paslaugos (34 tūkst. Eur)
- Atvykimo lapelių spausdinimas (24 tūkst. Eur)
- Informacinių plakatų spausdinimas (21 tūkst. Eur)
- Rinkėjų sąrašų spausdinimas (19 tūkst. Eur)
- Blankų spausdinimas (19 tūkst. Eur)
- Teisės aktų rinkinių spausdinimas (11 tūkst. Eur)
- Lietuvos Respublikos Konstitucijų pirmąjį kartą balsuojantiems spausdinimas (4 tūkst. Eur)
- Informacinių lipdukų spausdinimas (3 tūkst. Eur)
- Kitos išlaidos (41 tūkst. Eur)

- Rinkimų agitacinės programos* (60 tūkst. Eur)
- Rinkėjų informavimas apie rinkimus internete (27 tūkst. Eur)
- Rinkimų rezultatų atvaizdavimas žemėlapiuose (12 tūkst. Eur)
- Trumpasis numeris 1855 (9 tūkst. Eur)
- Kitos viešinimo priemonės (44 tūkst. Eur)

- Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka atrinkti paslaugos tiekėjai (20 tūkst. Eur)
- Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija (LRT) (40 tūkst. Eur)

*Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija (LRT) ir Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka atrinkti paslaugos tiekėjai

POLITINIŲ KAMPANIJŲ FINANSAVIMAS IR FINANSAVIMO KONTROLĖ

Savarankiškais 2019 m. savivaldybių tarybų rinkimų politinės kampanijos dalyviais buvo įregistruotas 341 asmuo.

Eil. Nr.		Savarankiški dalyviai	Atstovaujantieji dalyviai
1.	Politinės partijos	18	-
2.	Politinių partijų iškelti kandidatų sąrašai	207	193
3.	Politinių partijų iškelti kandidatai	2	325
4.	Visuomeniniai rinkimų komitetai	97	-
5.	Visuomeninių rinkimų komitetų iškelti kandidatai	1	70
6.	Išsikėlę kandidatai	16	-
	Iš viso	341	588

Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimuose savarankiškais politinės kampanijos dalyviais įregistruota 17 asmenų, iš kurių 8 dalyvio statusą prarado. Rinkimuose į Europos Parlamentą savarankiškais politinės kampanijos dalyviais įregistruoti 22 asmenys, iš kurių 14 partijų ir 8 visuomeniniai rinkimų komitetai.

Politinės kampanijos finansavimo šaltiniai

Politinių kampanijų finansavimo šaltiniai numatyti Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės (toliau – PKFFK) įstatymo 7 straipsnio 1 dalyje (politinių partijų) ir 8 straipsnio 1 dalyje (kitų savarankiškų politinės kampanijos dalyvių). Politinės kampanijos gali būti finansuojamos tik iš šių šaltinių:

- 1) politinės partijos lėšomis;
- 2) nuosavomis (asmeninėmis) kandidatų lėšomis;
- 3) pagal PKFFK įstatymą turinčių teisę aukoti fizinių asmenų aukomis politinei kampanijai;
- 4) iš bankų gaunamomis paskolomis (galimos tik politinėms partijoms);
- 5) palūkanomis už politinės kampanijos sąskaitoje esančias lėšas.

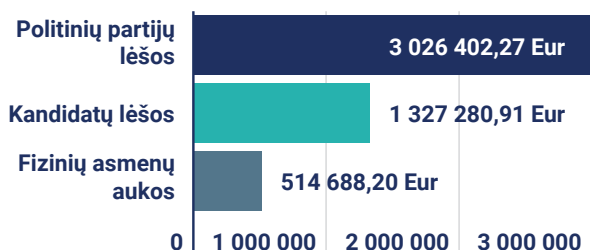
2019 m. savivaldybių tarybų rinkimų politinės kampanijos dalyviai politinės kampanijos finansavimo ataskaitose nurodė gavę ir priėmę 4 868 373,78 Eur lėšų, Respublikos Prezidento rinkimuose – 1 901 278,53 Eur, rinkimuose į Europos Parlamentą – 1 696 262,58 Eur.

2019 m. vykusių rinkimų finansavimo šaltiniai

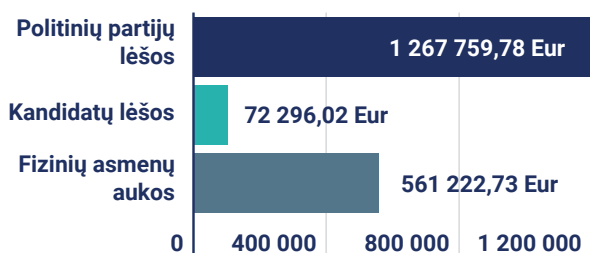
Eil. Nr.	Finansavimo šaltinis	2019-03-03 savivaldybių tarybų rinkimų		2019-05-12 Respublikos Prezidento rinkimų		2019-05-26 rinkimų į Europos Parlamentą	
		suma, Eur	proc.	suma, Eur	proc.	suma, Eur	proc.
1.	Politinės partijos lėšos, iš viso:	3 026 402,27	62,16	1 267 759,78	66,68	1 227 159,85	72,34
1.1.	Politinės partijos lėšos, panaudotos politinei kampanijai finansuoti (PL)	1 302 097,29	26,74	603 759,78	31,76	172 346,71	10,16

Eil. Nr.	Finansavimo šaltinis	2019-03-03 savivaldybių tarybų rinkimų		2019-05-12 Respublikos Prezidento rinkimų		2019-05-26 rinkimų į Europos Parlamentą	
		suma, Eur	proc.	suma, Eur	proc.	suma, Eur	proc.
1.2.	Politinės partijos gauti valstybės biudžeto asignavimai, panaudoti politinei kampanijai finansuoti (VBA)	1 724 304,98	35,42	664 000,00	34,92	1 054 813,14	62,18
2.	Kandidato (kandidatų) nuosavos (asmeninės) lėšos, panaudotos politinei kampanijai (KL)	1 327 280,91	27,26	72 296,02	3,80	294 481,03	17,36
3.	Fizinių asmenų aukos iš viso	514 688,20	10,58	561 222,73	29,52	174 621,70	10,29
3.1.	Fizinių asmenų aukos, didesnės nei 12 eurų (FAA)	491 491,11	10,10	499 892,67	26,29	171 408,95	10,11
3.2.	Fizinių asmenų mažos aukos, neviršijančios 12 eurų (MA)	23 197,09	0,48	61 330,06	3,23	3 212,75	0,19
4.	Palūkanos už politinės kampanijos sąskaitoje esančias lėšas (BP)	2,40	0,00				
	Iš viso	4 868 373,78	100	1 901 278,53	100	1 696 262,58	100

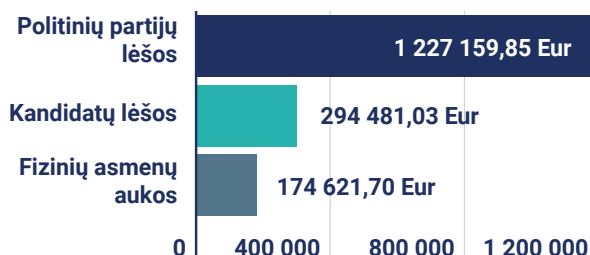
2019 m. savivaldybių tarybų rinkimų lėšų struktūra

2019 m. Respublikos Prezidento rinkimų lėšų struktūra

2019 m. rinkimų į Europos Parlamentą lėšų struktūra

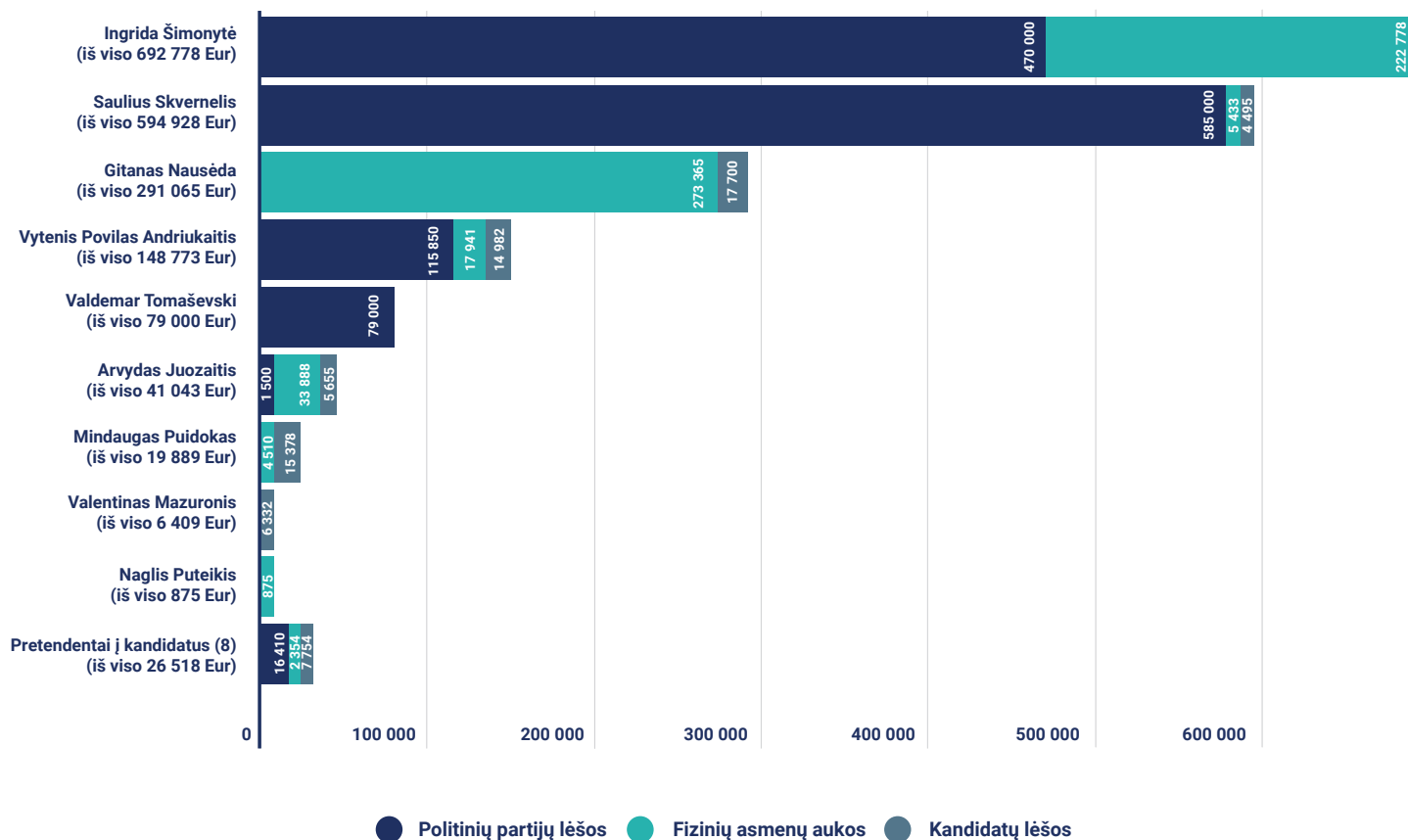
2019 m. savivaldybių tarybų rinkimų politinės kampanijos finansavimas pagal kandidatus, kandidatų sąrašus iškėlusias organizacijas

Eil. Nr.	Iškėlė	Dalyvių skaičius		Politinės partijos lėšos	Kandidatų lėšos	Fizinių asmenų aukos	Palūkanos	Pajamos iš viso
		savarankiškų	atstovaujamųjų					
1	Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai	57	59	746 258,19	144 829,43	54 159,66	0	945 247,28
2	Visuomeniniai rinkimų komitetai	98	71	0	485 938,02	281 867,27	0	767 805,29
Iš jų daugiau nei 20 000 Eur gavo:								
2.1	R. Šimašiaus komanda „Už Vilnių, kuriuo didžiuojamės!“	2	0	0	5 179,06	107 308,41	0	112 487,47
2.2	„Vytautas Grubliauskas ir komanda“	1	1	0	38 740,55	6 234,00	0	44 974,55
2.3	Vieningas Kaunas	1	1	0	30 716,82	7 000,00	0	37 716,82
2.4	Už Alytų	1	1	0	16 701,12	9 110,00	0	25 811,12
2.5	A. Margelio komanda „Pirmyn!“	1	1	0	14 613,28	8 590,00	0	23 203,28
2.6	Valerijaus Simulik judėjimas „Už Šiaulius“	1	1	0	19 424,00	3 200,00	0	22 624,00
2.7	Vieninga Plungė	1	1	0	17 150,00	3 000,00	0	44 974,55
3	Lietuvos socialdemokratų partija	61	60	518 913,05	146 076,86	57 486,06	2,4	722 478,37
4	Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga	1	107	515 960	111 847,64	31 013,62	0	658 821,26
5	Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis	33	57	363 293,54	88 650,69	14 823,77	0	466 768,00
6	Darbo partija	53	38	261 919,12	104 759,96	24 974,00	0	391 653,08
7	Lietuvos lenkų rinkimų akcija-Krikščioniškų šeimų sąjunga	1	17	350 000	0	0	0	350 000,00
8	Partija Tvarka ir teisingumas	1	60	85 000	75 971,25	0	0	160 971,25
9	Lietuvos socialdemokratų darbo partija	9	36	121 901,80	21 030,00	15 226,66	0	158 158,46
10	Lietuvos laisvės sąjunga (liberalai)	2	22	37 693,31	44 917,30	4 535,72	0	87 146,33
11	Išsikėlę kandidatai*	12	0	10 500,00	36 183,73	17 235,96	0	63 919,69
12	Lietuvos centro partija	1	37	500	29 107,53	4 533,98	0	34 141,51
13	Lietuvos žaliųjų partija	1	13	9 067,20	20 050,00	248	0	29 365,20
14	Lietuvių tautininkų ir respublikonų sąjunga	1	4	4 750,00	16 000,00	0	0	20 750,00
15	Politinė partija Rusų aljansas	1	8	0	0	6 620,00	0	6 620,00

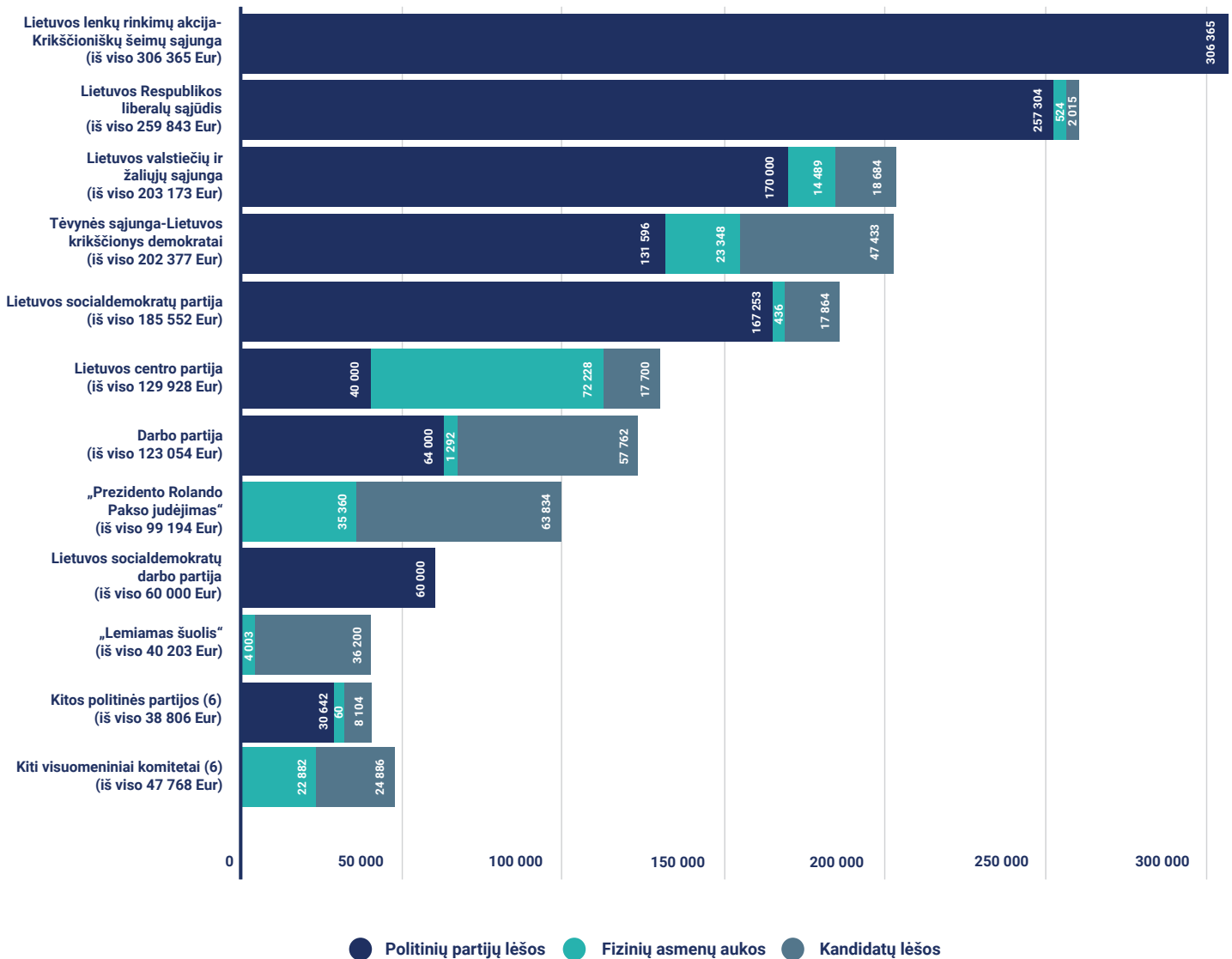
Eil. Nr.	Iškėlė	Dalyvių skaičius		Politinės partijos lėšos	Kandidatų lėšos	Fizinių asmenų aukos	Palūkanos	Pajamos iš viso
		savarankiškų	atstovaujamųjų					
16	Partija „Jaunoji Lietuva“	1	1	646,06	1 318,50	432	0	2 396,56
17	Lietuvos krikščioniškosios demokratijos partija	1	3	0	500	1 528,00	0	2 028,00
18	Pretendentai į kandidatus	4	0	0	100	0	0	100
19	Emigrantų partija	1	0	0	0	3,5	0	3,5
20	Kovotojų už Lietuvą sąjunga	1	0	0	0	0	0	0
21	Žemaičių partija	1	0	0	0	0	0	0
Iš viso		341	593	3 026 402,27	1 327 280,91	514 688,20	2,4	4 868 373,78

*įskaitant ir tuos išsikėlusius kandidatus, kuriuos kėlė ir politinės partijos

2019 m. Respublikos Prezidento rinkimų politinės kampanijos finansavimas pagal kandidatus

2019 m. rinkimų į Europos Parlamentą politinės kampanijos finansavimas pagal kandidatų sąrašus išskėlusias organizacijas

Aukotojai ir aukų limitai

Asmenų, galinčių aukoti politinės kampanijos dalyviams, sąrašas nurodytas PKFFK įstatymo 13 straipsnio 11 dalyje.

Asmenys	Savivaldybių tarybų rinkimai	Respublikos Prezidento rinkimai	Rinkimai į Europos Parlamentą
Lietuvos Respublikos piliečiai	Taip	Taip	Taip
Nuolatiniai Lietuvos Respublikos gyventojai, turintys kitos Europos Sąjungos valstybės narės pilietybę	Taip	Ne	Taip
Nuolatiniai Lietuvos Respublikos gyventojai, neturintys kitos Europos Sąjungos valstybės narės pilietybės, arba asmenys be pilietybės	Taip	Ne	Ne

PKFFK įstatymo 10 straipsnio 2 ir 3 dalyse nustatyti aukų ir kandidatų nuosavų (asmeninių) lėšų politinei kampanijai dydžio ribojimai:

1) vienas fizinis asmuo per politinę kampaniją kiekvienam savarankiškam politinės kampanijos dalyviui gali suteikti auką, neviršijančią 10 VMDU dydžių, t. y. 8 850 Eur. Bendra vieno fizinio asmens aukų savarankiškiems politinės kampanijos dalyviams suma per kalendorinius metus negali viršyti 10 procentų fizinio asmens už paskutinius praėjusius kalendorinius metus deklaruotų metinių pajamų (kai auka teikiama po gegužės 1 dienos) arba už užpraeitus kalendorinius metus deklaruotų metinių pajamų (kai auka teikiama iki gegužės 1 dienos). Į šiuos dydžius neįskaičiuojamos mažos fizinių asmenų aukos (kurių bendra suma vienam politinės kampanijos dalyviui neviršija 12 Eur) (2 dalis);

2) kandidatas vienmandatėje rinkimų apygardoje, į politinių partijų ir visuomeninių rinkimų komitetų keliamų kandidatų sąrašus įrašyti kandidatai ir referendumo iniciatoriai savo politinei kampanijai finansuoti gali suteikti auką, neviršijančią 20 VMDU dydžių, t. y. 17 700 Eur (3 dalis).

Per visą kampanijos laikotarpį VRK nenustatė atvejų, kuomet savarankiški politinės kampanijos dalyviai pateiktose ataskaitose būtų nurodę, kad priėmė aukas iš juridinių asmenų ar aukas, viršijančias įstatyme numatytus aukų limitus. Tačiau tikrinant 2019 m. savivaldybių tarybų rinkimų aukotojus nustatyti pavieniai atvejai, kai buvo priimtos aukos iš asmenų, nedeklaravusių turto, ar kai aukų suma viršijo 10 proc. deklaruotų pajamų, dėl to kampanijų dalyvių išdinininkai buvo įspėti. Respublikos Prezidento rinkimų ir rinkimų į Europos Parlamentą ataskaitos šiuo metu dar tikrinamos.

Nepriimtinos aukos

PKFFK įstatymo 12 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad draudžiama naudoti politinėms kampanijoms gautas aukas, kurios neatitinka šio įstatymo reikalavimų. Jeigu tokios aukos buvo gautos ir aukotojas yra žinomas, politinės kampanijos išdinininkas per 5 darbo dienas nuo tokios aukos gavimo dienos turi auką gražinti aukotojui, nurodydamas atsisakymo priimti auką priežastis. Jeigu aukotojas per 10 darbo dienų nenustatomas, politinės kampanijos išdinininkas auką perveda į valstybės biudžetą.

Rinkimai	Nepriimtinas aukas gavusių dalyvių skaičius	Gauta nepriimtinių aukų		Pervesta suma į valstybės biudžetą, Eur
		skaičius	suma, Eur	
Savivaldybių tarybų rinkimai	85	422	143 337,45	143 097,45
Respublikos Prezidento rinkimai	9	623	93 954,22	92 789,89
Rinkimai į Europos Parlamentą	9	116	53 197,54	53 146,54
Iš viso	103	1 161	290 489,21	289 033,88

Politinės kampanijos išlaidos

PKFFK įstatyme pateikiamas teisėtų politinės kampanijos dalyvių išlaidų sąrašas. PKFFK įstatymo 14 straipsnyje nustatyta, kokios išlaidos pripažįstamos politinės kampanijos išlaidomis, ir nurodomi leistini politinės kampanijos išlaidų dydžiai (toliau – išlaidų limitai).

Išlaidų limitai priklauso nuo rinkimų apygardos dydžio. 2019 m. savivaldybių tarybų rinkimuose išlaidų dydis sudarė nuo 8 850 Eur iki 390 000 Eur vienam kandidatui į savivaldybės tarybos narius – merus ar vienam kandidatų sąrašui. Respublikos Prezidento rinkimuose ir rinkimuose į Europos Parlamentą politinės kampanijos išlaidų dydis buvo 1,1 mln. Eur. Visuose rinkimuose pakartotiniame balsavime da-

lyvaujančių kandidatų išlaidų dydis papildomai didinamas 25 procentais, t. y. 1/4 nustatyto išlaidų limito. Nenustatyta, kad kuris nors rinkimuose dalyvavęs savarankiškas ar atstovaujamas politinės kampanijos dalyvis būtų viršijęs politinės kampanijos išlaidų limitą.

Bendros 2019 m. savivaldybių tarybų rinkimų politinės kampanijos finansavimo ataskaitose nurodytos išlaidos sudaro 5,4 mln. Eur, Respublikos Prezidento politinės kampanijos finansavimo ataskaitose nurodytos išlaidos sudaro 2 mln. Eur, o Europos Parlamento – 2,1 mln. Eur.

2019 m. vykusių rinkimų politinės kampanijos išlaidos

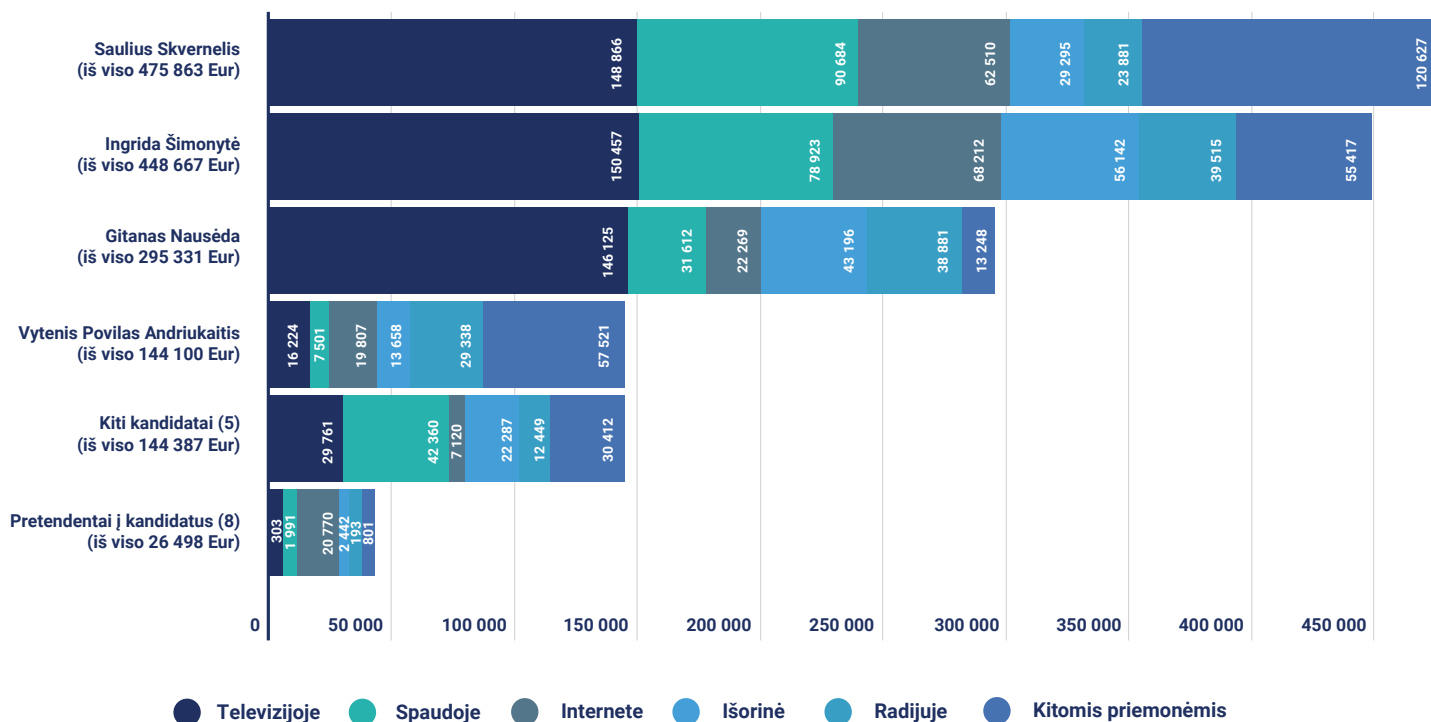
Eil. Nr.	Išlaidų paskirtis	2019-03-03 savivaldybių tarybų rinkimų		2019-05-12 Respublikos Prezidento rinkimų		2019-05-26 rinkimų į Europos Parlamentą	
		suma, Eur	proc.	suma, Eur	proc.	suma, Eur	proc.
1	Politinė reklama	4 627 505,31	85,38	1 534 845,90	78,47	1 731 682,94	82,48
2	Kampanijos organizavimo, konsultavimo ir mokymo paslaugoms	186 554,67	3,44	243 752,65	12,46	146 227,48	6,97
3	Kampanijos savanorių, atstovų rinkimams ar stebėtojų ryšiui, maitinimui, apgyvendinimui ir transportui	99 047,94	1,83	16 949,63	0,87	122 785,01	5,85
4	Nekilnojamųjų ar kilnojamųjų daiktų nuomai	55 773,71	1,03	103 503,72	5,29	8 557,58	0,41
5	Ne politinės kampanijos laikotarpiu turėtos išlaidos	115 007,98	2,12		0	5 205,47	0,25
6	Iždininko atlyginimui ir funkcijoms vykdyti	53 147,95	0,98	12 036,95	0,62	17 040,06	0,81
7	Audito įmonei	31 079,80	0,58	9 521,50	0,49	16 874,00	0,8
8	Transporto priemonėms nuomoti, eksploatuoti	22 897,66	0,42	16 523,60	0,84	2 346,70	0,11
9	Teisinėms paslaugoms	2 901,02	0,06	300	0,01	726,00	0,03
10	Pretendento, kandidato kelionėms (transporto ir apgyvendinimo išlaidoms) į rinkimų apygardą	74,11	0	3 833,76	0,2	19,00	0
11	Kitos išlaidos	225 609,83	4,16	14 651,75	0,75	47 972,63	2,29
	Iš viso	4 868 373,78	100	1 901 278,53	100	1 696 262,58	100
	Nurodyti skolos įsipareigojimai	559 397,94	10,32	58 660,98	3,00	400 706,15	19,09

Daugiausia lėšų (skirtinguose rinkimuose 82–85 proc.) išleista politinei reklamai. Vertinant politinės reklamos grupes, išlaidos rinkimams pasiskirsto taip:

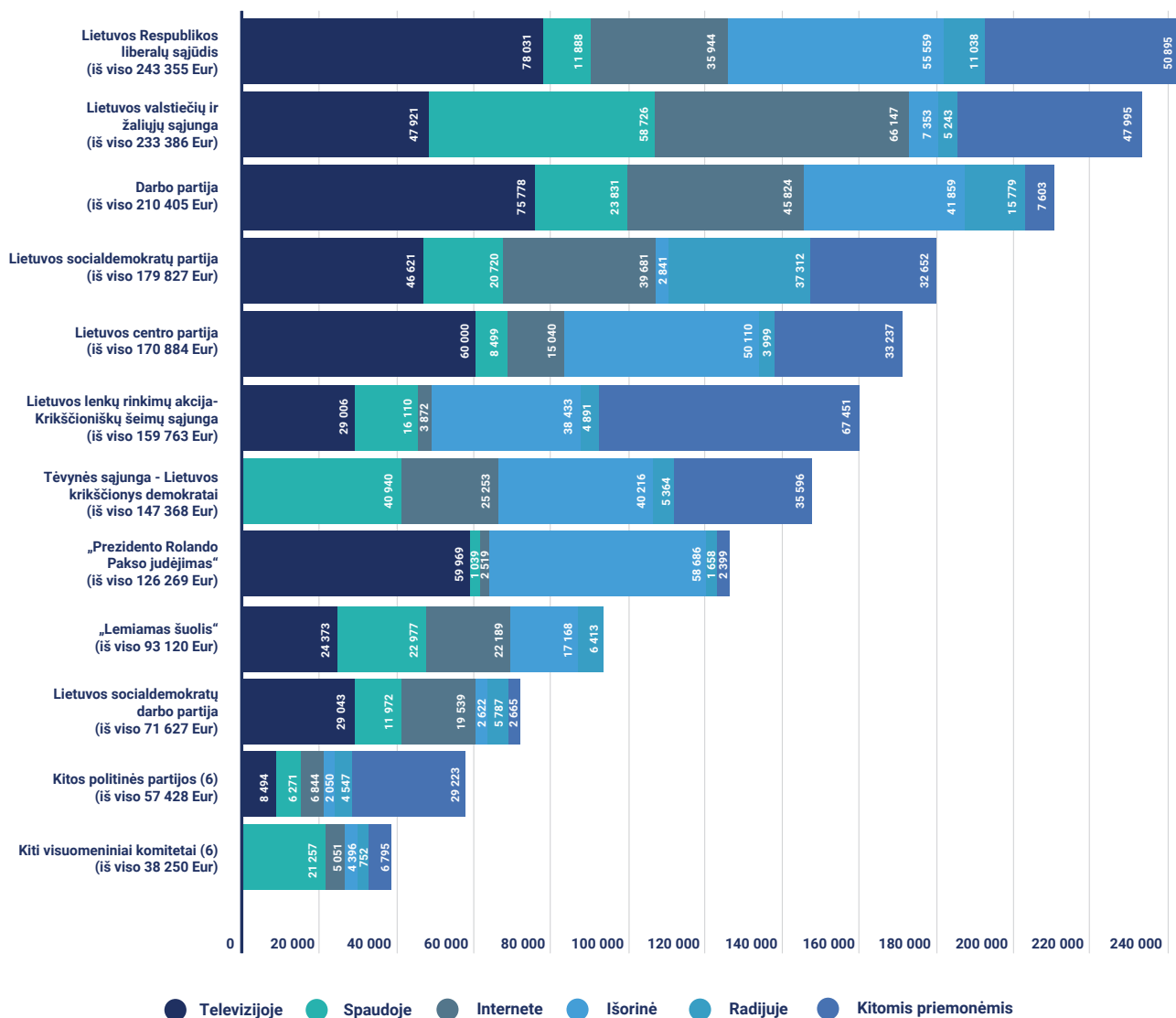
2019 m. vykusių rinkimų išlaidos politinei reklamai

Eil. Nr.	Reklamos rūšis	2019-03-03 savivaldybių tarybų rinkimų		2019-05-12 Respublikos Prezidento rinkimų		2019-05-26 rinkimų į Europos Parlamentą	
		suma, Eur	proc.	suma, Eur	proc.	suma, Eur	proc.
1	Spaudos leidiniuose	1 168 985,14	25,26	253 070,64	16,49	287 902,26	16,63
2	Išorinė politinė reklama	1 211 315,28	26,18	167 019,75	10,88	244 229,13	14,10
3	Televizijoje	236 339,56	5,11	491 735,54	32,04	459 236,13	26,52
4	Internete	588 660,90	12,72	200 687,87	13,08	102 781,77	5,93
5	Radijuje	191 602,27	4,14	144 306,27	9,4	321 023,44	18,54
6	Kitomis priemonėmis	1 230 602,16	26,59	278 025,83	18,11	316 510,21	18,28
	Iš viso	4 627 505,31	100	1 534 845,90	100	1 731 682,94	100

Išlaidų reklamai struktūra 2019 m. Respublikos Prezidento rinkimuose

Išlaidų reklamai struktūra 2019 m. rinkimuose į Europos Parlamentą

Politinės kampanijos skolos įsipareigojimai

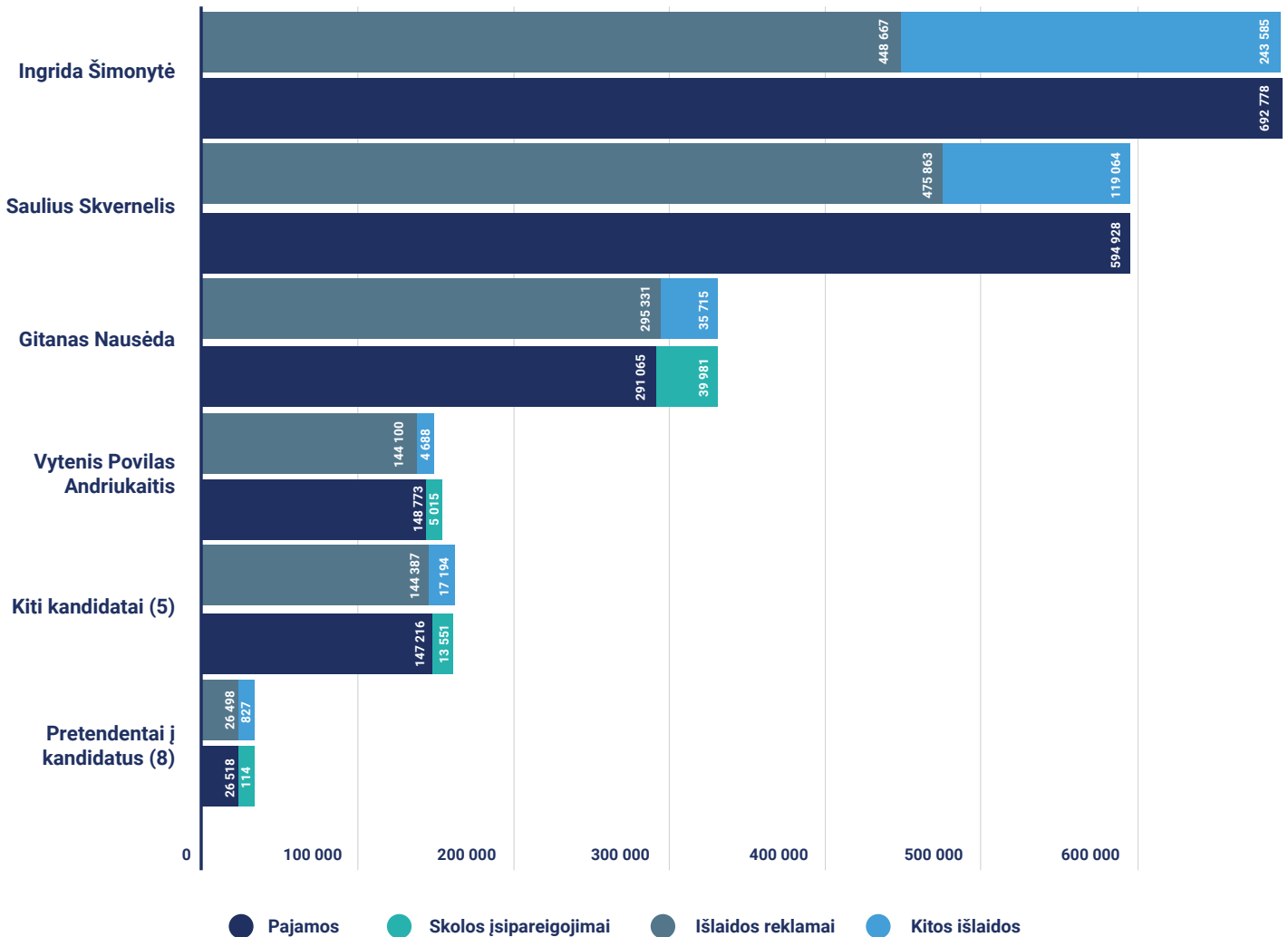
Pagal PKFFK įstatymo 18 straipsnį, kiekvienais metais iki vasario 1 dienos, iki įsiskolinimas bus padengtas, buvęs savarankiškas politinės kampanijos dalyvis privalo pranešti Vyriausiajai rinkimų komisijai apie įsiskolinimų padengimą ir tam panaudotų lėšų šaltinius. Politinė partija turi teisę padengti įsiskolinimus tik iš partijai nuosavybės teise priklausančio turto, gaunamų aukų ir politinei partijai skirtų valstybės biudžeto asignavimų, o kiti politinės kampanijos dalyviai – tik iš nuosavų (asmeninių) lėšų.

2019 m. savivaldybių tarybų rinkimų politinės kampanijos finansavimo ataskaitose nurodyta daugiau kaip 0,5 mln. Eur skolos įsipareigojimų. Tai sudaro 10 proc. visų kampanijos išlaidų. Skolos įsipareigojimus nurodė 42 savarankiški politinės kampanijos dalyviai, iš kurių didesnius nei 10 proc. savo išlaidų nustatyto limito nurodė 30 dalyvių, didesnius nei 10 proc. nustatyto išlaidų limito nurodė 5.

Didžiausi politinių partijų, įskaitant jų keltus kandidatų sąrašus, registruotus savarankiškais politinės kampanijos dalyviais, skolos įsipareigojimai: Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos – 271 910,69 Eur, Lietuvos socialdemokratų partijos – 73 479,36 Eur, Lietuvos laisvės sąjungos (liberalų) – 47 573,82 Eur. Tik du kandidatai į savivaldybės tarybos narius – merus nurodė skolos įsipareigojimus: kandidatai į Vil-

niaus miesto savivaldybės tarybos narius – merus: Viktor Uspaskich (51 265,86 Eur) ir Artūras Zuokas (42 568,32 Eur). Skolos įsipareigojimų nurodė turintys 10 visuomeninių rinkimų komitetų. Trijų iš jų skolos įsipareigojimai viršijo 1 000 Eur: „Už Alytų“ – 9 238,70 Eur, „Vytautas Grubliauskas ir komanda“ – 5 035,20 Eur, „Šaukiam tautą“ (Marijampolėje) – 3 038,42 Eur.

2019 m. Respublikos Prezidento rinkimų kandidatų pajamos, išlaidos ir skolos įsipareigojimai

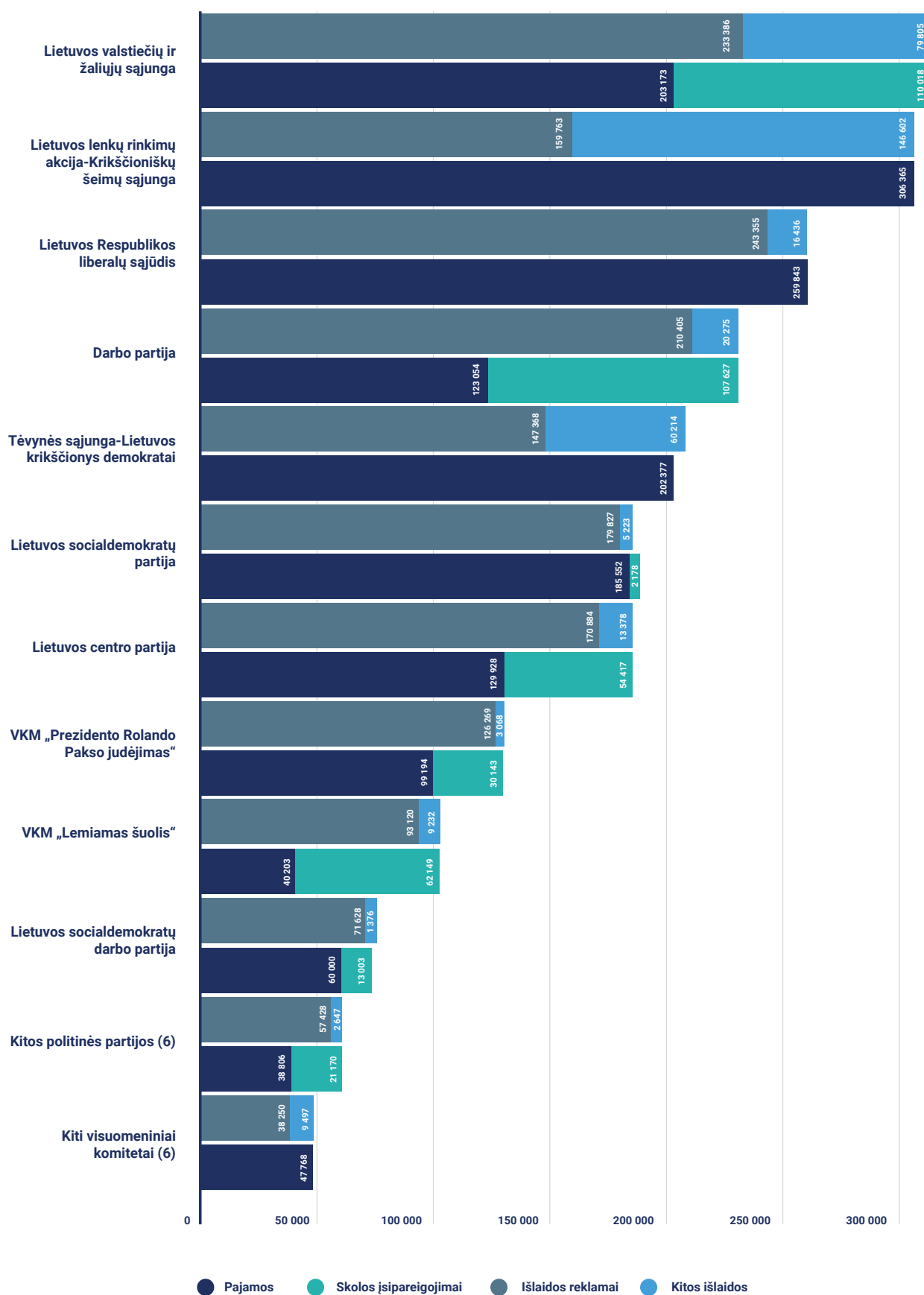

Respublikos Prezidento rinkimuose 6 kandidatai ir 2 pretendentai į kandidatus politinės kampanijos finansavimo ataskaitose nurodė turintys 58 660,98 Eur skolos įsipareigojimų, tai sudaro 3 proc. visų išlaidų. Didžiausius skolos įsipareigojimus nurodė turintys Gitanas Nausėda (39 980,85 Eur), Arvydas Juozaitis (11 653,76 Eur) ir Vytenis Povilas Andriukaitis (5 014,88 Eur). Kandidatai Arvydas Juozaitis (22 proc.) ir Gitanas Nausėda (12 proc.) nurodė turintys didesnius nei 10 proc. savo išlaidų skolos įsipareigojimus.

Rinkimų į Europos Parlamentą politinės kampanijos finansavimo ataskaitose skolos įsipareigojimus (kurių bendra suma – 400 706,15 Eur) nurodė 7 partijos ir 2 visuomeniniai rinkimų komitetai. Tai sudaro daugiau nei 19 proc. visų kampanijos išlaidų.

Didžiausius skolos įsipareigojimus nurodė Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga – 110 018,48 Eur (35 proc. savo išlaidų arba 10 proc. išlaidų limitu), Darbo partija – 107 627,10 Eur (47 proc. savo išlaidų arba 9,78 proc. išlaidų limitu), visuomeninis rinkimų komitetas „Lemiamas šuolis“ – 62 148,91 Eur (61 proc. savo išlaidų arba 6 proc. išlaidų limitu), Lietuvos centro partija – 54 417,31 Eur (30 proc. savo išlaidų arba 5 proc. išlaidų limitu).

2019 m. rinkimų į Europos Parlamentą kandidatų sąrašus iškėlusiu organizacijų pajamos, išlaidos ir skolos įsipareigojimai

Vytenio Povilo Andriukaičio, Gitano Nausėdos, Viktoro Uspaskicho ir Artūro Zuoko skolos įsipareigojimai, kuriuos turės padengti asmeninėmis lėšomis, kartu su kampanijai skirtomis lėšomis viršija didžiausią leistiną kandidato lėšų sumą (17 700 Eur). Gavus pranešimus apie šių kandidatų skolos įsipareigojimų padengimą, bus kreipiamasi į Valstybinę mokesčių inspekciją, kad būtų patikrinta, ar šie kandidatai turėjo pakankamai pajamų skoloms padengti. Išskyrus V. P. Andriukaitį, bendra kandidatų lėšų suma viršijama daugiau nei 3 kartus: G. Nausėdos – 3,26 karto, V. Uspaskicho – 3,90 karto, A. Zuoko – 3,32 karto. Tokių situacijų, ypač per Respublikos Prezidento rinkimus, yra buvę ir anksčiau. VRK nuomone, būtų tikslinga įstatymu riboti galimus prisiimti skolos įsipareigojimus, pavyzdžiui, iki 10 proc. išlaidų limitu.

Atskaitomybė

Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatyme numatyti 2 politinės kampanijos finansavimo ataskaitų ir pajamas bei išlaidas pagrindžiančių dokumentų terminai, priklausomai nuo per politinę kampaniją gautų pajamų.

Pagal PKFFK įstatymo 17 straipsnį politinės kampanijos išdininkas Vyriausiajai rinkimų komisijai pateikia politinės kampanijos finansavimo ataskaitą:

1) ne vėliau kaip per 25 kalendorines dienas nuo rinkimų (pakartotinių rinkimų) galutinių rezultatų paskelbimo dienos, jeigu politinės kampanijos dalyvis per politinę kampaniją gavo mažesnę kaip 70 VMDU dydžio pajamų sumą, tai yra 61 950 eurų;

2) ne vėliau kaip per 85 kalendorines dienas nuo rinkimų (pakartotinių rinkimų) galutinių rezultatų paskelbimo dienos, kartu su auditoriaus ataskaita dėl pastebėtų faktų, politinės kampanijos dalyvis per politinę kampaniją gavęs didesnę kaip 70 VMDU dydžio pajamų sumą, tai yra 61 950 eurų.

Kartu teikiami ir pajamas bei išlaidas pagrindžiantys dokumentai.

Politinės kampanijos finansavimo ataskaitas bei išlaidas ir pajamas pagrindžiančių dokumentų pateikimas yra viena iš rinkimų užstato grąžinimo sąlygų. Rinkimų įstatymuose numatytas ir trumpesnis dokumentų pateikimo terminas, siekiant anksčiau susigrąžinti rinkimų užstatą. Tai yra ne vėliau kaip per 10 dienų nuo rinkimų galutinių rezultatų oficialaus paskelbimo.

Ataskaitų pateikimas VRK

Rinkimai	Savarankiškų dalyvių skaičius	Pateiktos ataskaitos ir dokumentai		Nepateikta ataskaita ir (ar) dokumentai
		laiku	pavėluotai	
Savivaldybių tarybų rinkimai	341	333	4	4
Respublikos Prezidento rinkimai	17	15	1	1
Rinkimai į Europos Parlamentą	22	18	4	-
Iš viso	380	366	9	5

Politinės kampanijos finansavimo ataskaitų patikrinimas

PKFFK įstatymo 20 straipsnyje nustatyta, kad savarankiškų politinės kampanijos dalyvių, per politinę kampaniją gavusių mažesnę kaip 70 VMDU dydžio pajamų sumą, tai yra iki 61 950 Eur, patikrinimą organizuoja VRK. Gavę daugiau pajamų patys savarankiškai politinės kampanijos dalyviai privalo sudaryti sutartis dėl patikrinimo ir VRK pateikti Auditoriaus ataskaitą dėl pastebėtų faktų.

23 savarankiškų dalyvių (15 savivaldybių tarybų rinkimų, 3 Respublikos Prezidento rinkimų ir 5 rinkimų į

Europos Parlamentą) politinės kampanijos finansavimo ataskaitas, kuriose nurodyta, kad dalyvis negavo arba gavo pajamų iš politinės kampanijos finansavimo šaltinių ne daugiau kaip 50 Eur ir nepatyrė (skolos įsipareigojimų) arba patyrė politinės kampanijos išlaidų ne daugiau kaip 50 Eur, tikrino VRK Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyriaus darbuotojai.

325 savarankiškų dalyvių (308 savivaldybių tarybų rinkimų, 8 Respublikos Prezidento rinkimų ir 9 rinkimų į Europos Parlamentą) ataskaitos, pajamas ir išlaidas pagrindžiantys dokumentai buvo perduoti 7 audito įmonėms, su kuriomis VRK sudarė sutartis.

27 savarankiški dalyviai (14 savivaldybių tarybų rinkimų, 5 Respublikos Prezidento rinkimų ir 8 rinkimų į Europos Parlamentą) patys turėjo sudaryti ir sudarė sutartis su auditoriais.

Iš 352 dalyvių, 274 auditorių ataskaitose dėl pastebėtų faktų (252 savivaldybių tarybų rinkimų, 11 Respublikos Prezidento rinkimų ir 11 rinkimų į Europos Parlamentą) pateiktos pastabos, 78 dalyviams auditoriai pastabų neturėjo. Auditorių ataskaitos dėl pastebėtų faktų skelbiamos VRK interneto svetainėje.

Peržiūrėjus visas auditorių ataskaitas, nustatyta, kad daugiausia pastabų yra dėl klaidų (neteisingai nurodyti dokumentų rekvizitai, žiniaraštyje registruojant pajamas ir išlaidas sumaišyti finansavimo šaltiniai (maža auka, fizinio asmens auka, kandidato lėšos), išlaidų paskirtys, paslaugų teikimo sutartys pateiktos, tačiau informacinėje sistemoje neįregistruotos ir pan.). Iš viso 97 savarankiški politinės kampanijos dalyviai pripažinti pažeidę PKFFK įstatymą. Daugiausia už tai, kad pavėlavo grąžinti nepriimtinas aukas ar priėmė aukas iš turto nedeklaravusių aukotojų (44 dalyviai); prasidėjus politinei kampanijai sudarė sutartis ar prisiėmė įsipareigojimus dėl politinės kampanijos išlaidų, neužsiregistravę politinės kampanijos dalyviais (41 dalyvis).

Respublikos Prezidento rinkimų ir rinkimų į Europos Parlamentą ataskaitos, auditorių pastabos šiuo metu dar nagrinėjamos.

23 viešosios informacijos rengėjai ir skleidėjai pripažinti pažeidę PKFFK įstatymą, daugiausia (21) už politinės reklamos skleidimą nedeklaravus politinės reklamos įkainių ir sąlygų ar nesilaikant deklaruotų įkainių ir sąlygų. 3 viešosios informacijos rengėjai ir skleidėjai pripažinti pažeidę Savivaldybių tarybų rinkimų įstatyme numatytą rinkimų agitacijos draudimą.

Politinės kampanijos išlaidų pilnumas

Lyginant trijų šaltinių (politinės kampanijos dalyvio, viešosios informacijos rengėjų ar skleidėjų, politinės reklamos stebėsenos) duomenis apie 2019 m. kovo 3 d. savivaldybių tarybų rinkimų politinės kampanijos dalyvių paskleistą politinę reklamą, nustatyta neatitikimų.

Per savivaldybių tarybų rinkimus VRK sprendimais buvo papildytos 57 savarankiškų politinės kampanijos dalyvių ataskaitos į jas įtraukiant 3 650,11 Eur pajamų ir 35 496,13 Eur išlaidų.

Respublikos Prezidento rinkimų ir rinkimų į Europos Parlamentą ataskaitos, auditorių pastabos šiuo metu dar nagrinėjamos.

Informacinių technologijų naudojimas rinkimuose

Vyriausioji rinkimų komisija 2019 m. kovo 3 d. savivaldybių tarybų rinkimams, 2019 m. gegužės 12 d. Respublikos Prezidento rinkimams ir 2019 m. gegužės 26 d. rinkimams į Europos Parlamentą bei 2 privalomiesiems referendumams – 2019 m. gegužės 12 d. referendumui dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos 12 straipsnio pakeitimo ir 2019 m. gegužės 12 d. referendumui dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos 55 straipsnio pakeitimo – organizuoti ir vykdyti naudojo Vyriausiosios rinkimų komisijos informacinę sistemą (toliau – VRKIS). VRKIS leidžia apdoroti didelius duomenų srautus ir juos išsaugoti, pasižymi aukštu tarpusavio integravimo laipsniu, atitinka greitaveikos ir saugumo reikalavimus. Visa tai ir sudarė sąlygas:

VRKIS sukurta ir pritaikyta rinkimų informacijai, politinės kampanijos bei partijų finansavimo kontrolės informacijai tvarkyti, savivaldybių tarybų rinkimams, Respublikos Prezidento rinkimams, rinkimams į Europos Parlamentą ir referendumams organizuoti ir vykdyti. Pirmą kartą VRKIS naudota organizuojant 2016 m. Seimo rinkimus. Plėtojant VRKIS, buvo nuosekliai plečiamos praktikoje pasiteisinusios rinkimų organizavimo programinės priemonės: atvykusių balsuoti rinkėjų žymėjimas, galimybė rinkėjams savo rinkimų apygardos ribose balsuoti bet kurioje rinkimų apylinkėje, gauti visų balsavusiųjų iki rinkimų dienos rinkėjų sąrašą, apygardoms planuoti rinkimų biuletenių poreikius specialiuose balsavimo punktuose; vykdyti kandidatų pirmumo balsų ir reitingo balsų skaičiavimą ir kontrolę.

VRKIS – integrali ir vieninga informacinė sistema, suderinta su portalu „Rinkėjo puslapis“. Portale „Rinkėjo puslapis“ (www.rinkejopuslapis.lt) galima naudotis įvairiomis elektroninėmis paslaugomis, skirtomis rinkėjams, rinkimų organizatoriams ir kandidatams: rinkėjo rinkimų apylinkės ir rinkimų apygardos paieška; rinkėjo kortelės spausdinimas; pasirašymas remiant kandidato iškėlimą; elektroninių rinkimų dalyvio dokumentų pateikimas; pažymų užsakymas ir gavimas; prašymų balsuoti namuose ar kitoje rinkimų apylinkėje pateikimas; rinkėjų sąrašų tvarkymas iki rinkimų dienos ir atvykusių balsuoti rinkėjų žymėjimas rinkimų dieną; įstaigų, kuriuose bus sudaromi specialūs balsavimo punktai ir vykdomas išankstinis balsavimas, sąrašo sudarymas; rinkėjų, turinčių teisę balsuoti specialiuose balsavimo punktuose, sąrašo sudarymas; vardinio išankstinio balsavimo lakšto spausdinimas ir kiti funkcionalumai. Portale aktyviai registravosi rinkėjai, esantys užsienyje ir norintys balsuoti Lietuvos diplomatinėse atstovybėse ir konsulinėse įstaigose.

Organizuojant rinkimų komisijų darbą, kovojant su įvairiomis korupcijos apraiškomis, išankstinio balsavimo metu buvo naudojamas privalomasis dokumentas – išankstinis balsavimo lakštas. Tai dokumentas, kuris rinkėjui, balsuojančiam ne rinkimų dieną, atspausdinamas rinkimų komisijos iš VRKIS. Balsų skaičiavimo protokolų duomenims perduoti buvo naudojamas Rinkimų dienos vedlys. Naudojantis Rinkimų dienos vedliu, sudaroma galimybė apygardos rinkimų komisijai stebėti savo apygardos rinkimų apylinkių balsų skaičiavimo protokolų pildymo eigą, sudaryti ir atspausdinti apygardos balsų skaičiavimo protokolus bei organizuoti ir vykdyti pirmumo balsų perskaičiavimą, taip pat nustatyti, ar internetu perduoti balsų skaičiavimo protokolų duomenys atitinka komisijos narių bei stebėtojų pasirašytus ir apygardos rinkimų komisijai perduotų protokolų duomenis. Be to, naudojantis Rinkimų dienos vedliu buvo tvarkoma balsavimo biuletenių apskaita, registruojami rinkimų stebėtojai, skaičiuojami pirmumo balsai.

Kompiuterinės programos rinkimuose

2019 m. kovo 3 d. savivaldybių tarybų rinkimų, 2019 m. gegužės 12 d. Respublikos Prezidento rinkimų, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą ir referendumų metu apygardų ir apylinkių rinkimų komisijos naudojo VRKIS posistemas, skirtas darbui su rinkėjų sąrašais, darbo laiko apskaita ir balsų skaičiavimo protokolų duomenų perdavimu. Pradėdami darbą VRKIS vartotojai turėjo susipažinti su asmens duomenų tvarkymo taisyklėmis ir įsipareigoti jų laikytis. Kontrolei užtikrinti VRKIS fikso duomenų tvarkymo veiksmus (įrašymą ar pakeitimą), taip pat kas ir kada juos atliko. Visos rinkimų apylinkėms ir apygardoms skirtos VRKIS posistemės buvo pasiekiamos adresu: <https://org.rinkejopuslapis.lt/posistemas>. Prisijungimas prie portalo „Rinkėjo puslapis“ dalies, skirtos rinkimų organizatoriams, realizuotas per Elektroninius valdžios vartus, kur asmens tapatybės nustatymui naudojama elektroninė bankininkystė, elektroninis parašas, mobilusis parašas, asmens tapatybės kortelė ir kiti asmens tapatybės nustatymo būdai.

Pateikiamas trumpas VRKIS posistemių aprašymas ir pagrindinių funkcijų pristatymas.

Rinkimų dienos vedlys (VRKIS Rinkimų dienos duomenų perdavimo posistemė)

VRKIS Rinkimų dienos duomenų perdavimo posistemė (toliau – Vedlys) sudaro galimybę apygardų, apylinkių rinkimų komisijų nariams pildyti balsų skaičiavimo protokolus ir suvestus duomenis perduoti VRK. Apygardų ir apylinkių rinkimų komisijų teisių tvarkyti duomenis sąrašas pateikiamas 1 lentelėje.

1 lentelė. Vedlio funkcionalumas apygardų ir apylinkių rinkimų komisijose

Apylinkės rinkimų komisijos tvarkomi savo rinkimų apylinkės duomenys (pirmininkas, nariai)	Apygardos rinkimų komisijos tvarkomi savo rinkimų apygardos ir savų rinkimų apylinkių duomenys (pirmininkas, nariai, darbuotojai)
<ul style="list-style-type: none"> – rinkimų biuletenių išdavimo komisijos nariams ir gražinimo apskaita, – rinkimų stebėtojų atvykimo į balsavimo patalpą ir išvykimo iš jos registravimas, – balsų skaičiavimo protokolų surašymas, atspausdinimas ir perdavimas apygardos rinkimų komisijai ir VRK. 	<ul style="list-style-type: none"> – rinkimų apylinkių balsų skaičiavimo protokolų pildymo eigos stebėjimas ir kontrolė, – apygardos balsų skaičiavimo protokolų sudarymas ir atspausdinimas, – pirmumo balsų perskaičiavimo organizavimas ir vykdymas, – internetu perduotų balsų skaičiavimo protokolo duomenų patikrinimas ir patvirtinimas, kad duomenys atitinka komisijos narių bei stebėtojų pasirašytus ir apygardos rinkimų komisijai perduotų protokolų duomenis.

DTS (Darbo užmokestis, tabeliai ir sąmatos)

2 lentelė. DTS funkcionalumas apygardų ir apylinkių rinkimų komisijose

Apylinkės rinkimų komisijos tvarkomi savo rinkimų apylinkės duomenys (pirmininkas, nariai)	Apygardos rinkimų komisijos tvarkomi savo rinkimų apygardos ir savų rinkimų apylinkių duomenys (pirmininkas, nariai, darbuotojai)
<p>Darbo laiko apskaita:</p> <ul style="list-style-type: none"> – apylinkės rinkimų komisijos narių darbo pradžios (priesaikos davimo) datos ir pabaigos datos įvedimas ir perdavimas, – apylinkės darbo laiko apskaitos žiniaraščio pildymas ir perdavimas, – susipažinimas su rinkimų apylinkės darbo užmokesčio fondo duomenimis. 	<p>Darbo laiko apskaita:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rinkimų apylinkių darbo su DTS duomenimis kontrolė: ar įvesti rinkimų komisijos narių banko sąskaitų numeriai, ar nurodytos komisijos narių darbo pradžios data ir pabaigos data, kaip pildomi apylinkės darbo laiko apskaitos žiniaraščiai, – lėšų, skiriamų apylinkių rinkimų komisijoms, planavimas, – apygardos rinkimų komisijos narių darbo pradžios (priesaikos davimo) datos ir pabaigos datos įvedimas ir perdavimas, – apygardos darbo laiko apskaitos žiniaraščio pildymas.

VRKIS posistemė RINKĖJAI (iki rinkimų dienos)

VRKIS rinkėjų sąrašų tvarkymo posistemės dalis (toliau – posistemė RINKĖJAI) skirta iki rinkimų dienos atlikti šiuos pagrindinius veiksmus:

- susipažinimas ir informacijos teikimas rinkėjams (jų pačių duomenų) apie išankstinį rinkėjų sąrašą;
- rinkimų apylinkės išankstinio rinkėjų sąrašo surašymo eiliškumo tvarkymas;
- rinkėjo kortelių įteikimo registravimas;
- prašymų (F5) įrašyti į rinkimų apylinkės rinkėjų sąrašą registravimas, automatizuotas informacijos apie tai siuntimas apygardos rinkimų komisijai ir, gavus iš jos sutikimą dėl rinkėjų sąrašų pakeitimo, rinkėjo kortelės spausdinimas;
- balsuosiančių namuose prašymų (P6) registravimas ir balsuojančių namuose rinkėjų sąrašo sudarymas;
- balsavusių (nebalsavusių) namuose registravimas, nurodoma priežastis, kodėl rinkėjas, įrašytas į balsuojančių namuose rinkėjų sąrašą, nebalsavo;
- pakeitimų išankstiniame rinkėjų sąrašė, galutinio rinkėjų sąrašo spausdinimas;
- rinkėjo kortelių naujai įrašytiems rinkėjams spausdinimas;
- rinkėjų, balsuojančių ne rinkimų dieną, sąrašų sudarymas ir balsavimo fakto registravimas.

Apygardų ir apylinkių rinkimų komisijų atliekamų funkcijų sąrašas pasiruošimo rinkimams laikotarpiu pateikiamas 3 lentelėje.

3 lentelė. Posistemės RINKĖJAI funkcionalumas pasiruošimo rinkimams laikotarpiu apygardų ir apylinkių rinkimų komisijose

Eil. Nr.	Laikotarpis	Užduotis	Apylinkės rinkimų komisijos darbai	Apygardos rinkimų komisijos darbai
1.	Išankstinio rinkėjų sąrašo sudarymo laikotarpis	Rinkimų apylinkės išankstinio rinkėjų sąrašo surašymo eiliškumo tvarkymas	Išankstinio apylinkės rinkėjų sąrašo surūšiuojimas pagal apylinkės rinkimų komisijos poreikius (rinkėjo adresą, pavardę), iki bus atspausdintas išankstinis rinkėjų sąrašas	Visų savo rinkimų apylinkių atliktų išankstinio rinkėjų sąrašo eiliškumo pakeitimų peržiūra
2.	Rinkėjo kortelės įteikimo laikotarpis	Rinkėjo kortelių įteikimo informacijos registravimas	Rinkėjų, kuriems buvo įteiktos rinkėjo kortelės, žymėjimas Žymint rinkėjo kortelės įteikimą, būtina pažymėti įteikimo faktą, ją įteikusį komisijos narį, įteikimo datą arba kortelės neįteikimo faktą ir nurodyti priežastį iš sąrašo	Visų savo rinkimų apylinkių atliktų žymėjimų peržiūra Informacijos apie rinkėjo kortelių įteikimą apygardoje perdavimas VRK
3.	Balsuojančių namuose sąrašo sudarymo laikotarpis (ne vėliau kaip iki paskutinio trečiadienio iki rinkimų dienos)	Prašymų P6 balsuoti namuose registravimas	Prašymų balsuoti namuose registravimas, pažymint rinkėjus, kurie išreiškė norą balsuoti namuose ir užpildė P6 formą Galimybė atsispausdinti ir eksportuoti rinkėjų, užpildžiusių P6 formą, sąrašą į duomenų bylą	Visų savo rinkimų apylinkių atliktų žymėjimų peržiūra
4.	Balsavimo namuose laikotarpis	Balsavusių namuose rinkėjų sąrašo sudarymas, informacijos apie rinkėjus, įrašytus į balsuojančių namuose rinkėjų sąrašą, bet nebalsavusių, registravimas	Rinkėjų, balsavusių namuose, žymėjimas Rinkėjų, įrašytų į balsuojančių namuose rinkėjų sąrašą, bet nebalsavusių, žymėjimas	Visų savo rinkimų apylinkių atliktų žymėjimų peržiūra Informacijos apie apygardos rinkėjus, balsavusius namuose, perdavimas VRK
5.	Rinkėjų sąrašų tikslinimo laikotarpis	Prašymų įrašyti į rinkimų apylinkės rinkėjų sąrašą registravimas, automatizuotas informacijos apie tai siuntimas apygardos rinkimų komisijai ir, gavus sutikimą dėl rinkėjų sąrašų pakeitimo, rinkėjo kortelės spausdinimas Informacijos apie pakeitimus išankstiniame rinkėjų sąrašė suformavimas ir pateikimas apylinkės rinkimų komisijai. Informacijos apie pakeitimus išankstiniame rinkėjų sąrašė spausdinimas	Rinkėjų, pateikusių prašymą įrašyti į rinkimų apylinkės rinkėjų sąrašus ir užpildžiusių formą F5, įrašymas į rinkimų apylinkės rinkėjų sąrašą (Rinkimų apylinkė įrašo rinkėją į savo apylinkės rinkėjų sąrašą, o apygardos rinkimų komisija patvirtina šį įrašymą. Tik po apygardos rinkimų komisijos patvirtinimo, rinkėjas yra perkeliamas į naujos rinkimų apylinkės rinkėjų sąrašą.) Pastaba. Į apylinkės rinkėjų sąrašą įrašant asmenis, įtrauktus į gyvenamosios vietos neturinčių asmenų apskaitą, ir asmenis, nedeklaravusius gyvenamosios vietos, apygardos rinkimų komisijos patvirtinimas nereikalingas. Rinkimų apylinkės rinkėjų sąrašo su atliktais pakeitimais spausdinimas. Rinkėjų apylinkės rinkėjų sąrašė atliktų pakeitimų spausdinimas	Patvirtinti arba atmesti rinkimų apylinkės atliktą rinkėjo įrašymą į rinkimų apylinkės rinkėjų sąrašus ir užpildžiusius formą F5, visų savo rinkimų apylinkių atliktų žymėjimų peržiūra Visų savo rinkimų apylinkių rinkėjų sąrašų su atliktais pakeitimais spausdinimas Visų savo rinkimų apylinkių rinkėjų sąrašė atliktų pakeitimų spausdinimas

Eil. Nr.	Laikotarpis	Užduotis	Apylinkės rinkimų komisijos darbai	Apygardos rinkimų komisijos darbai
6.	Balsavimas anksto	iš Rinkėjų, balsuojančių ne rinkimų dieną, sąrašų sudarymas Rinkėjų, balsuojančių ne rinkimų dieną, balsavimo fakto registravimas	Išankstinio balsavimo lakšto formavimas ir spausdinimas Kiekvieno balsavusio rinkėjo lakšto pirmojoje dalyje esančio specialaus ženklo numerio registravimas	Jstaigų, kuriose bus sudaromi specialūs balsavimo punktai ir vykdomas balsavimas iš anksto, registras Nurodomi specialių balsavimo punktų atsakingi asmenys Rinkėjų, balsuojančių specialiame balsavimo punkte, sąrašo sudarymas Išankstinio balsavimo lakšto formavimas ir spausdinimas Kiekvieno balsavusio rinkėjo lakšto pirmojoje dalyje esančio specialaus ženklo numerio registravimas

ABRIS – RINKĖJAI (rinkimų diena)

Posistemės RINKĖJAI rinkimų dienos dalis (ABRIS) skirta:

- rinkimų dieną atvykusių balsuoti rinkėjų žymėjimui;
- rinkėjų prašymų balsuoti kitoje rinkimų apylinkėje registravimui ir kitų rinkimų apylinkių komisijų sutikimų dėl balsavimo šioje rinkimų apylinkėje registravimui, ir rinkimų biuletenių išdavimo dokumentų automatiniam sudarymui ir spausdinimui.

Iškilus trumpalaikiams ryšio sutrikimams, atvykusių balsuoti rinkėjų žymėjimas gali būti vykdomas rinkimų apylinkės kompiuteryje esančiame elektroniniame rinkimų apylinkės rinkėjų sąrašė, kuris gali būti pasiekiamas nenaudojant elektroninio ryšio.

4 lentelė. Posistemės RINKĖJAI funkcionalumas rinkimų dieną apygardų ir apylinkių rinkimų komisijose

Užduotis	Apylinkės rinkimų komisijos darbai	Apygardos rinkimų komisijos darbai
Rinkimų dieną atvykusių balsuoti rinkėjų žymėjimas Rinkėjų, balsavusių pašto vokais pagal juose esančias rinkėjo korteles, žymėjimas Rinkėjo pagal jo pateiktą pasą ar asmens tapatybės kortelę elektroniniame Lietuvos Respublikos rinkėjų sąrašė paieška Rinkėjų prašymų balsuoti kitoje rinkimų apylinkėje registravimas ir kitų rinkimų apylinkių komisijų sutikimų dėl balsavimo šioje rinkimų apylinkėje registravimas ir rinkimų biuletenių išdavimo dokumentų automatinis sudarymas ir spausdinimas Pranešimų, kad šios rinkimų apylinkės rinkėjas pakeitė gyvenamąją vietą, ją deklaravo ir įstatymo nustatyta tvarka balsavo kitoje rinkimų apylinkėje, registravimas	Atvykusius balsuoti rinkėjų į rinkimų apylinkę žymėjimas elektroniniame rinkimų apylinkės rinkėjų sąrašė Rinkėjų, kurių balsai buvo gauti balsavimo vokais, žymėjimas elektroniniame rinkimų apylinkės rinkėjų sąrašė Rinkėjų prašymų (tik savos savivaldybės) balsuoti kitoje rinkimų apylinkėje registravimas, kitų rinkimų apylinkių komisijų sutikimų dėl balsavimo šioje rinkimų apylinkėje registravimas ir rinkimų biuletenių išdavimo dokumentų automatinis sudarymas ir spausdinimas: – išsiųsti pranešimą (paklausimą) apylinkei, kurios sąrašuose įrašytas atvykęs balsuoti rinkėjas, ir gauti teigiamą arba neigiamą atsakymą dėl šio rinkėjo įtraukimo į šios rinkimų apylinkės rinkėjų sąrašė. Atsispausdinti siunčiamus ir gaunamus pranešimus (atsakymus); – priimti kitos rinkimų apylinkės analogišką pranešimą (prašymą) dėl sutikimo leisti balsuoti rinkėjui kitoje rinkimų apylinkėje ir suformuoti teigiamą arba neigiamą atsakymą. Nurodyti šio sprendimo priežastį pastabų laukelyje;	Panaikinti apylinkės rinkimų komisijos klaidingai padarytą žymą dėl rinkėjo atvykimo balsuoti Anuliuoti apygardos rinkimų apylinkės darbuotojo suformuotą neigiamą atsakymą į paklausimą Vykdyti rinkimų apylinkių darbo vietų stebėseną (ar apylinkė prisijungusi (neprisijungusi) prie elektroninio rinkėjų sąrašo, laikas, kada paskutinį kartą buvo perduota informacija, ar per paskutines 10 min. buvo atliekami kokie nors veiksmai) Visų savo rinkimų apylinkių atliktų žymėjimų peržiūra

Užduotis	Apylinkės rinkimų komisijos darbai	Apygardos rinkimų komisijos darbai
Ataskaitų, apie padarytus pakeitimus apylinkės rinkėjų sąraše, spausdinimas Informacijos apie rinkėjų skaičių sąraše sutikrinamas	– gavus teigiamą atsakymą (sutikimą), rinkėjas automatiškai įrašomas į apylinkės rinkėjų sąrašą ir atsiranda galimybė pažymėti jo atvykimą balsuoti. Gavus neigiamą atsakymą, rinkėjas lieka savo apylinkės rinkėjų sąraše; – informacijos apie susirašinėjimą su kitomis rinkimų apylinkėmis kaupimas ir atvaizdavimas. Naudotojo darbo lange rodoma aktuali informacija: naujai atėjusių pranešimų skaičius; išsiųstų ir laukiančių atsakymo pranešimų skaičius; rinkėjų, atvykusių iš kitų rinkimų apylinkių balsuoti šioje apylinkėje, skaičius ir šios rinkimų apylinkės rinkėjų, balsavusių kitose rinkimų apylinkėse, skaičius)	

Rinkėjai, atvykę iš kitų apylinkių

Nagrinėjant duomenis apie rinkėjus, atvykusius balsuoti iš kitų rinkimų apylinkių, buvo pastebėta, kad rinkimuose į savivaldybės tarybos narius II ture tokių rinkėjų buvo mažiau, negu I ture, o Respublikos Prezidento rinkimuose – atvirkščiai (5 lentelė).

5 lentelė. Rinkėjai, atvykę balsuoti iš kitų rinkimų apylinkių

Rinkimai	Turas	Iš viso balsavo	Rinkėjai, atvykę iš kitų rinkimų apylinkių	Rinkėjai, atvykę iš kitų rinkimų apylinkių, proc.
Savivaldybių tarybų rinkimai	I	1 179 884	19 454	1,65
	II	492 049	14 560	0,66
Respublikos Prezidento rinkimai	I	1 375 756	63 893	4,64
	II	1 343 931	86 846	6,46

Daugiausia rinkėjų, atvykusių balsuoti 2019 m kovo 3 d. savivaldybių tarybų rinkimų I ture iš kitų rinkimų apylinkių, buvo Trakų rajono, Vilniaus miesto, Marijampolės, Švenčionių rajono, Širvintų rajono savivaldybėse (6 lentelė).

6 lentelė. Savivaldybės, kuriose balsavo daugiausia rinkėjų, atvykusių iš kitų rinkimų apylinkių

I turas				
Savivaldybė	Iš viso balsavo	Rinkėjai, atvykę iš kitų rinkimų apylinkių	Rinkėjai, atvykę iš kitų apylinkių, proc.	
Trakų rajono	15 042	467	3,10	
Vilniaus miesto	215 512	6 319	2,93	
Marijampolės	22 114	503	2,27	
Švenčionių rajono	12 971	295	2,27	
Širvintų rajono	8 606	193	2,24	

Daugiausia rinkėjų, atvykusių balsuoti 2019 m kovo 3 d. savivaldybių tarybų rinkimų II ture iš kitų rinkimų apylinkių, buvo Vilniaus miesto, Klaipėdos miesto, Trakų rajono, Tauragės rajono, Marijampolės savi-

valdybėse (7 lentelė).

7 lentelė. Savivaldybės, kuriose 2019 m kovo 3 d. savivaldybių tarybų rinkimų II ture daugiausia balsavo rinkėjų, atvykusių iš kitų rinkimų apylinkių

II turas			
Savivaldybė	Iš viso balsavo	Rinkėjai, atvykę iš kitų rinkimų apylinkių	Rinkėjai, atvykę iš kitų rinkimų apylinkių, proc.
Vilniaus miesto	198 278	6 911	3,49
Klaipėdos miesto	45 779	1 244	2,72
Trakų rajono	10 118	268	2,65
Tauragės rajono	17 031	449	2,64
Marijampolės	17 855	450	2,52

Daugiausia rinkėjų, atvykusių balsuoti 2019 m. gegužės 12 d. Respublikos Prezidento rinkimų I ture iš kitų rinkimų apylinkių, buvo Neringos, Palangos miesto, Molėtų rajono, Trakų rajono, Vilniaus rajono ir miesto savivaldybėse (8 lentelė).

8 lentelė. Respublikos Prezidento rinkimų I turas

I turas			
Savivaldybė	Iš viso balsavo	Rinkėjai, atvykę iš kitų rinkimų apylinkių	Rinkėjai, atvykę iš kitų rinkimų apylinkių, proc.
Neringos	2 934	296	10,09
Palangos miesto	9 447	770	8,15
Molėtų rajono	9 230	654	7,09
Trakų rajono	14 108	997	7,07
Vilniaus rajono	45 974	3 215	6,99
Vilniaus miesto	266 393	18 391	6,90

II ture daugiausia rinkėjų iš kitų apylinkių atvyko balsuoti Neringos, Palangos miesto, Molėtų rajono, Birštono, Vilniaus rajono, Trakų rajono savivaldybėse.

9 lentelė. Respublikos Prezidento rinkimų II turas

II turas			
Savivaldybė	Iš viso balsavo	Rinkėjai, atvykę iš kitų rinkimų apylinkių	Rinkėjai, atvykę iš kitų rinkimų apylinkių, proc.
Neringos	2 887	530	18,36
Palangos miesto	9 528	1 476	15,49
Molėtų rajono	9 025	1 099	12,18
Birštono	2 462	286	11,62
Vilniaus rajono	47 783	5 026	10,52
Trakų rajono	13 920	1 404	10,09

Bendradarbiavimas su kitomis institucijomis diegiant elektronines paslaugas

VRK, siekdama efektyvaus VRKIS funkcionalumo, bendradarbiauja su kitomis įstaigomis žiniatinklio paslaugų (web service) pagalba teikdama ir priimdama būtinus duomenis. Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos teikia kandidatų ir aukojančių partijoms asmenų metinių pajamų ir turto deklaracijų duomenis. VĮ Registrų centras teikia rinkėjų sąrašui sudaryti reikiamus duomenis. Informacinės visuomenės plėtros komitetas sudaro galimybę pasinaudojant Valstybės informacinių išteklių sąveikumo platforma (VIISP) identifikuoti asmenis, kurie jungiasi prie VRK teikiamų el. paslaugų. VRKIS teikiami duomenys pateikiami 10 lentelėje.

10 lentelė. VRKIS institucijų teikiami duomenys

Eil. Nr.	Institucija	Teikiami duomenys
1.	Valstybinė mokesčių inspekcija	Gyventojų pajamų mokesčio informacinės sistemos duomenys
2.	VĮ Registrų centras	Lietuvos Respublikos gyventojų registro, Lietuvos Respublikos juridinių asmenų registro, Lietuvos Respublikos adresų registro, Neveiksnių ir ribotai veiksnų asmenų registro duomenys
3.	Informacinės visuomenės plėtros komitetas	Paslaugų gavėjų tapatybės nustatymo duomenys per Valstybės informacinių išteklių sąveikumo platformą (VIISP)
4.	Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (SODRA)	SODROS informacinės sistemos duomenys
5.	Informatikos ir ryšių departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos	Įtariamųjų, kaltinamųjų ir nuteistųjų registro duomenys
6.	Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos	Rinkėjų, dėl nustatyto neįgalumo turinčių teisę balsuoti namuose, duomenys
7.	Teisingumo ministerija	Politinių partijų narių sąrašų informacinės sistemos duomenys

VRKIS naudojamos saugos priemonės

VRKIS taikomi techniniai saugumo reikalavimai

VRKIS priskiriama prie antrosios kategorijos informacinių sistemų, todėl yra užtikrinami šiai kategorijai keliami reikalavimai.

VRKIS sukurta vadovaujantis:

1) Bendruoju elektroninės informacijos saugos reikalavimų aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. liepos 24 d. nutarimu Nr. 716 „Dėl Bendrųjų elektroninės informacijos saugos reikalavimų aprašo, Saugos dokumentų turinio gairių aprašo ir Valstybės informacinių sistemų, registrų ir kitų informacinių sistemų klasifikavimo ir elektroninės informacijos svarbos nustatymo gairių aprašo patvirtinimo“;

2) Techniniais valstybės registrų (kadastrų), žinybinių registrų, valstybės informacinių sistemų ir kitų informacinių sistemų elektroninės informacijos saugos reikalavimais, patvirtintais Lietuvos Respublikos

vidaus reikalų ministro 2013 m. spalio 4 d. įsakymu Nr. 1V-832 „Dėl Techninių valstybės registų (kadas-
trų), žinybinių registų, valstybės informacinių sistemų ir kitų informacinių sistemų elektroninės infor-
macijos saugos reikalavimų patvirtinimo“.

Tarnybinių stočių ir kitos kompiuterinės įrangos sauga

Tarnybinės stotys ir kita kompiuterinė įranga, reikalinga patikimam ir saugiam sukurtos VRKIS dalies
programinės įrangos veikimui, laikoma specialia, tarptautinį informacijos saugos standartą (LST ISO/
IEC 27001:2013) atitinkančiame duomenų centre Lietuvoje.

VRKIS administravimas

Stabiliam sukurtos VRKIS dalies techninės bei programinės įrangos veikimui bei tinklo saugumui būtinas
kvalifikuotas administravimas.

Rezervinis kopijavimas ir archyvavimas

VRKIS yra užtikrinamas rezervinis kopijavimas ir archyvavimas, taikoma duomenų gyvavimo ciklo valdy-
mo metodika, kuri numato nuoseklų duomenų išsaugojimą numatytais laikotarpiais.

Kandidatų sąrašo arba kandidato parėmimas elektroniniu būdu

12 lentelė. Elektroniniu būdu surinkti parašai per praėjusius rinkimus

Rinkimų pavadinimas	Paremta popieriniuose parašų rinkimų lapuose (parašų rinkikų duomenimis)	Paremta elektroniniu būdu	Elektroniniu būdu surinkta parašų, proc.
2019 m. kovo 3 d. savivaldybių tarybų rinkimai	219 483	17 491	7,4
2019 m. gegužės 12 d. Respublikos Prezidento rinkimai	201 103	152 830	43,2
2019 m. gegužės 26 d. rinkimai į Europos Parlamentą	215 959	41 822	16,2

Kibernetinis saugumas

Visų 2019 metais vykusių rinkimų metu (savivaldybių tarybų rinkimų, Respublikos Prezidento rinkimų,
referendumo dėl Konstitucijos 12 straipsnio pakeitimo ir referendumo dėl Konstitucijos 55 straipsnio pa-
keitimo, rinkimų į Europos Parlamentą) kibernetinių atakų prieš VRKIS nebuvo užfiksuota. Visų rinkimų
metu buvo bendradarbiaujama su Nacionaliniu kibernetinio saugumo centru (NKSC), kuris padėjo už-
tikrinti VRKIS kibernetinį saugumą. 2018 m. VRKIS infrastruktūroje buvo įdiegtos NKSC kibernetinio
saugumo priemonės. 2019 m. Respublikos Prezidento rinkimų I turo, referendumo dėl Konstitucijos 12
straipsnio pakeitimo ir referendumo dėl Konstitucijos 55 straipsnio pakeitimo metu buvo užfiksuoti 919
IP adresų, kurie vykdė išorinę perimetro žvalgybą, prievadų skenavimą, pažeidžiamumų paiešką ir pan.
2019 m. Respublikos Prezidento rinkimų I turo metu buvo fiksuotas incidentas, kai iš vienos rinkimų
apygardos kenkėjišku kodu apkrėstos darbo stoties buvo bandoma jungtis prie VRKIS. Darbo stotis iš
karto buvo atjungta nuo VRKIS, todėl VRKIS duomenų prieinamumui, vientisumui bei konfidencialumui
žalos nebuvo padaryta. Specialiai savivaldybių tarybų rinkimams NKSC parengė saugius kompaktinius

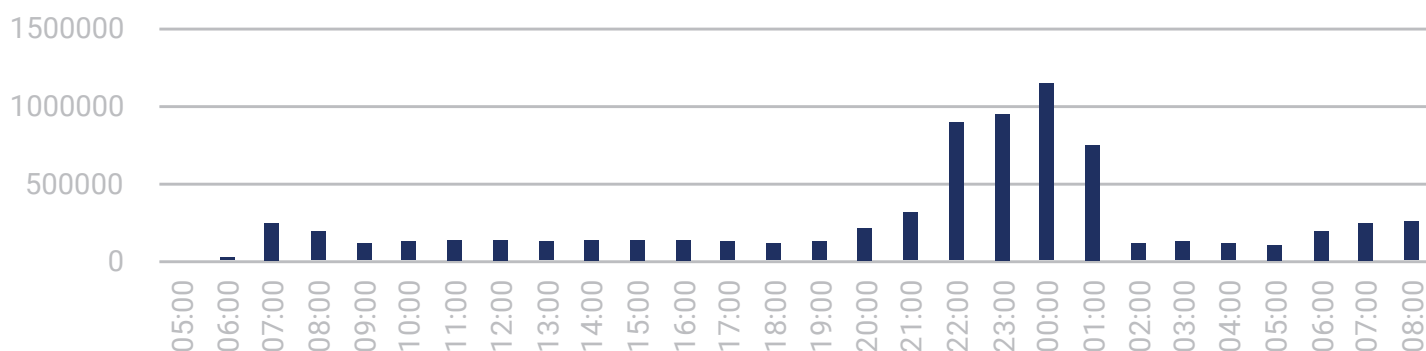
diskus su operacine sistema „KAMOS-VRKS“, kurie buvo skirti rinkimų apylinkių darbuotojams. Buvo išleista patobulinta antroji versija Respublikos Prezidento rinkimams, referendumui dėl Konstitucijos 12 straipsnio pakeitimo ir referendumui dėl Konstitucijos 55 straipsnio pakeitimo, tačiau sudėtingas operacinės sistemos „KAMOS-VRKS“ užkrovimas ir lėtas kompaktinių diskų veikimas nepasiteisino, todėl buvo dažniausiai naudojami kompiuteriai su juose įdiegtomis operacinėmis sistemomis.

VRK interneto svetainės lankomumo statistika

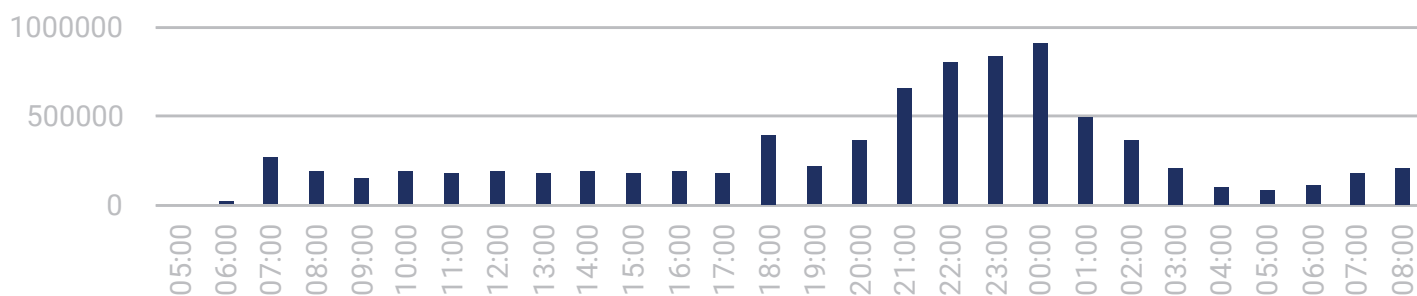
Abiejų Respublikos Prezidento rinkimų turų ir rinkimų į Europos Parlamentą metu buvo stebimi VRK informacinių sistemų lankytojų srautai. Užklausų tiek 2019 m. gegužės 12 d., tiek gegužės 26 d. daugėjo nuo 20 val., daugiausia užklausų buvo apie 22.30 val. (1 ir 2 pav.). Rinkimų į Europos Parlamentą rezultatai buvo skelbiami nuo 00.00 val., todėl tuo metu ypač padaugėjo užklausų (2 pav.)

Nuo 2019 m. gegužės 12 d. 21 val. iki gegužės 13 d. 1.30 val. išaugusi rinkimų puslapių apkrova susilpnėjo apie 2 val. (1 pav.).

1 pav. www.vrk.lt informacinių sistemų vartotojų srautas Respublikos Prezidento rinkimų I turo metu

2 pav. www.vrk.lt informacinių sistemų vartotojų srautas Respublikos Prezidento rinkimų II turo ir rinkimų į Europos Parlamentą metu

ŠVIETIMAS IR INFORMAVIMAS APIE RINKIMUS

Rinkimų dalyvių mokymai

Rinkimus organizuoja ir vykdo apie 14 tūkst. įvairų išsilavinimą įgijusių rinkimų komisijų narių, iš kurių vidutiniškai apie 35 proc. rinkimuose dirba pirmą kartą. Turint omeny, kad prieš kiekvienus rinkimus yra daromi rinkimus reglamentuojančių teisės aktų pakeitimai, kuriuos lydi ir Vyriausiosios rinkimų komisijos informacinės sistemos pakeitimai, o savivaldybių rinkimų komisijos sudaromos likus 95 dienoms iki rinkimų, apylinkių rinkimų komisijos – 65 dienos iki rinkimų, Vyriausiajai rinkimų komisijai tenka sudėtingas iššūkis – užtikrinti rinkimų organizatorių tinkamą pasiruošimą per labai trumpą laiką.

Vyriausioji rinkimų komisija, rengdamasi 2019 m. rinkimams ir referendumams, organizavo mokymus įvairiems rinkimų dalyviams: savivaldybių ir apylinkių rinkimų komisijų nariams, kandidatų ir jų sąrašų atstovams, politinėms partijoms, už politinių partijų apskaitą atsakingiems asmenims, visuomenės informavimo priemonių atstovams, rinkimų stebėtojams, rinkėjams ir t. t.

Organizuotus mokymus galima suskirstyti pagal temas: 1) įvadiniai mokymai apie rinkimus; 2) Vyriausiosios rinkimų komisijos informacinės sistemos naudotojų mokymai; 3) politinės reklamos mokymai; 4) rinkimų stebėjimas; 5) rinkimų organizavimo klausimais ir t. t.

Rinkimų dalyvių mokymai vyko naudojant skirtingus mokymų metodus. Kiekvienai tikslinei grupei buvo siekiama organizuoti mokymus jai patogiausiu būdu, įvertinus mokymų temos specifiką. Dalis mokymų vyko klasėse, dalis – nuotoliniu būdu (kad mokymų dalyviai galėtų paskaitos įrašus peržiūrėti jiems patogiu metu, o jiems rūpimus klausimus iš anksto galėtų pateikti mokymų organizatoriams), trečia dalis – derinant pirmą ir antrą metodus, kita dalis – mokomųjų filmukų ar kitų vizualinių sprendimų pagalba, organizuojant mokymus savarankiškai.

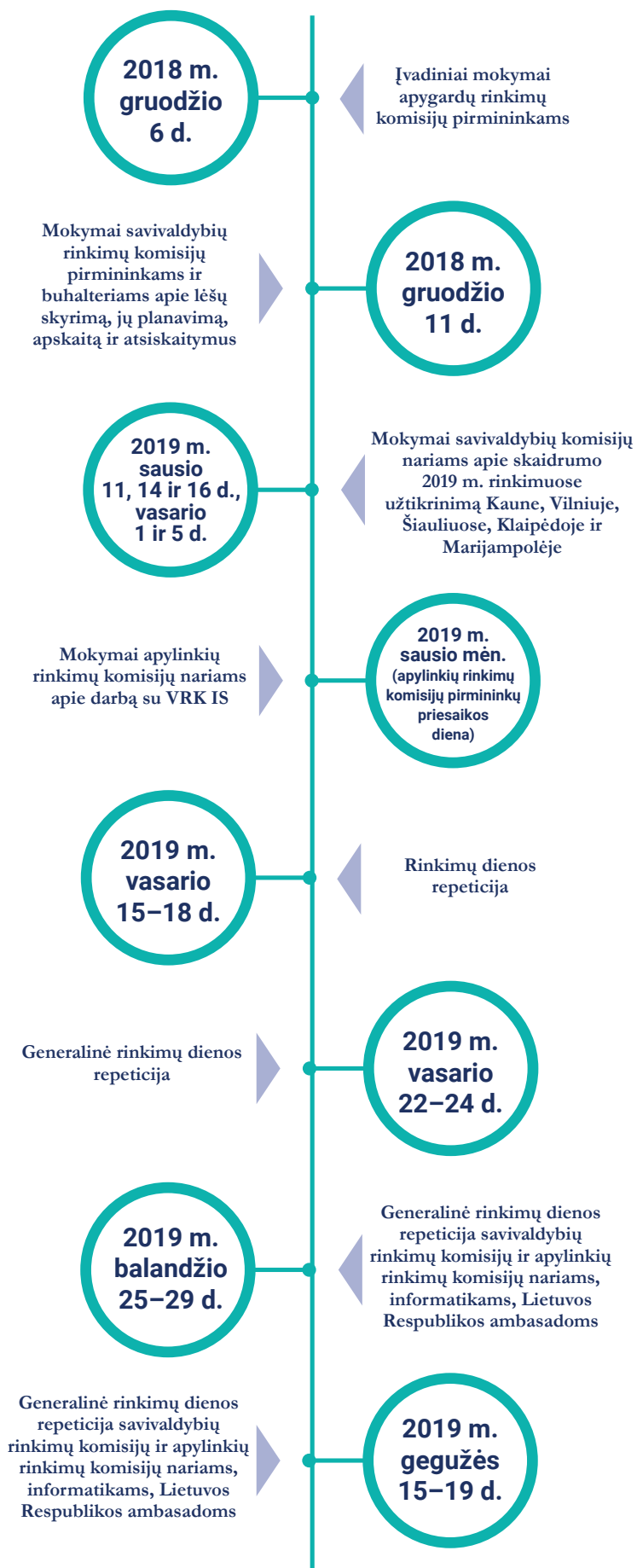
Taupydama valstybės biudžeto ir rinkimų dalyvių asmenines lėšas, Vyriausioji rinkimų komisija panaudojo paskaitoms filmuoti turimą – Vyriausiosios rinkimų komisijos posėdžių filmavimui ir transliavimui skirtą – vaizdo konferencijų įrangą. Dėl šios priežasties mokymų dalyviams iš visos Lietuvos Respublikos nebuvo būtina atvykti į Vyriausiąją rinkimų komisiją, o pastarajai ieškoti mokymų salių, tinkamų mokymams, nes Vyriausioji rinkimų komisija neturi konferencijų salės, kurioje galėtų tilpti paprastai mokymuose dalyvaujantis asmenų skaičius.

Vyriausiosios rinkimų komisijos organizuojuose mokymuose buvo naudota skirtingos formos mokomoji medžiaga: 1) mokomieji filmukai; 2) mokomieji plakatai, lankstinukai, atmintinės ir t. t.; 3) rinkimų organizatoriaus knyga (svarbiausiųjų teisės aktų rinkinys); 4) paskaitos; 5) konsultacijos telefonu ir elektroniniu paštu; 6) pratybos ir t. t.

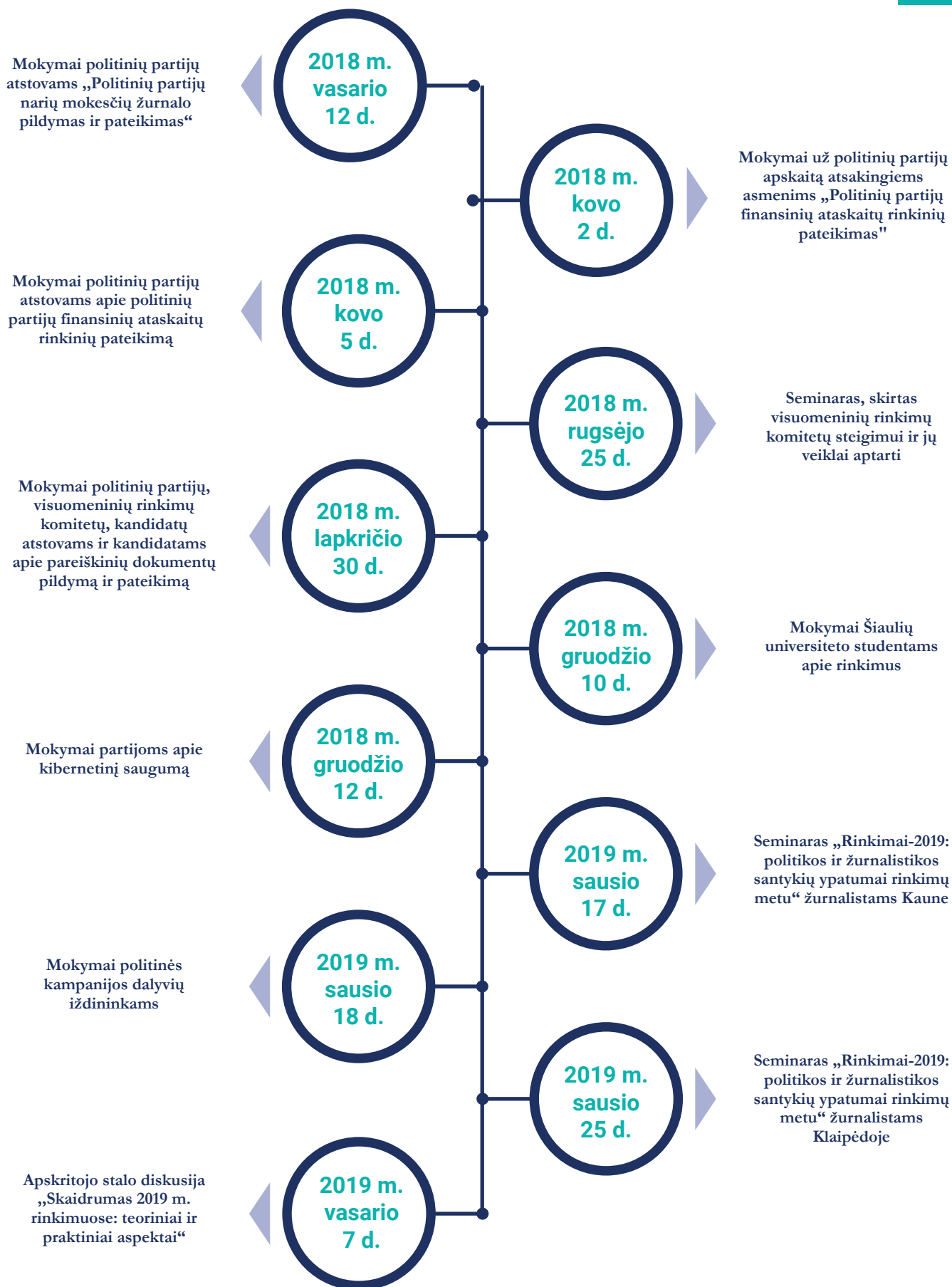
Be to, siekiant užtikrinti tinkamą savivaldybių ir apylinkių rinkimų komisijų narių pasiruošimą, 2019 m. buvo organizuotos penkios rinkimų dienos repeticijos. Jų metu tiek savivaldybių ir apylinkių rinkimų komisijų nariai, tiek Lietuvos Respublikos ambasadų ir konsulinių įstaigų balsavimo komisijų nariai turėjo atlikti Vyriausiosios rinkimų komisijos parengtose užduotyse numatytas rinkimų dienos operacijas ir veiksmus Vyriausiosios rinkimų komisijos informacinėje sistemoje.

Absoliuti dauguma repeticijų dalyvių tinkamai suprato jiems mokymų metu išdėstytą informaciją, kadanęgi nustatytu laiku ir tinkamai atliko jiems pavestas užduotis.

RINKIMŲ ORGANIZATORIŲ MOKYMAI

KITŲ RINKIMŲ DALYVIŲ MOKYMAI

Kiti renginiai

- 2017 m. gruodžio 7 d.** Tarptautinei antikorupcijos dienai paminėti Vyriausioji rinkimų komisija kartu su Lietuvos teisės institutu, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija ir Seimo Antikorupcijos komisija organizavo konferenciją „Politinė korupcija Lietuvoje: grėsmės politinės sistemos konstitucinei sąrangai“.
- 2018 m. sausio 31 d.** apskritojo stalo diskusija „Mažas rinkėjų aktyvumas rinkimuose: ar galime tai pakeisti?“
- 2018 m. vasario 4 d.** Lietuvos Respublikos Seimo rūmuose vyko Ukrainos žurnalistų ir Vyriausiosios rinkimų komisijos atstovų susitikimas.
- 2018 m. vasario 19–22 d.** vyko mokymai Ukrainos centrinės rinkimų komisijos atstovams apie technologijų panaudojimą Lietuvos Respublikos rinkimuose.
- 2018 m. balandžio 12 d.** Vyriausioji rinkimų komisija ir Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos (ESBO) Žmogaus teisių ir demokratinių institucijų biuras (OSCE/ODIHR) organizavo apskritojo stalo diskusiją „E. ataskaitos politinių partijų finansavime: Baltijos šalių patirtis“.
- 2018 m. birželio 18 d.** Vyriausioji rinkimų komisija kartu su visuomenine organizacija „Baltosios pirštinės“ ir „Transparency International“ Lietuvos skyriumi organizavo diskusiją „Savivaldos rinkimai 2019: kaip užtikrinti skaidrumą?“
- 2018 m. rugpjūčio 21 d.** Vyriausioji rinkimų komisija organizavo diskusiją apie VRK tvarkomų asmens duomenų saugojimą ir viešinimą.
- 2018 m. rugsėjo 5–7 d.** Vyriausioji rinkimų komisija surengė 27-ąją metinę Europos rinkimų organizatorių asociacijos (ACEEEO) tarptautinę konferenciją „Rinkėjo privatumo, saugumo ir sąžiningumo užtikrinimas“.
- 2019 m. vasario 7 d.** Pasaulinei rinkimų dienai paminėti apskritojo stalo diskusija „Skaidrumas 2019 m. rinkimuose: teoriniai ir praktiniai aspektai“ vyko Konstitucijos salėje, Lietuvos Respublikos Seime.
- 2019 m. birželio 3 d.** VRK kartu su visuomenine organizacija „Baltosios pirštinės“ ir Lietuvos nacionaline Martyno Mažvydo biblioteka organizavo diskusiją „Rinkimų pamokos: kokių pokyčių reikia?“

Spaudos konferencijos

- 2019 m. vasario 12 d.** Vyriausioji rinkimų komisija ir visuomeninė organizacija „Baltosios pirštinės“ surengė spaudos konferenciją, skirtą nepriklausomiems rinkimų stebėtojams aptarti.
- 2019 m. vasario 25 d.** Vyriausioji rinkimų komisija organizavo spaudos konferenciją, skirtą savivaldybių tarybų rinkimų naujovėms pristatyti.
- 2019 m. kovo 3 d. 10, 15, 20 ir 24 val.** vyko spaudos konferencijos VRK posėdžių salėje.
- 2019 m. kovo 4 d. 12 val.** Lietuvos Respublikos Seimo Spaudos konferencijų salėje vyko Vyriausiosios rinkimų komisijos spaudos konferencija.
- 2019 m. kovo 17 d. (sekmadienį) 10, 15, 20 ir 23 val. ir kovo 18 d. (pirmadienį) 12 val.** Vyriausioji rinkimų komisija organizavo spaudos konferencijas.
- 2019 m. kovo 18 d.** spaudos konferencija Lietuvos Respublikos Seimo Spaudos konferencijų salėje.
- 2019 m. gegužės 3 d.** spaudos konferencija, kurios metu buvo pristatytos svarbiausias 2019 m. gegužės mėnesį vyksiančių rinkimų ir referendumų naujovės ir vykdomi projektai.
- 2019 m. gegužės 9 d.** spaudos konferencija asmenų su negalia dalyvavimui rinkimuose apžvelgti.
- 2019 m. gegužės 12 d. (sekmadienį) 10, 15, 20 ir 23 val.** Vyriausioji rinkimų komisija organizavo spaudos konferencijas.
- 2019 m. gegužės 13 d.** vyko spaudos konferencija Lietuvos Respublikos Seimo Spaudos konferencijų salėje.
- 2019 m. gegužės 26 d. (sekmadienį) 10, 15, 20 ir 23 val.** Vyriausioji rinkimų komisija organizavo spaudos konferencijas.
- 2019 m. gegužės 27 d.** vyko spaudos konferencija Lietuvos Respublikos Seimo Spaudos konferencijų salėje.

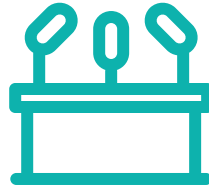
VISUOMENĖS INFORMAVIMO PROJEKTAI

**SPAUSDINTA
INFORMACIJA**

**LAIKRAŠČIAI IR
ŽURNALAI**

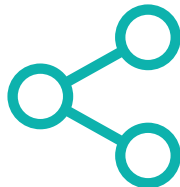
RENGINIAI

**VIEŠASIS
TRANSPORTAS**

**ATVIROS MIESTŲ
ERDVĖS**

**SOCIALINIAI
TINKLAI**

**RADIJAS IR
TELEVIZIJA**

INTERNETAS

Vyriausioji rinkimų komisija, siekdama informuoti rinkėjus apie 2019 m. vykstančius visuotinius rinkimus ir referendumus, pasitelkė į pagalbą skirtingus komunikacijos kanalus.

Tradiciškai pati svarbiausia informacija apie rinkimus ir referendumus buvo spausdinama įvairių plakatų, lankstinukų, leidinių formatu ir platinama apylinkių rinkimų komisijų rinkėjams.

Speciali spausdinta informacija apie rinkimus ir referendumus buvo paruošta ir didžiausių tautinių mažumų kalbomis: lenkų ir rusų. Išleisti specialūs laikraščių „Kurier Wileński“ ir „Litovskij Kurjer“ priedai. Taip pat visiems rinkimams ir referendumams buvo paruošti atskiri leidiniai, skirti regėjimo negalią turintiems asmenims, Brailio raštu. Svarbiausia informacija apie rinkimus (referendumus), kandidatų ir jų sąrašų programos buvo spausdinamos lengvo skaitymo „easy to read“ metodu, skirtu žmonėms su proto negalia.

Siekiant supažindinti rinkėjus su rinkimų (referendumų) procedūrų naujovėmis, rinkimų rezultatais, buvo organizuojamos spaudos konferencijos. Jos buvo transliuojamos tiesiogiai internetu, dalis – verčiama į gestų kalbą. Taip pat buvo organizuotos socialinės akcijos „Aš balsavau“, „Pagauk rinkimų troleibusą“ ir pan. Šios socialinės akcijos buvo nukreiptos į jaunąjį rinkėją.

Informacija apie rinkimus buvo skleidžiama viešajame transporte. Didžiųjų Lietuvos miestų autobusuose ir troleibusuose buvo transliuojami informaciniai vaizdo siužetai apie vykstančius rinkimus ir referendumus, taip pat ant viduje esančių rankenų, skirtų keleiviams prisilaikyti, buvo skelbiama informacija apie vykstančius rinkimus. Didžiųjų miestų autobusų ir troleibusų galinės dalys skelbė išorinę reklamą

apie vyksiančius rinkimus ir referendumus.

Buvo organizuotas informacijos apie rinkimus ir referendumus skelbimas viešosiose miesto erdvėse: miestų lauko ekranuose, reklamai skirtose kolonose, ant troleibusų ūsų, kai kuriose savivaldybėse ir ligininėse esančiuose ekranuose.

Vyriausioji rinkimų komisija visa aktualia informacija apie rinkimus ir referendumus dalijosi savo socialiniuose tinkluose: Facebook ir Twitter.

Buvo organizuotos rinkimų agitacijos programos. Jas kūrė VŠĮ Lietuvos radijas ir televizija ir Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka atrinkti paslaugų teikėjai. Visos diskusijų programos buvo verčiamos į gestų kalbą. Buvo parengti informaciniai vaizdo ir garso klipai, kuriuos visuomenės informavimo priemonės ištransliavo neatlygintinai. Visi vaizdo klipai buvo titruoti ir išversti į gestų kalbą.

Svarbiausia informacija apie rinkimus ir referendumus buvo skelbiama internete: pirma, Vyriausiosios rinkimų komisijos interneto svetainėje www.vrk.lt; antra, viešąjį pirkimą laimėjusių naujienų portalų interneto svetainėse (www.delfi.lt ir www.lrytas.lt); trečia, socialinių partnerių interneto svetainėse (nevyriausybinių organizacijų, savivaldybių ir valstybės įstaigų, t. t.).

2018 m. rengiantis 2019 m. kovo 3 d. savivaldybių tarybų rinkimams, 2019 m. gegužės 12 d. Respublikos Prezidento rinkimams ir referendumams dėl Konstitucijos 12 straipsnio pakeitimo ir dėl Konstitucijos 55 straipsnio pakeitimo bei 2019 m. gegužės 26 d. rinkimams į Europos Parlamentą buvo priimti šie rinkimų įstatymų pakeitimai:

1. Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos įstatymas

2018-06-30 Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos įstatymo Nr. IX-985 3 straipsnio pakeitimo įstatymas¹ – pakeitimai dėl asmens duomenų įgyvendinant Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą (BDAR), žr. skyrių 12. Asmens duomenų tvarkymas.

2018-09-25 Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos įstatymo Nr. IX-985 7 straipsnio pakeitimo įstatymas² – tiksliau apibrėžti reikalavimai pirmininkui ir nariams dėl patirties ir nesuderinamų pareigų.

2. Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymas

2018-05-18 Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo Nr. I-532 48 ir 91 straipsnių pakeitimo įstatymas³ – dėl savivaldybės tarybos nario nesuderinamų pareigų.

2018-06-14 Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo Nr. I-532 2 straipsnio pakeitimo įstatymas⁴ – savivaldybės tarybos nariu gali būti renkamas asmuo nuo 18 m.

2018-06-30 Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo Nr. I-532 88 straipsnio pakeitimo įstatymas⁵ – dėl savivaldybės tarybos nario įgaliojimų nutrūkimo prieš terminą išrinkus Seimo nariu.

2018-09-11 Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo Nr. I-532 39 straipsnio pakeitimo įstatymas⁶ – užstatas už nesuderinamas pareigas padidintas iki 10 VMDU dydžio.

2018-10-25 Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo Nr. I-532 papildymo 1¹ straipsniu įstatymas⁷, kuris įsigalioja 2020-07-01 ir kuris numato, kad įstatymas negali būti keičiamas nuo eilinių savivaldybių tarybų rinkimų datos

paskelbimo dienos iki rinkimų galutinių rezultatų paskelbimo arba rinkimų rezultatų pripažinimo negaliojančiais dienos.

2018-10-25 Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo Nr. I-532 58 straipsnio pakeitimo įstatymas⁸ – reglamentuoja rinkimų stebėtojus.

2018-10-25 Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo Nr. I-532 39 straipsnio pakeitimo įstatymas⁹ – paankstintas rinkimų užstato grąžinimas.

2018-10-25 Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo Nr. I-532 10 straipsnio pakeitimo įstatymas¹⁰, kuris įsigalioja 2020-01-01 ir numato renkamų tarybos narių skaičių, priklausomai nuo savivaldybėse gyvenančių gyventojų skaičiaus.

2018-11-08 Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo Nr. I-532 6, 7, 12, 13, 14, 15, 16, 20, 32, 35, 36, 42, 43, 48, 49, 50, 51, 53, 54, 56, 62, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 72, 73, 74, 75, 77 ir 85 straipsnių pakeitimo įstatymas¹¹. Pagrindiniai pakeitimai: panaikinti mažareikšmiai daiktai, įvedama sąvoka „specialūs balsavimo punktai“, paankstintas savivaldybių rinkimų komisijų sudarymo terminas (dabar 95 dienos iki rinkimų dienos, buvo – 74), sutrumpintas pareiškinų dokumentų pateikimo laikas (65 dienos iki rinkimų, buvo – 45), reglamentuojamas išankstinis balsavimas, išankstinio balsavimo lakštas.

2018-12-03 Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo Nr. I-532 2, 5, 9, 20, 21, 28, 36, 63, 64, 65 ir 66 straipsnių pakeitimo įstatymas¹². Pagrindiniai pakeitimai: balsavimo patalpų pritaikymas neįgaliesiems, rinkimų komisijų narių darbo apmokėjimo klausimai.

2018-12-20 Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo Nr. I-532 48 ir 91 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XIII-1166 1 straipsnio pakeitimo įstatymas¹³ – dėl kandidatų į savivaldybės tarybos narius – merus programų, kandidatų sąrašų rinkimų programų pateikimo ir spausdinimo.

3. Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų įstatymas

2018-10-25 Lietuvos Respublikos Prezidento

rinkimų įstatymo Nr. I-28 papildymo 1¹ straipsniu įstatymas¹⁴, kuris įsigalioja nuo 2020-07-01 ir numato, kad įstatymas negali būti keičiamas nuo Respublikos Prezidento rinkimų datos paskelbimo dienos iki rinkimų galutinių rezultatų paskelbimo arba rinkimų rezultatų pripažinimo negaliojančiais dienos.

2018-10-25 Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų įstatymo Nr. I-28 8, 14, 15, 16, 26, 27, 31, 33, 35, 36, 38, 40, 46, 47, 49, 51, 52, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 68, 69, 72 ir 78 straipsnių pakeitimo įstatymas¹⁵ – dėl rinkėjų papirkimo, rinkimų komisijų sudarymo, rinkėjų sąrašų, kandidatų diskusijų laidų, tarnybinės padėties, rinkimų biuletenių, balsavimo tvarkos.

2018-10-25 Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų įstatymo Nr. I-28 40 straipsnio pakeitimo įstatymas¹⁶ – dėl rinkimų stebėtojų.

2018-10-25 Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų įstatymo Nr. I-28 36 straipsnio pakeitimo ir įstatymo papildymo 76¹ straipsniu įstatymas¹⁷ – dėl rinkimų užstato.

2018-12-13 Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų įstatymo Nr. I-28 4, 7, 10, 20, 21, 28, 37, 56, 57, 60, 61 ir 64 straipsnių pakeitimo įstatymas¹⁸ – dėl balsavimo patalpų pritaikymo neįgaliesiems, rinkimų komisijų narių darbo apmokėjimo.

4. Lietuvos Respublikos referendumo įstatymas

2018-09-28 Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo Nr. IX-929 15 straipsnio pakeitimo įstatymas¹⁹ – reglamentuoja referendumo vykdymo datą (ne vėliau kaip po 8 mėnesių ir ne anksčiau kaip po 2 mėnesių nuo Seimo nutarimo dėl referendumo paskelbimo priėmimo dienos).

2018-12-13 Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo Nr. IX-929 2, 11, 30, 31, 38, 53, 54, 57, 58, 60¹ ir 77 straipsnių pakeitimo įstatymas²⁰ – dėl balsavimo patalpų pritaikymo neįgaliesiems, referendumų komisijų narių darbo apmokėjimo, balsavimo iš anksto.

2018-12-20 priimtas Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo Nr. IX-929 pakeitimo įstatymas²¹ – Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo nauja redakcija.

5. Lietuvos Respublikos rinkimų į Europos Parlamentą įstatymas

2018-06-30 Lietuvos Respublikos rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo Nr. IX-1837 94 ir 97 straipsnių pakeitimo įstatymas²² – dėl Europos Parlamento nario įgaliojimų nutrūkimo prieš terminą.

2018-10-25 Lietuvos Respublikos rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo Nr. IX-1837 98 straipsnio pakeitimo įstatymas²³ – įsigalioja 2020-07-01 ir kuris numato, kad įstatymas negali būti keičiamas nuo rinkimų į Europos Parlamentą datos paskelbimo dienos iki rinkimų galutinių rezultatų paskelbimo arba rinkimų rezultatų pripažinimo negaliojančiais dienos.

2018-10-25 Lietuvos Respublikos rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo Nr. IX-1837 61 straipsnio pakeitimo įstatymas²⁴ – dėl rinkimų stebėtojų.

2018-10-25 Lietuvos Respublikos rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo Nr. IX-1837 5, 16, 17, 18, 28, 29, 33, 34, 35, 38, 39, 45, 52, 53, 54, 56, 57, 59, 61, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 78, 79, 80, 81 ir 83 straipsnių pakeitimo įstatymas²⁵ – dėl rinkėjų papirkimo, rinkimų komisijų sudarymo, rinkėjų sąrašų, kandidatų diskusijų laidų, tarnybinės padėties, rinkimų biuletenių, balsavimo tvarkos.

2018-10-25 Lietuvos Respublikos rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo Nr. IX-1837 39 ir 42 straipsnių pakeitimo įstatymas²⁶ – dėl rinkimų užstatų.

2018-12-13 Lietuvos Respublikos rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo Nr. IX-1837 3, 7, 10, 22, 23, 30, 39, 66, 67, 68, 71 ir 72 straipsnių pakeitimo įstatymas²⁷ – dėl balsavimo patalpų pritaikymo neįgaliesiems, referendumų komisijų narių darbo apmokėjimo, balsavimo iš anksto.

6. Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymas

2018-10-11 Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo Nr. IX-2428 14 straipsnio pakeitimo įstatymas²⁸ – dėl politinės kampanijos išlaidų ir išlaidų limitų.

2018-10-25 Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo Nr. IX-2428 16 straipsnio pakeitimo įstatymas²⁹ – dėl viešosios informacijos rengė-

jų ar skleidėjų viešosios informacijos rengėjo ar skleidėjo deklaracijos pateikimo VRK politinės kampanijos metu elektroninių ryšių priemonėmis. 2018-10-25 Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo Nr. IX-2428 10, 16 ir 19 straipsnių pakeitimo įstatymas³⁰ – numatyta galimybė politinės kampanijos dalyviams pervesti lėšas politinės kampanijos metu turėtiems įsipareigojimams padengti; viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų skleidžiama informacija apie rinkimų programas nėra laikoma politine reklama; VRK kartu su Valstybine mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos sudaro sąlygas politinės kampanijos įždininkui patikrinti, ar aukotojas yra deklaravęs turtą ir pajamas.

2019-02-14 Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo Nr. IX-2428 16 straipsnio pakeitimo įstatymas³¹ – dėl politinės reklamos įkainių keitimo.

2018 m. II pusmetyje yra priimta nemažai rinkimų įstatymų pakeitimų, kurie buvo taikomi 2019 m. kovo 3 d. savivaldybių tarybų rinkimams, 2019 m. gegužės 12 d. Respublikos Prezidento rinkimams ir referendumams dėl Konstitucijos 12 straipsnio pakeitimo ir dėl Konstitucijos 55 straipsnio pakeitimo bei 2019 m. gegužės 26 d. rinkimams į Europos Parlamentą. Šiais pakeitimais buvo keičiami pareiškinių dokumentų pateikimo terminai suvienodinant rinkimų įstatymuose nustatytus terminus, patikslinta balsavimo rinkimuose tvarka, pavyzdžiui, balsavimas iš anksto buvo pailgintas nuo 2 iki 5 dienų, balsavimas paštu pakeistas į balsavimą specialiuose punktuose ir kiti pakeitimai, skirti balsavimo patalpų pritaikymui neįgaliesiems, rinkimų stebėtojams, rinkimų užstatų grąžinimui. Šie pakeitimai leido efektyviau vykdyti 2019 m. rinkimus.

Pasibaigus 2019 m. rinkimams VRK įvertino sukaupią rinkimų patirtį ir mano, kad yra reikalinga inicijuoti naujus rinkimų įstatymų pakeitimus, kurie sugriežtintų politinių kampanijų atsakomybę už bandymus papirkti rinkėjus, visuose rinkimų įstatymuose suvienodintų dalyvavimo rinkimuose sąlygas, užtikrintų skaidrų politinių kampanijų finansavimą, optimizuotų biurokratinės procedūras, sudarytų prielaidas taupiau naudoti

rinkimams organizuoti ir vykdyti skirtas valstybės biudžeto lėšas. Atsižvelgdama į tai, VRK siūlo:

1. Įtvirtinti, kad visi kandidatų pareiškiniai dokumentai rinkimų komisijoms būtų teikiami tik elektroniniu būdu, o popierine forma pateikti kandidatų pareiškiniai dokumentai galėtų būti priimami tik tada, kai dėl techninių kliūčių neveikia VRK informacinė sistema.

2. Sudaryti sąlygas atitinkamus kvalifikacinius kriterijus atitinkantiems asmenims savarankiškai siūlyti savo kandidatūras į apylinkių rinkimų komisijų narius, o konkrečias apylinkių rinkimų komisijų atrankos procedūras pagal VRK nustatytą tvarką pavesti atlikti apygardų (savivaldybių) rinkimų komisijoms.

3. Suvienodinti rinkimų kampanijų trukmę, rinkimų užstato grąžinimo sąlygas, išankstinio balsavimo terminus, nustatant, kad išankstinis balsavimas vyksta dvi dienas, taip pat teisinį reglamentavimą, pagal kurį savivaldybės įpareigojamos materialiai aprūpinti jų teritorijose veikiančias rinkimų komisijas.

4. Šiuo metu, nesant pakankamai žmogiškųjų ir finansinių išteklių veiksmingai vykdyti politinės reklamos kontrolę, siūlytina atsisakyti rinkimų įstatymuose įtvirtintų apribojimų skleisti politinę reklamą (išskyrus išorinės politinės reklamos skleidimą išankstinio balsavimo ir rinkimų dieną 50 metrų nuo pastato, kuriame yra balsavimo patalpa).

5. Atsižvelgiant į vis didėjančią rinkimų komisijų narių trūkumo problemą, siūlytina svarstyti klausimą dėl darbo užmokesčio apylinkių ir apygardų rinkimų komisijų nariams padidinimo (jų darbo užmokestis iš esmės nesikeitė nuo 2017 m.), rinkimų įstatymuose nustatant didesnius jų darbo užmokesčiui apskaičiuoti taikomus koeficientus.

6. Įvertinus rinkimus vykdančių asmenų pastebėjimus ir siekdami sudaryti sąlygas sumažinti valstybės biudžeto išlaidas rinkimams organizuoti, siūlome atsisakyti rinkėjo kortelių ir nevardinių kvietimų balsuoti, kuriuos rinkimų komisijų nariai privalo tiesiogiai pristatyti ir įteikti rinkėjams. VRK nuomone, šio siūlymo įgyvendinimas ne tik padėtų sutaupyti valstybės biudžeto lėšų, tačiau leistų įdiegti inovatyvių rinkėjų informavimo apie vykstančius rinkimus, balsavimo laiką ir vietą būdų.

7. Siekiant užtikrinti veiksmingesnę rinkėjų pirkimo prevenciją, siūlytina įtvirtinti, kad rinkėjų pirkimas visais atvejais yra laikomas šiurkščiu rinkimų įstatymo pažeidimu.

8. Siekiant padidinti politinių kampanijų finansavimo skaidrumą, būtina numatyti, kad politinės kampanijos dalyvio išlaidos, patirtos iki rinkimų kampanijos pradžios, turi būti apmokėtos iš teisėtų politinės kampanijos finansavimo šaltinių (t. y. politinės partijos ar kandidato lėšų). Be to, VRK nuomone, visi vienmandatėse apygardose kandidatuojantys asmenys turi būti laikomi tik savarankiškais politinės kampanijos dalyviais.

9. Siekiant išvengti galimų (praktikoje pasitaikiusių) piktnaudžiavimo atvejų, įstatymuose turėtų būti įtvirtinta darbdavių pareiga kandidatų statusą įgijusiems asmenims suteikti nemokamas atostogas, jei kandidatai to prašo.

10. Siekiant supaprastinti savivaldybės tarybos nario mandato atsisakymo procedūras, siūlytina įtvirtinti galimybę savivaldybės tarybos nario mandato atsisakyti elektroniniu būdu (t. y. atsisakymo pareiškimą VRK teikiant naudojantis elektroninės valdžios vartais).

11. Atsižvelgiant į pastebėtas teisinio reguliavimo spragas, siūlytina aiškiau reglamentuoti rinkimų komiteto (jo keliamo kandidatų sąrašo) registracijos panaikinimo klausimus, į su savivaldybės tarybos nario pareigomis nesuderinamų pareigų sąrašą įtraukti asmenis, einančius pareigas savivaldybės kontroliuojamų uždarytųjų akcinių bendrovių valdymo organuose, taip pat savivaldybių kontroliuojamų įstaigų stebėtojų tarybose. Kartu siūlytina tinkamai (kandidatų naujai) sureguliuoti dėl kandidatų užimamų su savivaldybės tarybos nario pareigomis nesuderinamų pareigų sumokėtų užstatų grąžinimo klausimus, kai užstatai už kandidatų sąrašus nėra grąžinami dėl kitų priežasčių.

12. Siūlytina nustatyti, kad dėl padaryto šiurkštaus rinkimų įstatymų pažeidimo politinėms partijoms neišmokėti valstybės biudžeto asignavimai būtų grąžinami į valstybės biudžetą tik pasibaigus atitinkamo VRK sprendimo apskundimo terminui, o jei jis buvo apskųstas, – įsiteisėjus galutiniam teismo sprendimui. Iki galutinio klausimo dėl valstybės biudžeto asignavimų politinėms partijoms išmokėjimo priėmimo, minėtos lėšos turėtų

būti laikomos VRK depozito sąskaitoje.

13. Siekiant užtikrinti, kad būtų geriau užtikrintas atsakomybės neišvengiamumo principo taikymas, Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekse policijos pareigūnams turėtų būti suteikta teisė surašyti administracinio nusižengimo protokolus dėl pažeidimų, susijusių su rinkimų agitacijos draudimų nesilaikymu. Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas taip pat papildytinas naujomis teisės normomis, atskirai reglamentuojančiomis administracinės atsakomybės taikymą už bandymą pirkti rinkėjus.

14. Svarstyta galimybė Lietuvos Respublikos referendumo įstatyme įtvirtinti nuostatą, pagal kurią piliečių iniciatyvinė grupė, pageidaujanti rinkti parašus dėl referendumo inicijavimo, privalėtų iš anksto VRK sumokėti nustatyto dydžio užstatą, kuris būtų grąžinamas tik tada, jei surenkamas atitinkamas skaičius šių iniciatyvą remiančių Lietuvos Respublikos piliečių parašų (pvz., 20 proc. nuo nustatyto parašų skaičiaus). Ši iniciatyva leistų iš anksto užkardyti galimus piktnaudžiavimo savo teisėmis atvejus (kai iniciatyva organizuoti referendumą registruojama iš anksto numanant, kad ji nesulauks visuomenės pritarimo), o kartu ir sutaupyti valstybės biudžeto lėšų (parašų rinkimo lapams spausdinti, visuomenės informavimo priemonėse organizuoti debatų laidas, atlyginti už jų transliacijas ir pan.).

VRK nuomone, pasiūlyti pakeitimai, jeigu jie būtų priimti, užtikrintų, kad būtų sukurta tinkama teisinė bazė efektyviam 2020 m. Seimo rinkimų organizavimui.

TEISME NAGRINĖJAMŲ BYLŲ STATISTIKA

VRK, vykdydama jai pavestas funkcijas tiek politinių kampanijų metu, tiek ir tarp jų, pagal bendrąsias viešojo administravimo procedūroms nustatytas skundų nagrinėjimo taisykles nagrinėja su rinkimais susijusius skundus. Skundų nagrinėjimo tvarka numatyta visuose rinkimų organizavimo reglamentuojančiuose teisės aktuose.

Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 19 straipsnyje nustatytas skundų nagrinėjimas dėl rinkimų komisijų priimtų sprendimų iki balsavimo pabaigos, 81 straipsnyje – dėl rinkimų komisijų priimtų sprendimų pasibaigus balsavimui, 33 straipsnyje – dėl rinkėjų sąrašų, 35 straipsnio 6 dalyje – dėl atsisakymo registruoti visuomeninį rinkimų komitetą ar jo veiklos sutarties pakeitimą. Skundai, paduoti nesilaikant STRĮ 19 straipsnyje nustatytos tvarkos, nenagrinėjami ir persiunčiami tai rinkimų komisijai, kuri privalo juos nagrinėti. Teisės aktai nenumato galimybės apylinkių ir savivaldybių rinkimų komisijoms pagal kompetenciją priklausančius skundus persiųsti nagrinėti VRK.

STRĮ numato, jog skundai dėl sprendimų, priimtų iki balsavimo pabaigos, ir skundai dėl kitos rinkimų komisijos veiklos pirmiausiai skundžiami savivaldybės rinkimų komisijai, pastarosios sprendimai – VRK, o VRK priimti sprendimai – Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui. Siekiant proceso operatyvumo, STRĮ numatyta, jog rinkėjas ar atstovas rinkimams, nesutikdamis su apylinkės rinkimų komisijos sprendimu, priimtu dėl rinkėjų sąrašė padarytų klaidų, dėl kurių rinkėjas negali įgyvendinti savo teisės rinkti (neteisingai įrašytas į sąrašą arba išbrauktas iš sąrašo, taip pat kai sąrašė netiksliai nurodyti duomenys apie rinkėją), turi teisę šį apylinkės rinkimų komisijos sprendimą tiesiogiai apskųsti atitinkamos apygardos administraciniam teismui, kuris skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per 48 valandas nuo jo padavimo, įskaitant poilsio bei švenčių dienas. Skundus dėl atsisakymo registruoti rinkimų komitetus per 3 darbo dienas išnagrinėti ir priimti atitinkamus sprendimus privalo VRK. Tokius sprendimus rinkimų komitetų atstovai ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo jų priėmimo gali apskųsti LVAT. Paduoti skundai LVAT turi būti išnagrinėti ne vėliau kaip per 48 valandas nuo jų gavimo.

Savivaldybių rinkimų komisijoms gali būti teikiami kandidatų sąrašus iškėlusių partijų, rinkimų komitetų, kandidatų, atstovų rinkimams ir rinkimų stebėtojų skundai dėl apylinkių rinkimų komisijų priimtų sprendimų dėl balsų skaičiavimo protokolų surašymo. Tokie skundai turi būti pateikti savivaldybės rinkimų komisijai ne vėliau kaip per 24 valandas nuo protokolų surašymo ir išnagrinėti ne vėliau kaip per 24 valandas. Tuo tarpu savivaldybių rinkimų komisijų sprendimai dėl balsavimo protokolų surašymo ne vėliau kaip per 72 valandas nuo protokolų surašymo gali būti skundžiami VRK, kuri juos turi išnagrinėti iki galutinių rinkimų rezultatų oficialaus paskelbimo.

Teisės aktai numato, jog po galutinių rinkimų rezultatų oficialaus paskelbimo iki pirmojo naujai išrinktos savivaldybės tarybos posėdžio kandidatų sąrašus iškėlusios partijos, rinkimų komitetai, kandidatai bei išrinkti savivaldybės tarybos nariai turi teisę bet kurį VRK sprendimą ar kitą jos veiką per 5 dienas po VRK sprendimo įsigaliojimo ar po to, kai paaiškėja apie ginčijama veika, apskųsti LVAT, kuris šiuos skundus privaloma išnagrinėti per 5 dienas.

Po pirmojo naujai išrinktos savivaldybės tarybos posėdžio VRK sprendimus dėl savivaldybės tarybos nario įgaliojimų nutrūkimo prieš terminą, dėl įgaliojimų naujiems savivaldybės tarybos nariams pripažinimo arba atsisakymus priimti šiuos sprendimus per 15 dienų nuo sprendimo įsigaliojimo galima apskųsti LVAT, kuris šiuos skundus turi išnagrinėti per 15 dienų.

Panaši rinkimų ginčų nagrinėjimo tvarka nustatyta ir Lietuvos Respublikos rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo 21 ir 88 straipsniuose bei Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų įstatymo 18, 19 ir 77 straipsniuose. PRĮ 19 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad VRK sprendimai, išskyrus sprendimus dėl Respublikos Prezidento rinkimų rezultatų pripažinimo negaliojančiais, gali būti apskųsti LVAT ne vėliau kaip per 2 dienas nuo sprendimo priėmimo ir turi būti išnagrinėti ne vėliau kaip per 48 valandas. Į šį terminą įskaitomos ir poilsio bei švenčių dienos.

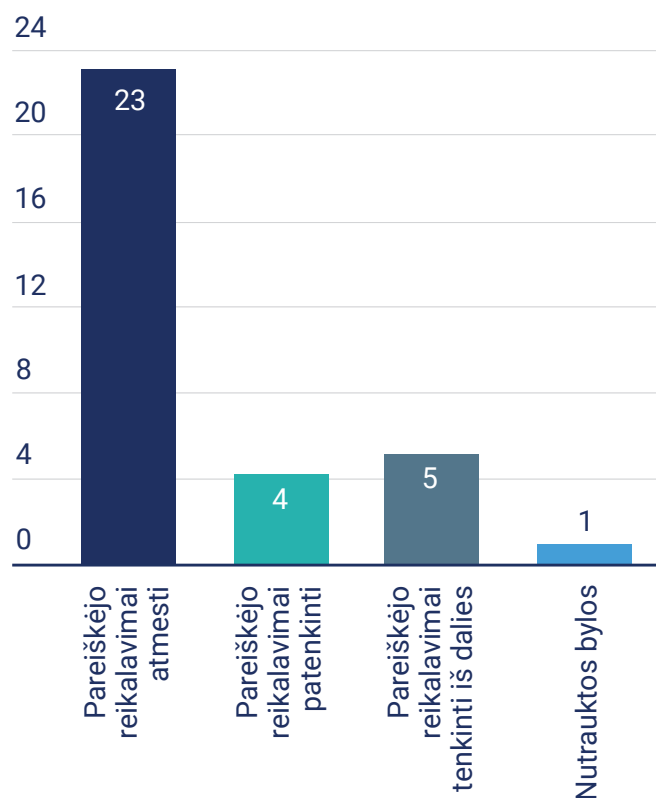
Remiantis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 21 straipsnio 1 dalies 3 punkte nuostatomis, LVAT yra galutinė instanci-

ja byloms pagal skundus dėl VRK sprendimų ar neveikimo (t. y. rinkimų teisinių santykių srityje, kurių specialią apskundimo tvarką nustato atitinkami rinkimų įstatymai ar Lietuvos Respublikos referendumo įstatymas), išskyrus skundus, kurie priskirti Konstitucinio Teismo kompetencijai. Ginčai dėl kitų VRK sprendimų ar neveikimo nagrinėtini bendrąja ABTĮ nustatyta tvarka, t. y. skundai pirmąja instancija nagrinėjami apygardų administraciniuose teismuose.

VRK sprendimai dėl patvirtintų rinkimų rezultatų gali būti teikiami Lietuvos Respublikos Konstituciniam Teismui PRĮ 77 straipsnyje nustatyta tvarka. Ne vėliau kaip per 3 dienas po Respublikos Prezidento rinkimų galutinių rezultatų oficialaus paskelbimo dienos su paklausimu, ar per Respublikos Prezidento rinkimus nebuvo pažeistas PRĮ, į Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą gali kreiptis Lietuvos Respublikos Seimas. Paklausimas turi būti išnagrinėtas, įskaitant poilsio ir švenčių dienas, ne vėliau kaip per 120 valandų nuo jo įteikimo. Konstitucinis Teismas tiria ir vertina tik VRK sprendimą arba jos atsisakymą nagrinėti skundus dėl PRĮ pažeidimų tais atvejais, kai sprendimai buvo priimti arba VRK veika buvo padaryta pasibaigus balsavimui per Respublikos Prezidento rinkimus. Remdamasis Konstitucinio Teismo išvadomis, galutinį sprendimą dėl PRĮ pažeidimo priima Seimas. Jeigu Konstitucinis Teismas priima išvadą, kad VRK šurkščiai pažeidė PRĮ ar suklastojo rinkimų dokumentus ir tai turėjo esminės įtakos Respublikos Prezidento rinkimų rezultatams, Seimas gali priimti vieną iš nutarimų: 1) pripažinti Respublikos Prezidento rinkimų rezultatus negaliojančiais, jeigu pagal balsų skaičiavimo protokolus negalima nustatyti tikrųjų rinkimų rezultatų; 2) nustatyti tikruosius galutinius Respublikos Prezidento rinkimų rezultatus pagal rinkimų komisijų patvirtintus balsų skaičiavimo protokolus, jeigu rinkimų komisijų sprendimai dėl šių protokolų patvirtinimo nebuvo apskųsti LVAT ir teismas nepanaikino rinkimų komisijų sprendimų dėl šių protokolų patvirtinimo.

Prasidėjus rinkimų politinės kampanijos laikotarpiui – nuo 2018 m. lapkričio mėnesio pradžios iki 2019 m. rugpjūčio mėnesio pabaigos, VRK

dalyvavo 31 LVAT ir 2 apygardų administracinių teismų bylose. 23 bylose VRK ginčus laimėjo, išskyrus 4 ginčus, kuriuose pareiškėjų reikalavimai buvo tenkinti iš dalies, 5 bylose pralaimėjo. Vienoje byloje pareiškėjas skundo atsisakė, todėl byla buvo nutraukta. Teismai dėl bylų teisingumo, praleistų terminų skundams paduoti ir kitų neatitinkamų skundų reikalavimams atsisakė priimti 19 pareiškėjų skundus. 23 bylose buvo nagrinėjami ginčai dėl VRK sprendimų savivaldybių tarybų rinkimų teisinių santykių srityje, 3 bylose – ginčai dėl rinkimų į Europos Parlamentą ir 3 bylose – ginčai dėl VRK sprendimų Respublikos Prezidento rinkimų teisinių santykių srityje. Teismuose dar buvo nagrinėjami ir kiti ginčai dėl ankstesnių VRK sprendimų, priimtų ne politinės kampanijos laikotarpiu.

Teisminiai ginčai savivaldybių tarybų rinkimuose. Vienas pirmųjų ginčų, kurį dėl VRK priimto sprendimo teko nagrinėti LVAT, buvo ginčas administracinėje byloje Nr. R-3-415/2018, kilęs dėl savivaldybių rinkimų komisijų sudarymo ir pirmininkų

skyrimo. VRK 2018 m. lapkričio 27 d. sprendimo Nr. Sp-147 „Dėl savivaldybių rinkimų komisijų 2019 m. kovo 3 d. savivaldybių tarybų rinkimams sudarymo“ 1 punktu nusprendė sudaryti savivaldybių rinkimų komisijas 2019 m. kovo 3 d. savivaldybių tarybų rinkimams iš Lietuvos Respublikos teisingumo ministro, Lietuvos teisininkų draugijos, savivaldybių administracijų direktorių, partijų ir visuomeninių rinkimų komitetų pateiktų kandidatūrų ir paskirti šių komisijų pirmininkus, ta apimtimi, kuria skiriami savivaldybių rinkimų komisijų pirmininkai. Sprendimo 3 punktu buvo nuspręsta patvirtinus 2019 m. kovo 3 d. savivaldybių tarybų rinkimų galutinius rezultatus nutraukti įgaliojimus savivaldybių rinkimų komisijų narių, kurie į komisijas buvo pateikti subjektų, pagal RPRĮ 15 straipsnį ir EPRĮ 13 straipsnį neturinčių teisės dalyvauti sudarant savivaldybių rinkimų komisijas Prezidento rinkimuose ir rinkimuose į Europos Parlamentą.

Byloje teismas reikalavimą panaikinti minėto VRK sprendimo 1 punktą ta apimtimi, kuria skiriami savivaldybių rinkimų komisijų pirmininkai, atmetė ir konstatavo, kad nėra teisinio pagrindo pripažinti, jog buvo pažeistos STRĮ 13 straipsnio 7 dalyje įtvirtintos nuostatos. Skundo dalį, kuria buvo prašoma panaikinti minėto VRK sprendimo 3 punktą, patenkino. Byloje teismas, įvertinęs tai, jog rinkimų komisijų veikla (funkcijos) apima visą rinkimų laikotarpį, o ne tik dieną, kai vyksta balsavimas, teisės normą – „jeigu tą pačią dieną vyksta arba Europos Parlamento, arba Seimo, arba Respublikos Prezidento, arba savivaldybės tarybos rinkimai, arba referendumas, sudaromos tos pačios apylinkių rinkimų ar referendumo komisijos“ aiškino plačiąja prasme, t. y. savivaldybių tarybų rinkimams sudarytos rinkimų komisijos turi veikti visų tuo pačiu metu vykstančių rinkimų (šiuo atveju ir Prezidento, ir Europos Parlamento rinkimų) laikotarpiu.

Teismuose buvo nagrinėjami ir ginčai dėl VRK atsisakymo asmenis registruoti kandidatais į savivaldybių tarybų narius. Administracinėse bylose Nr. eR-4-492/2019, Nr. eR-3-756/2019, Nr. eR-7602/2019, Nr. eR-5-1062/2019 buvo skundžiami VRK sprendimai dėl atsisakymo registruoti kandidatais į savivaldybių tarybų narius asmenis, nenurodžiusius turimo teistumo. Tačiau visais at-

vejais skundai dėl VRK priimtų sprendimų buvo atmesti. Pavyzdžiui, administracinėje byloje Nr. eR-51062/2019 teismo buvo prašoma panaikinti VRK 2019 m. sausio 29 d. sprendimo Nr. Sp-47 „Dėl neregistravimo kandidatais į savivaldybių tarybų narius asmenų, nenurodžiusių, kad teismo įsiteisėjusiu nuosprendžiu (sprendimu) buvo pripažinti kaltais dėl nusikalstamos veikos“ dalį, kurioje nuspręsta jo neregistruoti kandidatu į savivaldybių tarybų narius, leisti pareiškėjui patikslinti netiksliai užpildytos kandidato į savivaldybės tarybos narius anketos duomenis bei pareiškėją registruoti kandidatu į Kaišiadorių rajono savivaldybės tarybos narius. Teisme pareiškėjas nurodė, jog prieš 11 metų pareiškėjui Jungtinėje Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystėje už vairavimą neblaiviam buvo taikyta 390 svarų (443,09 Eur) bauda, kurią jis laiku sumokėjo. Tuo metu Lietuvoje tokio pobūdžio nusižengimai buvo priskiriami administraciniais teisės pažeidimams. Nors pareiškėjas tvirtino nežinojęs apie jo atžvilgiu taikytą baudžiamąją atsakomybę ir teikdamas kandidato anketą buvo įsitikinęs esąs neteistas, LVAT skundą atmetė ir konstatavo, kad VRK, nustačiusi, jog pareiškėjas anketoje nepateikė STRĮ 36 straipsnio 12 dalyje nustatytos privalomai teikiamos informacijos, pagrįstai neregistravo pareiškėjo kandidatu į savivaldybių tarybų narius. LVAT išaiškino, kad pagal STRĮ 36 straipsnio 12 dalies ir 37 straipsnio 8 dalies nuostatas asmeniui suteikta teisė anketoje pateikti papildomą informaciją apie tai, kad jis užsienio valstybės teismo buvo pripažintas kaltu dėl veikos, kuri pagal Lietuvos Respublikos teisę nelaikoma nusikalstama.

Teismuose buvo nagrinėjama ir daugiau VRK sprendimų, kuriais buvo atsisakyta asmenis registruoti kandidatais į savivaldybės tarybos narius. LVAT administracinėje byloje Nr. R-14-492/2019 buvo nagrinėjamas ginčas dėl VRK 2019 m. vasario 18 d. sprendimo Nr. Sp-112 dalies, kuria buvo panaikintas kandidatų į savivaldybės tarybos narius registravimas. Sprendimas buvo priimtas VRK nustačius, jog du kandidatai eina uždarųjų akcinių bendrovių valdybos pirmininkų / narių pareigas, kurios, VRK nuomone, yra nesuderinamos su savivaldybės tarybos nario pareigomis. VRK konstatavo, jog kandidatai savo anketose šios

informacijos nenurodė ir atitinkamai nesumokėjo įstatyme numatyto 10 VMDU dydžio rinkimų užstato. Byloje teismas konstatavo, jog STRĮ 91 straipsnio 1 dalyje yra nurodytas pareigų, nesuderinamų su savivaldybės tarybos nario pareigomis sąrašas. Kadangi minėtame teisės akte nėra aiškiai nurodyta, jog akcinės bendrovės valdybos nario pareigos nesuderinamos su savivaldybės tarybos nario pareigomis, teismo vertinimu VRK priimtas sprendimas buvo akivaizdžiai neproporcinga priemonė ir priimtą sprendimą panaikino kaip nepagrįstą. Tačiau teismas pažymėjo ir tai, jog teisėkūros subjekto formuluotės turi būti pakankamai tikslios, kad teisinių santykių subjektai galėtų savo elgesį aiškiai orientuoti pagal teisės reikalavimus.

Teismuose buvo nagrinėjami ir VRK priimti sprendimai dėl visuomeninių rinkimų komitetų išregistravimo. Pavyzdžiui, LVAT administracinėje byloje Nr. R-9-629/2019 nagrinėjo pareiškėjo kreipimąsi, kuriuo buvo prašoma panaikinti VRK 2019 m. sausio 31 d. sprendimo Nr. Sp-52 „Dėl neregistruotų visuomeninių rinkimų komitetų keliamų kandidatų sąrašų, kuriuose kandidatų lieka mažiau negu pusė toje savivaldybėje renkamu savivaldybės tarybos narių, ir šių komitetų registracijos panaikinimo“ 1.2 papunktį ir 2 punktą ta apimtimi, kuria nuspręsta neregistruoti Komiteto sąrašo ir panaikinti Komiteto registraciją ir įpareigoti VRK atkurti Komiteto registracijos pradinę teisinę padėtį. Ginčijamas VRK sprendimas neregistruoti komiteto keliamų kandidatų sąrašo buvo grindžiamas STRĮ 34 straipsnio 4 dalimi, numatančia, kad partija, rinkimų komitetas kandidatus kelia pateikdami bendrą kandidatų į savivaldybės tarybos narius sąrašą, kuriame kandidatai surašyti pagal partijos nustatytą eilę; iš viso partijos teikiamame kandidatų sąrašė kandidatu negali būti mažiau negu pusė ir du kartus daugiau negu iš viso renkama tos savivaldybės tarybos narių. Nagrinėdamas ginčą teismas pastebėjo, jog rinkimų komitetų veiklą ir tokių komitetų teikiamų kandidatų sąrašų registraciją reglamentuojantis teisinis reguliavimas stokoja aiškumo. Teisės aktų formuluotės nėra pakankamai tikslios, kad teisinių santykių subjektai galėtų savo elgesį aiškiai orientuoti pagal teisės reikalavimus. Teismas nustatė, jog atvejai, kai baigiasi rinkimų

komiteto veikla, yra įtvirtinti STRĮ 35 straipsnio 7 dalyje, tarp jų – kai rinkimų komitetas atšaukia rinkimų pareiškinius dokumentus ir (arba) nelieka šio komiteto keliamų kandidatų. Kadangi VRK atsisakius vieną asmenį iš komiteto keliamų kandidatų sąrašo registruoti kandidatų sąrašė liko dar 10 asmenų, konstatavo, jog komiteto išregistravimas buvo nepagrįstas ir pareiškėjo skundą patenkino. Analogiškas sprendimas buvo priimtas ir administracinėje byloje Nr. eR-6-1062/2019.

Organizuojant ir vykdant 2019 m. kovo 3 d. savivaldybių tarybų rinkimus, teismuose buvo nagrinėjama ir daugiau administracinių bylų, susijusių su visuomeninių rinkimų komitetų išregistravimu. Pavyzdžiui, administracinėje byloje Nr. eR-8-968/2019 ginčas kilo dėl VRK 2019 m. sausio 29 d. sprendimo Nr. Sp-46, kuriuo VRK, nustačiusi, jog visuomeninio rinkimų komiteto narių liko mažiau, negu numatyta STRĮ, panaikino šio komiteto registraciją ir, atsižvelgusi į tai, kad komiteto registracija panaikinta, nutarė laikyti, kad komiteto sudarytas kandidatų sąrašas toliau 2019 m. kovo 3 d. savivaldybių tarybų rinkimuose nedalyvauja. LVAT, išnagrinėjęs šį ginčą, konstatavo, kad STRĮ 35 straipsnio 7 dalies 2 punkte įtvirtinta teisės norma yra imperatyvi, todėl VRK, nustačiusi faktinę aplinkybę, kad komiteto narių liko mažiau, negu numatyta STRĮ, privalo savo sprendimu panaikinti tokio rinkimų komiteto registraciją. Teismo vertinimu, įstatyme nustatytas minimalus rinkimų komiteto narių skaičius, ypač atsižvelgiant į tai, kad pagal 35 straipsnio 2 dalį rinkimų komitetas steigiamas turint tikslą dalyvauti „konkrečiuose rinkimuose“ į konkrečios savivaldybės tarybą, privalo išlikti visų rinkimų metu. Kadangi visuomeninio rinkimų komiteto registracijos panaikinimo dieną komitetą sudarė mažiau kaip dvigubas savivaldybėje renkamu tarybos narių skaičius, VRK priėmė teisėtą ir pagrįstą sprendimą. Analogiškus sprendimus LVAT priėmė ir administracinėse bylose Nr. R-13602/2019 ir Nr. eR-10-575/2019.

Teismui buvo skundžiami ir VRK sprendimai, kuriais buvo panaikintos ir visuomeninių rinkimų komitetų keltų kandidatų registracijos. Administracinėje byloje Nr. eR-16-552/2019 buvo sprendžiamas ginčas dėl 2019 m. vasario 19 d. VRK sprendimo Nr. Sp-113. Sprendimu VRK,

remdamasi STRĮ 2 straipsnio 5 dalyje numatytais draudimais būti savivaldybės tarybos nariu privalomąjį karą ar alternatyvią krašto apsaugos tarnybą atliekantiems asmenims, profesinės karo tarnybos nariams bei statutiniams pareigūnams, ir nustačiusi, kad vienas iš visuomeninio rinkimų komitetų keltų kandidatų tokio reikalavimo neatitiko, šio kandidato registraciją panaikino. LVAT, išnagrinėjęs šį ginčą, konstatavo, kad STRĮ 37 straipsnio 6 dalis suteikia teisę VRK, po kandidato įregistravimo nustačiusiai, kad kandidatas neatitinka STRĮ 2 straipsnyje nustatytų reikalavimų, panaikinti tokio kandidato registravimą ir pareiškėjų skundą atmetė.

Teismuose buvo nagrinėjami ir ginčai dėl pareiškėjų prašymų perskaičiuoti rinkimų rezultatus. Administracinėje byloje Nr. eR-20-261/2019 buvo sprendžiamas klausimas dėl VRK 2019 m. kovo 8 d. sprendimo Nr. P-16 4 punkto, kuriuo buvo atsisakyta patenkinti prašymą perskaičiuoti rinkimų biuletenius. LVAT, išnagrinėjusi skundą nustatė, kad STRĮ 81 straipsnio 4 dalyje nustatyta, jog VRK, nagrinėdama skundą dėl savivaldybės rinkimų komisijos sprendimo dėl apygardos balsų skaičiavimo protokolo surašymo, gali perskaičiuoti savivaldybės rinkimų komisijos pateiktus rinkimų biuletenius, o nustačiusi protokole aritmetinę klaidą, neteisingai suskaičiuotus galiojančius ar negaliojančius rinkimų biuletenius, surašo papildomą apygardos, rinkimų apylinkės balsų skaičiavimo protokolą ir prideda jį prie rinkimų apygardos balsų skaičiavimo protokolo. Teismas pažymėjo, kad teisės aktai nenumato konkrečių rinkėjų balsų perskaičiavimo pagrindų ir VRK turi pareigą nuspręsti, ar kiekvienu konkrečiu atveju yra pakankamas pagrindas pasinaudoti šia įstatymo suteikta galimybe. Kadangi pareiškėjas teismui nenurodė, kaip buvo pažeistos jo teisės, teismas pareiškėjo skundą atmetė kaip nepagrįstą.

Kitoje administracinėje byloje Nr. eR-22-556/2019 buvo nagrinėjamas klausimas dėl galutinių rinkimų rezultatų Švenčionių rajono savivaldybėje. Teismas, atsižvelgdamas į tai, jog VRK neišnagrinėjo vieno partijos skundo ir neįvertino jo tyrimo rezultatų galimos įtakos galutiniams rinkimų rezultatams, bei tai, kad pagal STRĮ 85 straipsnio 1 dalies nuostatas, galutinius rinkimų rezulta-

tus VRK tvirtina išnagrinėjusi visus skundus, pareiškėjų skundą iš dalies patenkino ir panaikino 2019 m. kovo 8 d. sprendimo Nr. Sp-151 dalį, kiek tai susiję su galutinių rezultatų patvirtinimu Švenčionių rajono savivaldybėje ir įpareigojo VRK aptartą skundą išnagrinėti ir tik tuomet patvirtinti rinkimų rezultatus.

Administracinėje byloje Nr. eR-32-502/2019 pareiškėjai prašė panaikinti VRK 2019 m. kovo 22 d. sprendimo Nr. Sp-171 dalį, kiek tai susiję su rinkimų galutinių rezultatų patvirtinimu Elektrėnų savivaldybėje ir įpareigoti VRK teisės aktų nustatyta tvarka perskaičiuoti biuletenius Elektrėnų savivaldybėje. LVAT, išnagrinėjęs ginčą, konstatavo, kad pagal STRĮ 85 straipsnio 1 dalies nuostatas, VRK savivaldybių rinkimų komisijų sprendimus, dėl kurių per 3 dienas po rinkimų nėra gauta nė vieno atstovo rinkimams skundo dėl šio įstatymo pažeidimo, turėjusio esminės įtakos rinkimų rezultatams, tvirtina be svarstymo. O jeigu skundų yra, rinkimų rezultatus galima tvirtinti tik tuo atveju, kai yra išnagrinėti visi skundai dėl konkrečios rinkimų apygardos. Kadangi pareiškėja, kaip nustatė teismas, kreipėsi dėl pažeidimų, buvusių iki balsavimo 2019 m. kovo 3 d. savivaldybių tarybų rinkimų II rinkimų ture pradžios, o tiek Elektrėnų savivaldybės rinkimų komisija, tiek VRK išnagrinėjo pareiškėjos kreipimesi nurodytus skundus, teismo vertinimu nebuvo pagrindo spręsti, kad skundžiamas VRK 2019 m. kovo 22 d. sprendimas Nr. Sp-171 priimtas pažeidžiant teisės aktus ir pareiškėjo skundą atmetė kaip nepagrįstą.

Dar vienas su rinkimų rezultatų pripažinimu negaliojančiais susijęs skundas buvo nagrinėjamas LVAT administracinėje byloje Nr. eR-42-575/2019, kurioje ginčas kilo dėl to, ar padaryti šiurkštūs rinkimų įstatymų pažeidimai ir ar dėl to rinkimų rezultatai pagal įstatymą Švenčionių rajono savivaldybėje pripažintini negaliojančiais. LVAT, išnagrinėjęs šį ginčą, konstatavo, kad STRĮ 86 straipsnio 2 dalyje nustatyta, jog VRK gali pripažinti rinkimų rezultatus rinkimų apygardoje negaliojančiais, jeigu nustato, kad STRĮ 6 straipsnio („Draudimas papirkti rinkėjus ar rinkimų teisę turinčius asmenis“) 1 dalies nuostatų ar kiti šiurkštūs minėto įstatymo pažeidimai padaryti rinkimų apylinkėje arba rinkimų apygardoje. To

paties straipsnio 3 dalyje yra nustatyta reikšminga aukščiau paminėtos teisės normos taikymo sąlyga – rinkimai negali būti skelbiami negaliojančiais, jeigu neginčijamai nustatyti rinkimų rezultatai leidžia nustatyti esminius rinkimų rezultatus. Šiuo atveju, teismas, nagrinėdamas skundą, konstatavo, jog VRK, detaliam ištyrusi laikraščio „Žeimenos krantai“ finansavimo aplinkybes, tiražo pokyčius, laikraščių turinį, nustatė, kad laikraščio tiražas padidintas ir platinas redakcijos iniciatyva, o įrodymų, kad laikraštį dalijo kandidatai ar partija, ar kad buvo vykdomas rinkėjų papirkimas nėra. Teismo vertinimu, konstatuoti tam tikro fakto buvimą ar nebuvimą galima tik remiantis byloje surinktų įrodymų visuma, o ne atskirais įrodymais. Tuo tarpu šiuo atveju pareiškėjo teiginiai, kad trumpalaikis laikraščių platinimas, kuriuose yra įvairių politinių jėgų reklamos, galėjo turėti esminį poveikį rinkimų rezultatams, yra grindžiami asmeniniu subjektyviu vertinimu, o ne objektyviais duomenimis. Kadangi byloje nebuvo įrodytas šiurkščių rinkimų įstatymo pažeidimas Švenčionių rajono savivaldybėje, ir nebuvo duomenų apie rinkėjų papirkimą, teismas konstatavo, jog rinkimų rezultatai leidžia nustatyti esminius rinkimų rezultatus, tikroji rinkėjų valia nebuvo iškreipta, ir teisingų rinkimų, rinkimų proceso sąžiningumo ir skaidrumo principai iš esmės nepažeisti, ir pareiškėjo skundą atmetė. Su rinkimų rezultatais susijęs skundas buvo nagrinėjamas ir LVAT administracinėje byloje Nr. eR-36-822/2019. Ginčas byloje kilo dėl mandatų kandidatų sąrašams paskirstymo taikant kvotų ir liekanų metodą, nustatytą STRĮ 83 straipsnyje. LVAT, išnagrinėjęs šį ginčą, konstatavo, kad STRĮ 83 straipsnio 2 dalyje, be kita ko, nustatyta, kad kandidatų sąrašas gali gauti savivaldybės tarybos narių mandatų (dalyvauja skirstant mandatus) tik tuo atveju, jeigu už kandidatų sąrašą balsavo ne mažiau kaip 4 proc. rinkimuose dalyvavusių rinkėjų. Pagal STRĮ 83 straipsnio 3 dalį, mandatų skirstymo kvota yra lygi rinkėjų paduotų mandatų balsų, kuriuos gavo kandidatų sąrašai, dalyvaujantys skirstant mandatus, sumai, padalytai iš mandatų skaičiaus daugiamandatėje rinkimų apygardoje. Todėl pareiškėjo skundą atmetė kaip nepagrįstą.

LVAT administracinėje byloje Nr. eR-41-624/2019

ginčas kilo dėl VRK sprendimo dalies, susijusios su galutinių rezultatų patvirtinimu Kalvarijos savivaldybėje, teisėtumo ir pagrįstumo. LVAT, išnagrinėjęs šį ginčą, konstatavo, kad vienas iš reikalavimų, įgyvendinant teisę kreiptis į administracinį teismą, yra suinteresuoto asmens kreipimasis dėl teisės ar įstatymų saugomo intereso pažeidimo. Suinteresuoto asmens teisė kreiptis į teismą nereiškia teisės reikalauti ginti nuo pažeidimų bet kieno teisę, o reiškia galimybę kreiptis į teismą tik dėl to, kad būtų apginta jo (pareiškėjo) subjekcinė teisė ar įstatymų saugomas interesas. Teismas konstatavo, jog pareiškėjas, kuris nėra partijų kandidatų į Kalvarijos savivaldybės tarybos narius sąrašuose bei nebuvo kandidatas į Kalvarijos savivaldybės tarybos narius – merus pakartotiniame balsavime, kuriame dalyvavo kandidatai, savo kreipimosi į teismą su skundu dėl galutinių rezultatų patvirtinimo Kalvarijos savivaldybėje panaikinimo, bent jau tiek, kiek jie (rezultatai) yra susiję kandidatų sąrašais, gavusiais mandatų, ir jų skaičiumi, taip pat tarybos sudėtimi, nekildino iš savo asmeninių teisių arba įstatymų saugomų interesų pažeidimo, o kreipimąsi į teismą siejo su viešojo intereso gynimu, ir manė, kad VRK sprendimas dėl pakartotinio balsavimo į Kalvarijos savivaldybės tarybos narius – merus galutinių rezultatų tvirtinimo pažeidžia jo interesus. Kadangi pagal Administracinių bylų teisenos įstatymą, siekdami apginti viešąjį interesą, į teismą gali kreiptis tik tam tikri asmenys ir tik tada, kai tai tiesiogiai nurodyta įstatyme, o pareiškėjas neįrodė, kad VRK 2019 m. kovo 24 d. sprendimo Nr. Sp-183 dalis, susijusi su pakartotinio balsavimo į Kalvarijos savivaldybės tarybos narius – merus rezultatų patvirtinimu, pažeidė jo teises ar įstatymų saugomus interesus, ir neįrodė, kad jis turi teisinį pagrindą ginti viešąjį interesą, pareiškėjo skundas dėl ginčijamos VRK 2019 m. kovo 24 d. sprendimo Nr. Sp-183 dalies panaikinimo bei kitų jo reikalavimų buvo atmestas kaip nepagrįstas.

LVAT nagrinėjamoje administracinėje byloje Nr. eR-40-552/2019 buvo nagrinėjamas ginčas dėl 2019 m. kovo 24 d. VRK sprendimo Nr. Sp-181 ir 2019 m. kovo 24 d. VRK sprendimo Nr. Sp-183 dalies. Šiais sprendimais buvo pripažinta, kad buvo padaryti šiurkštūs STRĮ pažeidimai, dėl ko

buvo panaikinti pareiškėjo pirmumo balsai ir buvo patvirtintas Vilniaus miesto savivaldybės tarybos narių sąrašas į jį neįtraukiant pareiškėjo. LVAT, išnagrinėjęs ginčą, konstatavo, kad vertinant VRK pažymoje nurodytą informaciją apie su pareiškėju siejamą STRĮ 6 straipsnio 1 dalies pažeidimą nėra pakankama šiuo atveju konstatuoti tiesioginį ar netiesioginį rinkėjų balsų pirkimą. Pažymoje minimi VRK ir ikiteisminio tyrimo institucijų turėti duomenys apie pasikėsinimą padaryti nusikalstamą veiką, numatytą Baudžiamojo kodekso 22 straipsnio 1 dalyje (pasikėsinimas padaryti nusikalstamą veiką) ir 173 straipsnio 1 dalyje (rinkimų ar referendumo dokumento suklastojimas arba suklastoto rinkimų ar referendumo dokumento panaudojimas). Teismas nurodė, jog rinkėjų balsų pirkimas ir rinkimų dokumentų suklastojimas yra skirtingos savo objektyvine puse veikos. Tuo tarpu pažymoje nebuvo duomenų apie tai, kad rinkimų biuleteniai ginčo atveju buvo suklastoti, ar kad rinkėjams buvo daromas neleistinas poveikis. Šiuo atveju pažymoje nurodyti duomenys tik apie atliekamą ikiteisminį tyrimą dėl pasikėsinimo klastoti rinkimų biuletenius. Atsižvelgiant į tai, teismas padarė išvadą, kad pažymoje nurodytos faktinės aplinkybės neatitinka nurodytų šiurkštaus pažeidimo nustatymo kriterijų ir nėra duomenų, įrodančių, kad pažeidimai arba dokumentų suklastojimas ar jų praradimas turėtų esminės įtakos rinkimų rezultatams, todėl pareiškėjo skundą patenkino ir VRK priimtą sprendimą panaikino.

Teisminiai ginčai rinkimuose į Europos Parlamentą. Visais atvejais pareiškėjų skundai dėl VRK priimtų sprendimų ar (ne)atliktų veiksmų buvo atmesti kaip nepagrįsti. Pavyzdžiui, LVAT administracinėje byloje Nr. R-24-662/2019 išnagrinėjo visuomeninio rinkimų komiteto skundą VRK dėl įpareigojimo atlikti veiksmus. Byloje pareiškėjas nurodė, kad vienas rinkimų komiteto kandidatas kandidato į Europos Parlamento narius anketoje norėjo nurodyti žemaičio tautybę, o kitas kandidatas norėjo nurodyti 12 tautybių (tarp jų – žemaičio), tačiau VRK administruojamame tinklalapyje www.rinkejopuslapis.lt tai nebuvo galima padaryti. Visuomeninio rinkimų komiteto koordinatorius VRK pateikė prašymą įrašyti pastarojo

turimą žemaičių tautybę. Kadangi pareiškėjas į teismą kreipėsi su prašymu įpareigoti VRK atlikti atitinkamus veiksmus, nesuėjus Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatyme įtvirtintam terminui, ir VRK nebuvo priėmusi neigiamo sprendimo dėl pareiškėjo pateiktų pareiškinių dokumentų (kandidatų į Europos Parlamentą anketų) priėmimo, teismo vertinimu pareiškėjo skundo reikalavimas dėl įpareigojimo atlikti skunde reikalaujamus veiksmus negalėjo būti nagrinėjamas teisme ir bylos nagrinėjimas buvo nutrauktas.

Teismuose buvo nagrinėjami visuomeninių rinkimų komitetų skundai dėl atsisakymo išduoti rinkėjų parašų rinkimo lapus nepateikus teisės aktuose nustatytus reikalavimus atitinkančių pareiškinių dokumentų. Pavyzdžiui, LVAT administracinėje byloje Nr. eR-43-525/2019 nagrinėjo skundą dėl 2019 m. kovo 25 d. VRK priimto individualaus administracinio akto Nr. 2-879 „Dėl pareiškinių dokumentų rinkimams į Europos Parlamentą pateikimo“. Skunde buvo nurodoma, kad VRK, priėmusi individualų sprendimą neišduoti pareiškėjui rinkėjų parašų rinkimo lapų, pažeidė pareiškėjo subjektinę teisę dalyvauti Europos Parlamento rinkimuose keliant kandidatų sąrašą, ir tai prieštarauja Europos Sąjungos teisės aktams, kai kandidatų sąrašams kandidatuoti rinkimuose sudaromos nelygios sąlygos negu kitose Europos Sąjungos narėse. Nors pareiškėjas ir pripažino, kad nesumokėjo 9 267 Eur rinkimų užstato, kuris buvo viena iš pareiškinių dokumentų dalių, pareiškėjo vertinimu, toks VRK veikimas buvo neteisėtas ir nepagrįstas, prieštaraujantis Europos Sąjungos teisės aktams. Teismas konstatavo, kad VRK reikalavimas sumokėti rinkimų užstatą ir įteikti jo sumokėjimą patvirtinantį dokumentą yra būtinas teikiant kandidatų į Europos Parlamento narius pareiškinius dokumentus. Kadangi pareiškėjas dokumento, patvirtinančio, kad sumokėtas rinkimų užstatas už keliamų kandidatų sąrašą, nepateikė, ir informavo, kad mokesčio nemokės, VRK pagrįstai skundžiamu sprendimu atsisakė išduoti pareiškėjui vardinius parašų rinkimo lapus. Todėl pareiškėjo skundą teismas atmetė kaip nepagrįstą.

Teismuose buvo nagrinėjami ir skundai dėl VRK sprendimais neregistruotų visuomeninių rinkimų

komitetų keliamų kandidatų sąrašų dalyvauti rinkimuose į Europos Parlamentą. Pavyzdžiui, LVAT buvo nagrinėjama administracinė byla Nr. R-44-525/2019 pagal visuomeninio rinkimų komiteto skundą, kuriuo buvo prašoma panaikinti VRK 2019 m. balandžio 25 d. sprendimą Nr. 1137(2.10) ir įpareigoti VRK įregistruoti visuomeninį rinkimų komitetą Europos Parlamento rinkimuose, pratęsti komitetui parašų rinkimo terminą, arba grąžinti komiteto atstovams jų sumokėtą rinkimų užstatą. Skunde pareiškėjas nurodė, jog 2019 m. kovo 11 d. VRK perdavė parašų rinkimo lapus su 10 474 parašais, ir tik vėliau sužinojo, kad surinkta mažiau nei 10 000 parašų ir komitetas negalės dalyvauti Europos Parlamento rinkimuose. Pareiškėjas skundė nurodė, kad VRK negali įrodyti, kad parašus tikrino sąžiningai. LVAT, įvertinęs pareiškėjo VRK pateiktus rinkėjų parašų rinkimo lapus (267 lapai) ir nustatęs, kad iš 10 474 rinkėjų parašų, 2 325 surinkti elektroniniu būdu (dėl jų ginčo nėra), o iš likusių 8 149 rinkėjų parašų 487 rinkėjų parašai surinkti už vieną pretendentą būti kandidatu į Respublikos Prezidentus, pritarė VRK padarytai išvadai, jog pareiškėjas nesurinko rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo 38 straipsnio 5 dalyje numatyto ne mažesnio kaip 10 000 rinkėjų parašų skaičiaus, kas buvo pakankamas pagrindas VRK neregistruoti komiteto keliamų kandidatų į Europos Parlamento narius. Teismas taip pat nustatė, kad VRK būtų klastojusi rinkėjų parašų rinkimo lapus. Įvertinus tai, jog rinkėjų parašų rinkimo lapų grąžinimo terminas yra naikinamasis, LVAT pareiškėjo skundą atmetė.

Teisminiai ginčai Respublikos Prezidento rinkimuose. Respublikos Prezidento rinkimų kampanijos laikotarpiu teismuose buvo nagrinėjami ir asmenų, neregistruotų pretendentais į Respublikos Prezidentus skundai bei skundai, susiję su pretendentų į Respublikos Prezidentus vykdytų rinkimų agitacijos tvarkos pažeidimų.

Teisminis ginčas kilo dėl 2019 m. vasario 25 d. sprendimo Nr. 2-629(7.9) „Dėl atsisakymo registruoti asmenį savarankišku politinės kampanijos dalyviu“, kuriuo asmuo nebuvo registruotas pretendentu į kandidatus į Respublikos Prezidentus. Pareiškėjas skunde nurodė, kad VRK atsisakė jį

registruoti savarankišku politinės kampanijos dalyviu Respublikos Prezidento rinkimuose, kadangi pateikti ne visi dalyvio registravimui būtini dokumentai. Pareiškėjas teigė, kad ne visus reikiamus dokumentus registravimui pateikė dėl to, jog laukė apie jį išrašo iš įtariamųjų, kaltinamųjų ir nuteistųjų registro. Nors pareiškėjas prašė jo pareiškimą laikyti galiojančiu ir leisti jam registruotis pretendentu būti kandidatus ir artimiausiu metu pateikti papildomus nepridėtus registruotis reikalingus dokumentus, LVAT, įvertinęs visas byloje nustatytas faktines aplinkybes konstatavo, kad VRK teisėtai ir pagrįstai atsisakė pareiškėją registruoti savarankišku 2019 m. gegužės 12 d. Respublikos Prezidento rinkimų politinės kampanijos dalyviu. Todėl pareiškėjo skundas buvo atmestas.

Dar vienas ginčas teisme Respublikos Prezidento rinkimų politinės kampanijos metu vyko dėl VRK veiksmų, kuriais, pasak pareiškėjo, nebuvo užtikrintas jo, kaip turinčio pretendento būti kandidatu į Respublikos Prezidentus statusą, lygiateisiškumas kartu su kitais pretendентаis dalyvauti televizijos laidose ir kitose žiniasklaidos priemonėse pristatant savo rinkimų programą. LVAT, administracinėje byloje Nr. R-35-552/2019 išnagrinėjęs ginčą, konstatavo, kad pareiškėjas faktiškai realizavo savo pasyviąją rinkimų teisę, t. y. išreiškė siekį būti išrinktam, buvo įregistruotas pretendentu būti kandidatu į Respublikos Prezidentus, rinko jį remiančių rinkėjų parašus. Pretendentas turėjo teisę savo iniciatyva ir lėšomis skleisti informaciją apie savo asmenybę, siekius ir rinkimų programą. Teismas pažymėjo, kad VRK įstatymų leidėjo suteiktos teisės ir kartu pavestos pareigos užtikrinti kandidatų į Respublikos Prezidentus lygiateisiškumą bei galimybę lygiomis sąlygomis nemokamai naudotis nacionalinėmis visuomenės informavimo priemonėmis, nesukelia pareigos rūpintis visų asmenų, paskelbusių, jog planuoja kandidatuoti į Respublikos Prezidentus, ar pretendentų būti kandidatais į Respublikos Prezidentus lygiateisiškumu iki jiems tampant kandidatais, ypač skleidžiant informaciją ne nacionalinėse ir ne valstybės finansuojamose visuomenės informavimo priemonėse. Antraip būtų pažeistas Konstitucijoje įtvirtintas saviraiškos laisvės principas ir cenzūros draudimas. Teismui nustatius,

kad nėra pagrindo įpareigoti VRK atlikti pareiškėjo reikalaujamus veiksmus, pareiškėjo skundas buvo atmestas.

Teisme buvo ginčijamas ir VRK priimtas sprendimas dėl rinkimų agitacijos tvarkos pažeidimo. Pavyzdžiui, Vilniaus apygardos administraciniame teisme nagrinėtoje administracinėje byloje Nr. I-3254/2019 buvo nagrinėjamas ginčas dėl VRK 2019 m. kovo 15 d. sprendimo Nr. Sp162, kuriame pretendento į kandidatus į Respublikos Prezidentus veiksmai, t. y. parašų rinkimas agitacijos draudimo metu savivaldybių tarybų rinkimuose, įvertinti kaip politinės agitacijos pažeidimas pagal STRĮ įstatymo 53 straipsnio 1 dalį. Teismas, išnagrinėjęs šį ginčą, konstatavo, žodžio „agitacija“ reikšmės išaiškinimai ir veiksmai kviečiant pasirašyti už pretendentą į Respublikos Prezidentus neatsiejami nuo su rinkimų agitacija susijusių veiksmų. Tai, kad pareiškėjas nedalyvavo savivaldybių tarybų rinkimuose, teismo vertinimu, nesuteikia jam teisės vykstant savivaldybių tarybų rinkimams vykdyti agitaciją. Teismas, įvertinęs byloje surinktų įrodymų ir viešai skelbiamos informacijos visumą, konstatavo, kad VRK, atlikusi skundų tyrimą, pagrįstai nusprendė, kad renkant parašus už pretendentą būti kandidatu į Respublikos Prezidentus savivaldybių tarybų rinkimų agitacijos draudimo metu buvo pažeistas STRĮ 53 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas draudimas vykdyti rinkimų agitaciją likus 30 valandų iki rinkimų pradžios ir rinkimų dieną iki balsavimo pabaigos

Apibendrinant išdėstyta, konstatuotina, jog dauguma dėl VRK priimtų sprendimų inicijuotų teisminių skundų buvo atmesti kaip nepagrįsti. Dažniausi atvejai, susiję su VRK teismuose pralaimėtomis bylomis, buvo susiję su VRK sprendimais dėl rinkimų komitetų keliamų kandidatų sąrašų registravimo panaikinimo. VRK, atsižvelgdama į tai, kad rinkimų komitetų keliamų kandidatų sąrašuose liko mažiau negu pusė atitinkamoje savivaldybėje renkamų savivaldybės tarybos narių ir vadovaudamasi STRĮ 34 straipsnio 4 dalies reikalavimais, visuomeninių rinkimų komitetų registraciją panaikindavo. Tuo tarpu LVAT, nagrinėdamas šiuos ginčus, pažymėjo, kad STRĮ 34 straipsnio 4 dalyje suformuluota nuos-

tata dėl minimalaus ir maksimalaus kandidatų skaičiaus yra taikoma tik partijų teikiamiems kandidatų sąrašams, todėl ši teisės norma negali būti taikoma rinkimų komitetų teikiamiems kandidatų sąrašams. Todėl, LVAT vertinimu, rinkimų komitetų veiklą ir tokių komitetų teikiamų kandidatų sąrašų registraciją reglamentuojantis teisinis reguliavimas stokoja aiškumo. Teisės aktų formuluotės nėra pakankamai tikslios, kad teisinių santykių subjektai galėtų savo elgesį aiškiai orientuoti pagal teisės reikalavimus. STRĮ yra tam tikrų redakcinių – loginio pobūdžio klaidų, tačiau tai nereiškia, kad teisiniame reguliavime galbūt esančius trūkumus konkrečiu atveju galima ištaisyti plečiamai aiškinant teisės normas, keičiant jose esantį turinį. Teismas taip pat pažymėjo, jog atitinkamas STRĮ pataisas (t. y. susijusias su į ne politinių partijų sąrašus įtrauktų kandidatų į savivaldybių tarybų narius kėlimo tvarkos nustatymu, tokių sąrašų registravimu ir kt.) gali padaryti tik įstatymų leidėjas. Joks kitas teisėkūros ar teisės taikymo subjektas to padaryti negali, nes turi būti koreguojamas ne individualaus, bet bendrojo teisinio santykio – vieno iš visai valstybei nustatytos savivaldybių tarybų rinkimų sistemos elementų – teisinis reguliavimas.

VRK, atsižvelgdama į pirmiau nurodytas priežastis bei į visas administracines bylas, kuriose buvo pralaimėti teisminiai ginčai, rengia pasiūlymus dėl atitinkamų STRĮ nuostatų pakeitimų, dėl kurių įgyvendinimo artimiausiu metu bus kreipiamasi į įstatymų leidėją.

TARPTAUTINIS IR TARPINSTITUCINIS BENDRADARBIAVIMAS

Vykdydama 2019 m. kovo 3 d. Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimus, 2019 m. gegužės 12 d. Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimus ir 2019 m. gegužės 26 d. rinkimus į Europos Parlamentą VRK bendradarbiavo su užsienio ir Lietuvos institucijoms ir organizacijoms, kurios savo kompetencijomis ir įtaka prisidėjo prie sklandaus rinkimų proceso.

Bendradarbiavimas su Lietuvos institucijomis ir organizacijomis

Visuomeninė organizacija „Baltosios pirštinės”

Vyriausioji rinkimų komisija ir visuomeninė organizacija „Baltosios pirštinės” bendradarbiavo viešinant 2019 m. kovo 3 d. Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimus, 2019 m. gegužės 12 d. Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimus ir 2019 m. gegužės 26 d. rinkimus į Europos Parlamentą. Šalys siekė skatinti rinkėjų aktyvų dalyvavimą rinkimuose ir užkirsti kelią galimiems įstatymų pažeidimams rinkimų metu, taip pat įsipareigojo veikti neatlygintinai, nešališkai ir užtikrinant laisvą, slaptą, visuotinės rinkimų teisės įgyvendinimą bei nevykdyti agitacijos už konkrečias politines partijas ar kandidatus.

Visuomeninė organizacija Europos namai

Vyriausioji rinkimų komisija ir visuomeninė organizacija Europos namai pasirašė bendradarbiavimo susitarimą. Šalys sutarė bendradarbiauti viešinant 2019 m. kovo 3 d. Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimus, įgyvendinant projektą „Žinau ką renku: nuo savivaldos iki Europos Parlamento”, su tikslu informuoti apie rinkimus, teikti informaciją apie juose dalyvaujančius kandidatus. Bendradarbiavimo pagrindu buvo sutarta skatinti rinkėjų aktyvų ir atsakingą dalyvavimą rinkimuose. Taip pat prieš rinkimus surengti debatus tarp kandidatų, kurie padėtų rinkėjams apsispręsti už ką balsuoti artėjančiuose rinkimuose. Šiuos debatus organizavo visuomeninės

organizacijos savanoriai.

Lietuvos jaunimo organizacijų taryba

Vyriausioji rinkimų komisija pasirašė bendradarbiavimo sutartį su Lietuvos jaunimo organizacijų taryba. Bendradarbiavimo pagrindu buvo siekiama išsamiai informuoti rinkėjus ir skatinti aktyvų rinkėjų dalyvavimą 2019 metų kovo 3 d. Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų, gegužės 12 d. Respublikos Prezidento ir gegužės 26 d. Europos Parlamento rinkimuose bei atsakingą politinių partijų ir kandidatų rinkimą. Vyriausioji rinkimų komisija ir Lietuvos jaunimo organizacijų taryba glaudžiai bendradarbiavo viešinant 2019 m. Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų, Prezidento bei Europos Parlamento rinkimus, įgyvendinant projektą „Man ne dzin 2019”.

Memorandumas, skirtas palengvinti balsavimą neįgaliesiems

VRK, Lietuvos savivaldybių asociacija ir Lietuvos neįgaliųjų forumas pasirašė memorandumą dėl bendradarbiavimo rinkimų srityje. Memorandumu buvo siekiama per 2019 m. rinkimus užtikrinti, kad neįgalieji galėtų veiksmingai ir visapusiškai dalyvauti politiniame ir visuomenės gyvenime lygiai su kitais asmenimis tiesiogiai ar per laisvai pasirinktus atstovus, įskaitant neįgaliųjų teisę ir galimybę balsuoti ir būti išrinktiems. Pasirašytame dokumente buvo pabrėžta, kad balsavimo procedūros, patalpos ir rinkimų medžiaga turi būti prieinamos neįgaliesiems ir jas būtų galima lengvai suprasti bei naudoti, turi būti kuo daugiau balsavimo apylinkių patalpų prieinamos ir pritaikytos judėjimo ar regėjimo negalią turinčių ir senyvo amžiaus rinkėjų poreikiams. Šiuo bendradarbiavimo pagrindu didelis dėmesys buvo skirtas balsavimo patalpos įrengimui. Parenkant patalpas balsavimui, buvo reikalaujama, kad jos būtų įrengiamos savivaldybių, valstybės arba savivaldybių institucijų, įstaigų, seniūnijų, bendruomenių bei viešosios paskirties pastatų pirmajame aukšte. Taip pat buvo akcentuojama,

kad bent viena balsavimo kabina turi būti pritaikyta rinkėjams su negalia ir skirta užpildyti rinkimų biuletenį sėdint kėdėje ar neįgaliojo vežimėlyje.

Žurnalistų sąjunga

Prasidėjus savivaldybių tarybų rinkimų politinei kampanijai, tarp Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos ir Lietuvos žurnalistų sąjungos buvo pasirašytas bendradarbiavimo susitarimas. Šalys bendradarbiavo viešinant 2019 m. kovo 3 d. vyksiančius Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimus, gegužės 12 d. Respublikos Prezidento rinkimus bei gegužės 26 d. rinkimus į Europos Parlamentą, išsamiai informavo visuomenę apie rinkimų procesus bei inicijavo išvažiuojamuosius mokymus bei seminarus regioninei žiniasklaidai.

Policijos departamentas

Prieš pat 2019 m. savivaldybių tarybų rinkimus VRK kartu su Policijos departamentu organizavo bendrą spaudos konferenciją, skirtą savivaldybių tarybų rinkimams. Spaudos konferencijos metu buvo pristatytos svarbiausios 2019 m. kovo 3 d. savivaldybių tarybų rinkimų naujovės, pateikta informacija apie balsavimo būdus, išankstinį balsavimą savivaldybėse, aptarta kita svarbiausia su rinkimais susijusi informacija. Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininkė L. Matjošaitytė detaliai supažindino su išankstinio balsavimo organizavimu, balsavimu specialiuose punktuose. Spaudos konferencijoje dalyvavo Lietuvos policijos generalinio komisaro pavaduotojas Edvardas Šileris, kuris išsamiai informavo apie policijos darbą rinkimų dieną. Policijos atstovas pabrėžė, kad rinkimų dieną bus padidintos policijos pajėgos, bus atkreiptas didesnis dėmesys į rinkimų apylinkes ir jose bus reguliariai lankomasi. Taip pat akcentavo, kad bus netoleruojami jokie rinkimų pažeidimai ir operatyviai į juos reaguojama.

Nacionalinis kibernetinio saugumo centras

Vyriausioji rinkimų komisija, siekdama užkardyti kibernetines rizikas 2019 m. rengiamų rinkimų metu, jau nuo 2018 m. gruodžio glaudžiai ben-

dradarbiavo su Nacionaliniu kibernetinio saugumo centru prie Krašto apsaugos ministerijos ir įgyvendino bendrą veiksmų planą. Vyriausioji rinkimų komisija bendradarbiavimo pagrindu ragino politinių kampanijų dalyvius ne tik laikytis kibernetinės higienos, bet ir atsižvelgti į visas Nacionalinio kibernetinio saugumo centro rekomendacijas.

Savivaldybės

Komisija, organizuodama 2019 metų rinkimus, aktyviai bendradarbiavo su didžiųjų Lietuvos miestų savivaldybėmis rinkimų viešinimo srityje. Bendradarbiavimo pagrindu didžiųjų miestų savivaldybės neatlygintinai suteikė VRK galimybes talpinti su rinkimais susijusią informaciją ant miestuose esančių ir savivaldybių valdomų reklaminių plotų, t. y. reklaminių kolonų, viešojo transporto, viešajame transporte esančiuose ekranuose ir kituose tiek lauko, tiek vidaus reklamos plotuose. Šiuo bendradarbiavimu VRK kartu su savivaldybėmis siekė pilietiškai atsakingos ir aktyvios visuomenės ugdymo, kvietė žmones, ypač jaunimą aktyviai balsuoti, atlikti savo pilietinę pareigą.

Kitos valstybės institucijos

Per 2019 metų rinkimus VRK glaudžiai bendradarbiavo su Karo prievolės ir komplektavimo tarnyba, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centru, Specialiųjų tyrimų tarnyba, Vidaus reikalų ministerija, Lietuvos radijumi ir televizija.

Bendradarbiavimas su užsienio organizacijomis ir institucijomis

Europos šalių rinkimų organizatorių asociacija (ACEEEO)

VRK yra Europos šalių rinkimų organizatorių asociacijos (ACEEEO) narė. Šios asociacijos paskirtis – stiprinti demokratinę raidą ir tvarką bei teikti visoms asociacijos narėms informaciją tokiomis temomis, kaip rinkimų įstatymai, konstitucijos,

rinkimų sistemos, rinkimų rezultatai ir bendras rinkimų organizavimas. ACEEEO kiekvienais metais organizuoja konferenciją, į kurią susirenka įvairių valstybių rinkimų organizatoriai, institucijų, tarptautinių organizacijų, susijusių su rinkimais, atstovai.

2018 m. rugsėjo 5–7 dienomis 27-oji metinė konferencija „Rinkėjo privatumo, saugumo ir sąžiningumo užtikrinimas“ buvo surengta Lietuvoje. Tarptautinės konferencijos metu dalyviai diskutavo prieigos prie viešosios informacijos, saviražkos ir rinkimų laisvės, sukčiavimo rinkimuose prevencijos reikšmės, rinkėjų pasitikėjimo užtikrinimo klausimais. Renginio metu buvo ypač akcentuojama rinkėjo informacijos ir rinkimuose naudojamų elektroninių duomenų apsauga. Vyko specializuotas seminaras kibernetinio saugumo klausimais, buvo pristatoma rinkimų proceso apsauga iš kibernetinio saugumo perspektyvos.

VRK organizuojamas renginys sulaukė didelio pasaulio rinkimų organizatorių dėmesio. Konferencijoje dalyvavo ir pranešimus skaitė daugiau kaip 150 svečių iš Lietuvos ir užsienio šalių – rinkimus organizuojančių institucijų ir organizacijų lyderiai, vadovai, rinkimų ekspertai.

Bendradarbiavimas su rinkimų stebėtojais iš užsienio

2019 m. sausio 30 d. VRK lankėsi Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos (ESBO) Žmogaus teisių ir demokratinė institucijų biuro (angl. OSCE/ODIHR) atstovai. Vizito tikslas buvo nustatyti, ar yra poreikis tarptautiniams stebėtojams stebėti 2019 m. gegužės 12 d. vyksiančius Respublikos Prezidento rinkimus. Susitikimo metu buvo aptartas pasirengimas Prezidento rinkimams: kandidatų registravimas, rinkėjų sąrašų sudarymas, politinės kampanijos finansavimas, politinė reklama ir žiniasklaidos reguliavimo klausimai, rinkėjų švietimas, įskaitant tautinių mažumų rinkėjų informavimą, balsavimo apylinkių pritaikymas rinkėjams su negalia ir kiti rinkimų organizavimo klausimai. ESBO/ODIHR atstovams taip pat buvo pristatyti naujausi teisės aktų pasikeitimai bei aptartos ESBO/ODIHR rekomendacijos, kurios buvo suformuluotos ESBO/ODIHR 2016 m. Seimo rinkimų stebėjimo misijos metu.

Balandžio 30 d. į VRK atvyko ESBO/ODIHR rinkimų vertinimo misijos ekspertai. Šio vizito tikslas – įvertinti organizuojamus 2019 m. gegužės 12 d. Respublikos Prezidento rinkimus ir pateikti rekomendacijas. Ši organizacija nuo 1991 m. siunčia ekspertų misijas į naujai prisijungusias valstybes nares, kad jie įvertintų, ar valstybės laikosi prisiimtų reikalavimų, teikia joms rekomendacijas ir patarimus. Trumpalaikės ekspertų misijos Lietuvoje viešėjo 2012 m., 2016 m. Seimo rinkimų metu. ESBO/ODIHR atstovai vertino Respublikos Prezidento rinkimus, taip pat vertino, ar Lietuvos Respublika įgyvendino rekomendacijas, kurias ESBO/ODIHR pateikė ankstesnių rinkimų vertinimo misijų metu. Svečiai turėjo susitikimų su institucijomis, politinėmis partijomis, kandidatais ir rinko visą informaciją apie rinkimų procedūras Lietuvoje. Baigę stebėjimo misiją ESBO/ODIHR atstovai pateikė savo vertinimą, rekomendacijas Lietuvai dėl rinkimų procedūrų.

VRK kvietimu stebėti 2019 metų Respublikos Prezidento rinkimų atvyko rinkimų organizatoriai iš 12 šalių: Lenkijos, Latvijos, Estijos, Ukrainos, Sakartvelo, Moldovos, Rumunijos, Pietų Korėjos, Kanados, Armėnijos, Azerbaidžano, Kirgizijos. Užsienio šalių delegacijos rinkimus stebėjo turėdami tarptautinių rinkimų stebėtojų statusą. Svečiai buvo supažindinti su rinkimų proceso organizavimo ypatumais Lietuvoje, taip pat lankėsi ir turėjo galimybę stebėti apygardų ir apylinkių rinkimų komisijų darbą rinkimų dieną, dalyvauti stebint balsų skaičiavimo procedūras.

Taip pat VRK buvo išdavusi tarptautinio rinkimų stebėtojo pažymėjimus asmenims iš Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos (ESBO), Europos studentų organizacijos (AEGEE), kurios tikslas skatinti ir plėtoti demokratiją, žmogaus teises, toleranciją, tarptautinį bendradarbiavimą, mobilumą ir Europinę dimensiją švietime, taip pat pavieniams stebėtojams iš Kanados ambasados Lietuvoje ir keliems žurnalistams iš Estijos ir Latvijos.

ASMENS DUOMENŲ TVARKYMAS

Asmens duomenys VRK tvarkomi vadovaujantis 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (OL 2016 L 119, p. 1), Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymu, kitais teisės aktais, reglamentuojančiais asmens duomenų tvarkymą.

BDAR pradėtas taikyti nuo 2018 m. gegužės 25 d. Atsižvelgiant į tai, 2018 m. birželio 30 d. buvo priimti Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos įstatymo 3 straipsnio pakeitimai. Minėto įstatymo 3 straipsnio 2 dalis buvo papildyta nauju 19 punktu, kuris numatė, kokie duomenys, įskaitant ir asmens duomenis, ir kokiais tikslais gali būti viešai skelbiami VRK interneto svetainėje. Taip pat buvo nurodyta, kokie duomenys VRK interneto svetainėje skelbiami būti negali: kandidatų ir kitų asmenų asmens kodai, pilietybę ar asmens tapatybę patvirtinančių dokumentų numeriai, gyvenamosios vietos adresas. Įstatymo pakeitimuose buvo numatyta, kad tokie duomenys skelbiami interneto svetainėje VRK nustatyta tvarka. Įgyvendindama šį įstatymą 2019 m. vasario 7 d. VRK priėmė sprendimą Nr. Sp-73 „Dėl Asmens duomenų tvarkymo Lietuvos Respublikos vyriausiojoje rinkimų komisijoje tvarkos aprašo patvirtinimo“, kuriuo patvirtino Asmens duomenų tvarkymo Lietuvos Respublikos vyriausiojoje rinkimų komisijoje tvarkos aprašą (toliau – Aprašas).

Apraše yra reglamentuojami asmens duomenų tvarkymo pagrindai, tikslai, principai, nurodomos tvarkomų asmens duomenų kategorijos, duomenų subjektų teisės, prašymų nagrinėjimo procedūros, asmens duomenų apsaugos priemonės, duomenų skelbimas, saugojimas, archyavimas.

Nuo 2018 m. gegužės 25 d. iki 2018 m. gruodžio 31 d. VRK gavo per 20 duomenų subjektų prašymų dėl duomenų skelbimo VRK interneto svetainėje. Taip pat iki 20 prašymų buvo gauta nuo 2019-01-01 iki 2019-08-31. Dauguma duomenų subjektų, pateikusių prašymus, buvo kandidatai atitinkamuose rinkimuose. Kandidatai rinkimų metu VRK pateikia pareiškinius doku-

mentus, kurie yra skelbimai VRK interneto svetainėje. Tokių duomenų subjekto prašymų VRK patenkinti negali, kadangi Aprašo 33 punktas numato, kad: „kandidatų pareiškinių dokumentų duomenys, kurių skelbimas yra privalomas pagal įstatymus, yra skelbiami 100 metų, išskyrus atvejus, kai teisės aktuose nustatyta kitaip“. Šiuo atveju kandidatai yra laikomi viešaisiais asmenimis ir informacija apie juos yra skelbiama siekiant užtikrinti rinkėjų informavimą, rinkimų ir referendumų procesų skaidrumą ir demokratinės sistemos veikimo valstybėje principų įgyvendinimą.

2019 m. kovo 3 d. vykusių savivaldybių tarybų rinkimų metu Valstybinei duomenų apsaugos inspekcijai buvo pateikti 3 pranešimai apie asmens duomenų saugumo pažeidimus. Šie pranešimai buvo pateikti dėl to, kad ne visos rinkimų komisijos užtikrino, kad rinkėjo kortelės rinkėjams būtų įteiktos asmeniškai. Pažeidimai buvo iširti, rinkimų komisijoms nurodyta pašalinti nustatytus veiklos trūkumus.

Vienas iš svarbiausių uždavinių VRK stiprinant asmens duomenų apsaugą yra istorinių duomenų tvarkymas, tvarkomų asmens duomenų kiekio mažinimas ir VRK informacinės sistemos kibernetinė apsauga.

NUORODOS

- 1 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/5d78b00084ce11e8ae2bfd1913d66d57>
- 2 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/960c8240c7cf11e8bf37fd1541d65f38>
- 3 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/01d85c50634511e8acbae39398545bed>
- 4 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/82f9b4e0794411e8ae2bfd1913d66d57>
- 5 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/85a375504a7511e6b5d09300a16a686c>
- 6 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/7a5a4030bc0a11e88f64a5ecc703f89b>
- 7 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/f5b60d50e42211e89acab3ff12d77081>
- 8 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/57fd8900e42011e89acab3ff12d77081>
- 9 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/dd5b4500e42111e89acab3ff12d77081>
- 10 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/36f3c840e42111e89acab3ff12d77081>
- 11 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/c3173820e9a311e88568e724760eeafa>
- 12 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/482c6bb0047b11e9a5eaf2cd290f1944>
- 13 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/a8924d400aa611e9a5eaf2cd290f1944>
- 14 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/c1210db0e42211e89acab3ff12d77081>
- 15 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/7ea87b10e41f11e89acab3ff12d77081>
- 16 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/1fce4ba0e42011e89acab3ff12d77081>
- 17 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/a8ccae00e42111e89acab3ff12d77081>
- 18 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/890b4850047a11e9a5eaf2cd290f1944>
- 19 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/82dc7b60c7d111e8bf37fd1541d65f38>
- 20 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/81f49890047b11e9a5eaf2cd290f1944>
- 21 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/0ebd9c000a6611e9a5eaf2cd290f1944>
- 22 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/cf1d93f04a7511e6b5d09300a16a686c>
- 23 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/5f7a9ee0e42311e89acab3ff12d77081>
- 24 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/8ed8cf20e42011e89acab3ff12d77081>
- 25 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/bba2a370e41e11e89acab3ff12d77081>
- 26 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/1a84c550e42211e89acab3ff12d77081>
- 27 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/0d3534b0047b11e9a5eaf2cd290f1944>
- 28 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/7c0df4a0d14811e8bea9885f77677ec1>
- 29 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/8f78f4d0e42211e89acab3ff12d77081>
- 30 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/e4d6f820e42011e89acab3ff12d77081>
- 31 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/355670a030fc11e9a505bd13c24940c9?jfwid=oou0gyjqu>